

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 29 mars 1890, kl. 11 f. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. ecklesiastikdepartementet.

(2:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

1:o) Kongl. Maj:t har uti den till Riksdagen den 14 januari 1890 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att det under förestående rubrik upptagna belopp måtte, för ökande af deri ingående anslag för amanuenser, vikariatsersättning, renskrifning m. m., höjas från 77,100 kronor till 78,800 kronor, eller med 1,700 kronor.

Ang. höjning af anslaget till aflösning af amanuenser m. m.
[1.]

Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1890 har föredragande departementschefen i fråga härom erinrat, att, då vid 1878 års riksdag stat faststälts för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli, i densamma upptagits ett belopp af 13,300 kronor till amanuenser, vikariatsersättningar under semester, renskrifning och extra vaktbetjente m. m. Af detta belopp hade 2,000 kronor beräknats till biträde vid utförande af de statistiska arbetena inom departementet samt återstoden till öfriga ofvannämnda

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 4 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

ändamål. Som anslaget i sin helhet snart visat sig för knappt, hade blott ett belopp af omkring 1,500 kronor användts till statistiskt biträde, hvarefter, sedan utgifter för vikariatsersättningar, renskrifning och extra vaktbetjening bestridts af anslaget, återstoden användts till amanuensernas aflönande.

De arfvoden, som kunnat åt desse tjenstemän beredas, hade emellertid icke motsvarat det arbete, som af dem fordrats. Fem amanuensbefattningar inom departementet vore förenade med månatligt arvode af ett hundra kronor. Det arbete, som vore förbundet med dessa befattningar, vore emellertid i förhållande till aflöningen ganska betydligt. Tjenstgöringen omfattade största delen af förmiddagen och medförde ofta hemarbete. Åt öfrige amanuenser, hvilka icke uppbyure månadsarvode, hade godtgörelse utgått såsom gratifikationer vid hvarje års slut, då man jemväl sökt att i form af gratifikation bereda någon ökad arfvodesförmån åt de med månatligt arvode anstälde amanuenserna. Dessa gratifikationer, dem man lämpat efter omfånget och beskaffenheten af det under året utträttade arbetet, hade i följd af anslagets begränsade belopp icke kunnat beviljas till högre belopp än, såsom exempelvis under senaste året, högst 250 kronor; för de amanuenser, hvilka icke åtnjutit månadsarvode, hade, såsom nämndt, dessa gratifikationer utgjort all den ersättning, som de för ett ganska flitigt arbete erhållit. I betraktande af dessa förhållanden torde en förhöjning af anslaget finnas väl behöflig.

Billigheten af en dylik förhöjning framginge jemväl, enligt departementschefens förmenande, af en jemförelse med förhållandet i förevarande hänseende inom civildepartementet. Antalet mål vore i båda departementen ungefär lika stort, men inom civildepartementet förekomme icke någon statistisk afdelning, motsvarande den inom ecklesiastikdepartementet inrättade. Medan arbetet inom sistnämnda departement vore, oberäknadt den statistiska afdelningen, ungefär lika omfattande som inom civildepartementet, och ehuru ecklesiastikdepartementet genom det till statistiskt biträde utgående arfvodet finge vidkännas en särskild utgift af 1,500 kronor, vore dock dess ifrågavarande anslag 1,700 kronor mindre än civildepartementets anslag för samma ändamål. En förhöjning af ecklesiastikdepartementets anslag, åtminstone till samma belopp som det för civildepartementet anvisade, kunde för den skull anses vara med skäl påkallad.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning har ej gifvit anledning till någon utskottets erinran; och får utskottet för den skull hemställa,

att det under anslagstiteln: »departementets af-

delning af Kongl. Maj:ts kansli» upptagna belopp må, för ökande af deri ingående anslag för amanuenser, vikariatsersättning, renskrifning m. m., höjas från 77,100 kronor till 78,800 kronor, eller med 1,700 kronor.

Riksarkivet.

2:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att, för aflöning åt en eldare vid riksarkivet, det på ordinarie stat för riksarkivet uppförda anslag, 38,500 kronor, måtte höjas till 39,300 kronor, eller med 800 kronor, deraf 500 kronor såsom lön och 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med rätt tillika för bemälda eldare att åtnjuta fri bostad samt att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring erhålla ett ålderstillägg å lönen af 100 kronor, att utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

*Ang. anslag
till aflöning
åt en eldare
vid riks-
arkivet.
[2.]*

Till förenämnda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden har departementschefen meddelat, att, enär riksarkivets nya tillbyggnad vid slutet af år 1890 skulle vara så färdig, att den kunde tagas i besittning för sitt ändamål, riksarkivarien anmält behovet af erforderlig aflöning från och med år 1891 åt en eldare, helst en examinerad maskinist, för skötandet af den i nämnda tillbyggnad apterade värmeapparaten. För denne eldare funnes bostad beredd i husets källarvåning, och hade riksarkivarien hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen utverka till aflöning åt bemälda eldare ett årligt belopp på ordinarie stat af 1,000 kronor, deraf 700 kronor skulle utgå såsom lön och 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar, jemte rätt för eldaren till ett ålderstillägg å lönen af 100 kronor efter fem års väl vitsordad tjänstgöring; vid hvilken framställning öfverintendentsembetet, i deröfver afgifvet utlåtande, icke haft något att erinra.

Som emellertid ifrågavarande utgiftspost synts departementschefen böra sättas i öfverensstämmelse med en likartad vid kongl. biblioteket, har departementschefen för den nya tjänsten förordat allenast den lägre aflöning, som upptagits i Kongl. Maj:ts proposition.

Då utskottet föreställt sig, att vid tillsättningen af platsen i fråga sådana bestämmelser komma att träffas, att innehafvaren blir pligtig att utan särskild ersättning för riksarkivets räkning använda jemväl den arbetstid, under hvilken han icke är upptagen af värmeapparatus skötsel, har utskottet icke funnit något att erinra mot Kongl. Maj:ts framställning, hvarför utskottet hemställer,

att, för aflöning åt en eldare vid riksarkivet, det på ordinarie stat för riksarkivet uppförda anslag,

38,500 kronor, må höjas till 39,300 kronor, eller med 800 kronor, deraf 500 kronor såsom lön och 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med rätt tillika för bemälda eldare att åtnjuta fri bostad samt att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring erhålla ett ålderstillägg å lönen af 100 kronor, att utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Kleresistaten.

Ang. prostetunna för Fogelfors församling.
[3.]

3:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning finnas anförda till statsrådsprotokollet (sid. 4), hemställer utskottet,

att Riksdagen, såsom ersättning för prostetunna, tillkommande kontraktsprosten i Handbörds kontrakt för Fogelfors församling, må bevilja 13 kronor 32 öre, att årligen utgå från och med år 1891, och för sådant ändamål höja den under kleresistaten uppförda anvisning i kontant, 20,632 kronor, till 20,646 kronor, eller med ett jemnadt belopp af 14 kronor.

Universiteten.

Ang. förhöjning i årsanslaget till underhåll och reparationer af Lunds universitets byggnader.
[4.]

4:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att årsanslaget till underhåll och reparationer af Lunds universitets byggnader måtte höjas från 8,000 till 10,000 kronor, eller med 2,000 kronor.

Vid föredragningen inför Kongl. Maj:t af detta ärende har departementschefen erinrat, att då Kongl. Maj:t till 1885 års Riksdag aflät proposition derom, att årsanslaget till underhåll och reparationer af Lunds universitets byggnader måtte varda höjdt med 6,000 kronor, eller från 4,000 kronor till 10,000 kronor, såsom skäl härför anförts, att under de närmast föregående åren flera nya byggnader tillkommit, nemligen en betydande tillbyggnad af de kemiska laboratoriernas hus, universitetshuset, gymnastikbyggnaden, den då snart färdiga byggnaden för fysiska institutionen och den förestående byggnaden för patologiskt-anatomiska institutionen; samt att härigenom underhålls- och reparationskostnaderna måste betydligt ökas, särskildt med hänsyn dertill att universitetshuset kräde ett drygt underhåll i följd af byggnadens mera monumentala utstyrsel. Riksdagen hade väl ansett, att

med afseende på det uppkomna nya behovet någon tillökning i anslaget borde beviljas; men med hänsyn till den omständigheten, att förhöjningen påkallades hufvudsakligen för nya och under byggnad varande hus, hade Riksdagen funnit denna tillökning då icke böra bestämmas så hög som ifrågasatts, utan lämpligen kunna inskränkas till 4,000 kronor. Konsistorium hade emellertid nu ytterligare andragit, hurusom under de fem år, som förflutit sedan den förra framställningen gjordes, behovet af den begärda förhöjningen allt mer gjort sig gällande. Universitetshuset hade visat sig kräfva vida större underhållskostnad, än förut kunnat beräknas, och reparationsarbeten, som varit väl behöfliga, hade måst undanskjutas i brist af medel, hvadan fara hotade att, om anslaget icke ökades, åtskilliga byggnader skulle taga sådan skada, att dess afhjelpande sedan måste orsaka större utgifter.

Hvad konsistorium sålunda anfört syntes departementschefen utgöra giltigt skäl för att ifrågavarande anslag nu blefve höjdt till det vid 1885 års riksdag begärda belopp.

Utskottet, som anser behovet af den ifrågasatta anslagsförhöjningen vara ådagalagdt, får hemställa,

att Riksdagen må höja årsanslaget till underhåll och reparationer af Lunds universitets byggnader från 8,000 kronor till 10,000 kronor, eller med 2,000 kronor.

5:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 8) har herr *A. Bergström* föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja ett anslag af 1,500 kronor årligen, för att af dessa jemte de 2,500 kronor, som nu utginge såsom arfvode för undervisning i slaviska språk, bilda lön för en extra ordinarie professor i detta ämne vid Upsala universitet, med rättighet för den blifvande innehafvaren af professuren att efter fem års tjänstgöring få sin lön förhöjd till 4,500 kronor.

Ang. ifrågasatt anslag till en e. o. professor i slaviska språk vid Upsala universitet.

I fråga om de skäl motionären anfört till stöd för sitt förslag tillåter sig utskottet i allmänhet hänvisa till motionen och vill endast ur den utförliga framställning i ämnet, som der lemnats, här meddela, det motionären erinrat och anmärkt, bland annat, att Riksdagen år 1884 — på framställning af Kongl. Maj:t, som i sin ordning stödt sig på en begäran af de akademiska myndigheterna i Upsala — beviljat ett årligt anslag af 2,500 kronor att på ordinarie stat utgå som arfvode åt en lärare vid Upsala universitet, som kunde finnas villig och lämplig att derstädes meddela undervisning i slaviska språk; att i följd deraf också från och med våren 1885 vid nämnda universitet offentlig under-

visning i ämnet meddelats, hvilken undervisning, enligt hvad så väl den filosofiska fakultetens utlåtande i saken som uttalanden af andra vittnesgilla personer gåfve vid handen, blifvit skött på ett sätt, som fullkomligt motsvarade afsigten med anslaget beviljande, och af studenterna med flit och intresse begagnats; *att*, då nyssnämnda anslag beviljats, emellertid alla vederbörande, icke blott filosofiska fakulteten och det akademiska konsistoriet, utan jemväl regeringen, statsutskottet och kamrarne tydligen haft den bestämda uppfattning, att anordningen med stipendiatplats endast skulle vara provisorisk och att, så fort sig göra läte, en professorsplats i slaviska språk borde upprättas; *att* fakulteten och konsistoriet redan då hemställt om ett anslag af 4,000 kronor, att efter fem år höjas till 4,500, till inrättande af en e. o. professur i ämnet, och blott som nödfallsutväg, för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna sig förhindrad att till närmaste Riksdag göra framställning om medel till professur, begärt, att behovet af undervisning i ämnet måtte, intill dess en professur kunde erhållas, tillgodoses genom ett mindre anslag å 2,500 kronor; *att* regeringen valt den senare utvägen, uttryckligen blott af det skäl att, såsom i statsrådet anförts, *då* »hos oss näppeligen finnes någon, som genom offentliggjorda skrifter betygat sig såsom kompetent till professorsbefattning i detta ämne»; *att* det akademiska konsistoriet nu för andra gången hos regeringen anhållit om proposition rörande medel för en e. o. professur i slaviska språk, med förklaring, att om en sådan plats nu inrättades »väl dokumenterad och lämplig sökande icke skulle saknas»; samt *att* motionären för sin del antog, att det endast varit hänsyn till de många undervisningsbehovens stora kraf på statskassan, som föranledt regeringen — hos hvilken man säkerligen kunde nu ej mindre än hittills förutsätta både erkännande af frågans betydelse och intresse för densamma — att icke för denna Riksdag framlägga förslag i ärendet.

Genom att år 1884 bevilja det ofvan omnämnda anslaget till arfvode åt en lärare i slaviska språk har Riksdagen redan erkänt behöfligheten af att tillfälle till erhållande af undervisning uti ifrågasvarande, enligt utskottets förmenande, i mer än ett afseende viktiga läroämne beredes den studerande ungdomen i vårt land; och då erfarenheten under den tid, anslaget utgått, ådagalagt, att detsamma kommit till en fullt ändamålsenlig användning, och att den erbjudna undervisningen af de studerande med intresse omfattats, synes visserligen tidpunkten nu vara inne att genom inrättandet af en e. o. professur i ämnet åt undervisningen deri bereda den fasta och betryggade ställning, hvaraf densamma otvifvelaktigt är förtjent, men hvilken med den nuvarande anordningen ingalunda kan anses uppnådd, då ju ingen

vetenskapsman i längden lär befinnas villig att för ett arfvode af allenast 2,500 kronor egna sin tid och sina krafter åt ett så magt-påliggande arbete. På framställning af enskild motionär anser sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka Riksdagen att uppföra lön å stat för en befattning af förevarande slag, hvarför utskottet i frågans nuvarande läge hemställer,

att herr Bergströms omförmälda förslag icke må af Riksdagen bifallas.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

6:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till underhåll och förökande af karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek på ordinarie stat bevilja ett särskildt anslag af 4,000 kronor.

Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran har, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, föranledts af en af lärarekollegiet vid omförmälda institut gjord och af universitetskanslern förordad framställning, deruti anförts i hufvudsak följande.

Institutets bibliotek, som grundlagts genom öfverlemnande till institutet af den boksamling, som tillhört det forna »Collegium medicum», hade företrädesvis tillväxt genom gåfvor. Läroverkets egna lärare, läkare så inom som utom hufvudstaden, medicinske författare och offentliga institutioner i in- och utlandet hade tid efter annan riktat biblioteket med skrifter inom de vetenskapsområden, som utgjorde föremålet för institutets verksamhet. Äfven större donationer af hela boksamlingar hade biblioteket vid flera tillfällen fått mottaga. Bibliotekets tillväxt genom inköp hade deremot ständigt varit ringa. Exempelvis hade under de 33 åren 1856—1888 genom inköp tillkommit endast omkring 1,700 nya verk. Anledningen till detta förhållande hade naturligtvis varit ringheten af de medel, som stått till bibliotekets förfogande. För detsammas förökande hade nemligen aldrig funnits något särskildt anslag, utan hade kostnaderna därför blifvit bestridda af det s. k. allmänna materialanslaget å 15,000 kronor.

Den boksamling, som sålunda blifvit sammanbragt, omfattade för närvarande omkring 22,000 volymer. Den bestode uteslutande af arbeten i medicin och dermed närbeslägtade vetenskaper samt vore den största samling af detta slag, som vårt fädernesland egde.

De disponibla medlens otillräcklighet hade emellertid år för år blifvit allt mer känbar, helst den litterära produktionen på den medicinska

Ang. särskildt anslag till biblioteket.
[5].

vetenskapens område, liksom på de flesta andra, under senare tider erhållit en oerhörd utveckling. En omständighet, som i sammanhang härmed borde uppmärksammas, vore att resultaten af de medicinska och naturvetenskapliga forskningarna nu i mycket högre grad än förr nedlades i tidskrifter. Huru detta förhållande inverkat på institutets bokförvärf framginge deraf, att åren 1856—1864 prenumererats å 28 tidskrifter, under det att tillgångarna medgifvit inköp af 60 till 70 nya verk årligen, år 1864 hade tidskrifternas antal ökats till 33, medan ännu 40 till 50 nya verk under den närmast följande tiden kunnat genom köp årligen förvärfvas. I närvarande stund hade deremot tidskrifternas antal stigit till 84, och kostnaden härför uppginge till ett så högt belopp, att det disponibla anslaget icke medgäfvade inköp af ett enda nytt verk. Blott till inköp af fortsättningen af några få arbeten, af hvilka man redan förut anskaffat början, hade medel kunnat anvisas utöfver dem, som åtginge till bekostande af tidskrifterna. Institutets biblioteksnämnd hade visserligen underkastat tidskriftsprenumerationen en särskild granskning, men dervid kommit till det resultat, att ingen reduktion vore möjlig. Tvärt om framginge det af de talrika requisitioner, som från biblioteket måste nekande besvaras, att äfven antalet tidskrifter vore allt för otillräckligt.

Men om också biblioteket företrädesvis måste tillgodose behovet af tidskrifter, dels på grund af dessas vikt för de vetenskapliga studierna, dels därför att det i allmänhet icke kunde förutsättas, att sådana anskaffades af enskilde forskare, så kunde den icke-periodiska litteraturen därför ej undvaras. Hufvudarbeten inom den medicinska vetenskapens olika grenar, viktigare monografier, större och dyrbarare planschverk samt dylikt kunde i de flesta fall blott genom offentliga samlingar göras tillgängliga för dem, som deraf hade behof.

En följd deraf, att biblioteket tillkommit företrädesvis genom donationer och att inköpen på grund af medlens otillräcklighet icke kunnat systematiskt bedrivas, vore äfven, att uti förrådet af äldre litteratur betänkliga luckor förefunnes.

Att icke landets öfriga offentliga boksamlingar i någon nämnvärd grad förmådde fylla de brister, som funnes i karolinska institutets bibliotek, framginge deraf, att kongl. biblioteket enligt det derför utfärdade reglementet icke anskaffade någon medicinsk litteratur, att vetenskapsakademiens bibliotek, eljest så rikt på det naturvetenskapliga området, icke heller förvärfvade rent medicinska skrifter, samt att svenska läkaresällskapet endast anskaffade tidskrifter inom den praktiska medicinens område. Återstode alltså de båda universitetsbiblioteken. Enligt från vederbörande bibliotekarier erhållna uppgifter an-

vände hvarterdera af dessa årligen omkring 1,100 till 1,200 kronor till inköp af medicinsk litteratur, således ännu mindre belopp än karolinska institutet hittills för ändamålet disponerat. I jemförelse med andra vetenskaper, hvilka nästan alla hade till sitt förfogande åtminstone någorlunda väl tillgodosedda boksamlingar, vore alltså, enligt lärarekollegiets mening, medicinen i bibliotekshänseende att anse såsom den mest vanlottade i vårt land. Om härför skulle rådast bot, så syntes karolinska institutets bibliotek framför öfriga offentliga boksamlingar böra ihågkommas med nödiga medel, icke blott därför att det vore fäst vid landets största medicinska läroverk, utan ock därför att dess samlingar redan vore så omfattande, att de med mindre kostnad, än annorstädes skulle vara fallet, kunde kompletteras och fullföljas. Dertill borde läggas, att det anslag, som för sagda ändamål beviljades karolinska institutet, icke uteslutande komme dess lärare och studerande eller hufvudstadens läkare till godo. Med den samverkan, som på senaste tiden utbildats mellan landets samtliga större bibliotek, kunde nemligen statens bokförråd, ehvad det förvarades på den ena eller andra platsen, betraktas såsom ett enda, hvilket vore tillgängligt för hvarje forskare inom landet utan afseende på hans boningsort.

Vid beräkningen af det nuvarande anslagsbehovet för institutets bibliotek borde tagas i betraktande, att tillgångar erfordrades

- till inköp af tidskrifter;
- » » » nyutkommande litteratur;
- » komplettering af förefintliga defekter och inköp af viktigare äldre arbeten;
- » bindning.

Då, såsom ofvan sagts, så godt som hela det nuvarande anslaget åtginge till inköp af tidskrifter, borde kostnaden för dessa, om någon, ehuru obetydlig tillökning i deras antal skulle kunna erhållas, ej sättas lägre än till 2,000 kronor; nyutkommande litteratur i bokform kräfde minst 1,000 kronor, helst som större verk ofta kostade många hundra kronor; och om till fyllande af luckor i den äldre litteraturen likaledes anslages 1,000 kronor, så skulle blott de känbaraste bristerna dermed kunna afhjelpas. För bestämmande af det till bindning behöfliga beloppet hade en räkning af obundna arbeten i biblioteket skett, hvilken gifvit vid handen, att för närvarande funnes 2,376 obundna volymer. Med en medelkostnad för hvarje band af 2 kronor, skulle inbindningen alltså för närvarande kräfva en summa af 4,752 kronor, eller i rundt tal 5,000 kronor. Då det emellertid ej kunde ifrågakomma att på en

gång låta binda ett så stort antal volymer, kunde inbindningskostnaden i det årliga anslaget lämpligen sättas till 1,000 kronor. Beräkningen af det erforderliga årliga anslaget blefve alltså följande:

till tidskrifter	kronor 2,000: —
„ nyutkommande litteratur, deri inbegripet fortsättning af förut inköpt	„ 1,000: —
„ viktigare äldre litteratur och komplettering af defekter	„ 1,000: —
„ inbindning	„ 1,000: —
	<hr/> Summa kronor 5,000: —

Af statsrådsprotokollet inhämtas vidare, att departementschefen, efter att hafva meddelat, att lärarekollegiet i särskild skrifvelse anmält, hurusom å det s. k. allmänna materialanslaget vid 1888 års slut af särskilda anledningar (se statsrådsprotokollet sid. 10—11) uppkommit en brist af icke mindre än 4,270 kronor 23 öre, för egen del yttrat, att af hvad lärarekollegiet anfört syntes honom framgå, så väl att karolinska institutets bibliotek vore i behof af ett större årligt anslag, än som hittills kommit detsamma till del, så vida det skulle kunna fylla de kraf, som derpå måste ställas, som ock att institutets s. k. allmänna materialanslag, långt ifrån att medgifva en dylik ökning i kostnaderna för biblioteket, icke ens vore tillräckligt för bestridandet af öfriga utgifter, som från detsamma borde utgå, med mindre än att det helt och hållet befriades från kostnaderna för biblioteket. Departementschefen ansåge därför, att ett särskildt anslag för institutets bibliotek vore af behovet högligen påkalladt, men funne antagligt, särskildt med afseende å de för inbindning och för komplettering af defekter gjorda beräkningarna, att detta anslags belopp kunde utan ändamålets förfelände sättas något lägre än lärarekollegiet föreslagit och bestämmas till 4,000 kronor.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till underhåll och förökande af karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek på ordinarie stat bevilja ett särskildt anslag af 4,000 kronor.

7:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte höja anslaget å karolinska mediko-kirurgiska institutets stat till anskaffning af materiel m. m. för den histologiska anstalten från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, till 2,000 eller med 1,000 kronor.

*Ang. förhöjdt
anslag till
histologiska
institutionen.
[6.]*

Rörande denna anslagsfördran inhemtas af statsrådsprotokollet, att nämnda institutions föreståndare, professor Retzius, till karolinska institutets lärarekollegii protokoll i frågan yttrat hufvudsakligen följande.

Då den särskilda undervisningen i histologi vid institutet i och med professor Retzii anställning såsom e. o. professor i ämnet upprättades, hade att börja med för denna undervisning icke funnits någon institution, någon materiel eller ens något anslag, vare sig för materiella behof eller till amanuens och nödigt vaktmästarebiträde. Utgifterna härtill hade bestridts sålunda, att professor Retzius allt ifrån början till dessa ändamål användt större delen af sin lön. Men äfven sedan ett årligt statsanslag å 1,000 kronor till materiel samt derefter medel till aflönande af amanuens och vaktmästare beviljats, hade, i samma mån som lärjungarnes antal ökats och anspråken på undervisningen stegrats, årligen större delen af hans lön användts till anstaltens underhåll och inredning samt till arbetens utförande å densamma.

Under de senaste båda åren hade, sedan särskild lokal för undervisningen i histologi upplåtits i institutets nya byggnad, i anledning af tidens kraf på instrument och annan nödig materiel det årliga statsanslaget å 1,000 kronor icke räckt till för bestridande af mer än en del af utgifterna för anstaltens fortsatta inredning och skötsel samt för undervisningens tidsenliga bedrifvande. Sålunda hade under år 1888 för dessa ändamål måst utgifvas mellan 7,000 och 8,000 kronor samt under år 1889 mer än 7,000 kronor, summor, hvilkas storlek hade sin förklaring i de synnerligen dyrbara instrument, apparater och preparationsmedel, som måste anskaffas för den händelse histologisk undervisning skulle bedrifvas någorlunda i öfverensstämmelse med hvad som egde rum vid andra högre medicinska skolor i Europa.

För täckande af de under senare åren så väsentligt ökade utgifterna hade professor Retzius användt hela sin professorslön och tillskjutit åtskilligt derutöfver. Under erinran att det i längden icke kunde vara lämpligt, att lärares löner och enskilda offervillighet i lika stor skala måste anlitas för undervisningens behof, hade han nu anhållit, att lärarekollegiet ville förorda ett höjande af det nu till histologiska institutionen utgående årliga statsanslaget å 1,000 kronor med ytterligare 1,000 kronor.

Den af professor Retzius sålunda ifrågasatta anslagsförhöjningen har, enligt hvad i statsrådsprotokollet vidare meddelas, af lärarekollegiet

tillstyrkts; och då de skäl, som andragits för höjandet af anslaget, syntes departementschefen fullgiltiga, samt det icke kunde vara staten värdigt att öfver höfvan taga en intresserad lärares offervillighet i anspråk, har departementschefen förordat aflåtandet af den framställning, som nu föreligger.

Enär genom hvad till statsrådsprotokollet finnes meddeladt behöfvat och lämpligheten af den föreslagna anslagsförhöjningen synas utskottet vara ådagalagda, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja anslaget å karolinska mediko-kirurgiska institutets stat till anskaffning af materiel m. m. för den histologiska anstalten från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, till 2,000 kronor, eller med 1,000 kronor.

*Ang. förhöjdt
anslag till
den fysiolo-
giska in-
stitutionen.*

[7.]

8:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under återopande af de skäl, som till stöd för samma framställning anförts till statsrådsprotokollet (sid. 13—15), får utskottet i afseende å anslagen under förestående anslagstitel slutligen hemställa,

att Riksdagen må höja anslaget å karolinska mediko-kirurgiska institutets stat till fysiologiska anstaltens underhåll och drift från dess nuvarande belopp, 1,500 kronor, till 2,000 kronor, eller med 500 kronor.

Allmänna läroverken.

*Ang. anslaget
till allmänna
läroverken.*

9:o) I en till Riksdagen den 7 februari innevarande år aflåten proposition (n:o 17), angående ändrade bestämmelser med afseende å de allmänna läroverken och pedagogierna, har Kongl. Maj:t, i sammanhang med förslag om förändrad organisation af de allmänna läroverken, föreslagit förhöjning af det under förestående titel i nu gällande riksstat uppförda anslag. Sedan det särskilda utskott, till hvars förberedande behandling Kongl. Maj:ts berörda proposition blifvit af Riksdagen öfverlemnad, deröfver afgifvit utlåtande samt Riksdagen fattat beslut i ämnet, torde statsutskottet få till detta ärende återkomma; hvilket utskottet får för Riksdagen

anmäla.

10:o) På grund af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen derom gjorda framställning och under åberopande af de skäl, som till stöd för samma framställning finnas anförda till statsrådsprotokollet (sid. 15—17), hemställer utskottet,

Ang. indragning till statsverket af en fond vid Karlstads allmänna läroverk.

att, jemte det att den af Karlstads allmänna läroverks kollegium förvaltade så kallade konrektorslönefonden vid 1890 års slut till statsverket indrages, ett mot det från samma fond nu utgående bidrag till aflönande af en adjunkt vid nämnda läroverk svarande belopp, 103 kronor, må å staten för allmänna läroverken uppföras, att utgå från och med år 1891.

[8.]

Pedagogier och folkskolor.

11:o) I ofvan omförmälda proposition angående ändrade bestämmelser med afseende å de allmänna läroverken och pedagogierna har Kongl. Maj:t under vissa förutsättningar föreslagit, att anslaget i kontant till pedagogier och folkskolor, nu 62,547 kronor, måtte nedsättas med 57,511 kronor till 5,036 kronor.

Ang. anslaget till pedagogier och folkskolor.

Sedan Riksdagen, efter utlåtande af det särskilda utskott, hvartill förenämnda proposition hänvisats, fattat beslut med anledning af samma proposition, kommer statsutskottet att hos Riksdagen göra den framställning, som må af Riksdagens beslut föranledas; hvilket utskottet får för Riksdagen

anmäla.

Folkundervisningen.

12:o) Enär för beredande af den uppflyttning i högre lönegrad, som efter gällande bestämmelser tillkomme lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminiarierna, erfordrades, enligt en inom ecklesiastikdepartementet uppgjord approximativ beräkning, från och med år 1891 ett belopp af 4,000 kronor utöfver hvad förut vore för detta ändamål anslaget, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen, att anslaget till semiarierna för folkskolelärares bildande måtte för berörda ändamål ökas med 4,000 kronor.

Ang. anslag till seminarie-lärares uppflyttning i högre lönegrad.

[9.]

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag till undervisning i slöjd vid ett folkskolelärareseminarium.

[10.]

13:o) Kongl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att, för anordnande af undervisning i slöjd vid ytterligare ett folkskolelärareseminarium, öka anslaget till folkskolelärareseminarierna med 1,500 kronor.

I fråga om denna anslagsbegäran har departementschefen erinrat, hurusom Riksdagen år 1887, på framställning af Kongl. Maj:t, beviljat för anordnande af undervisning i slöjd vid tre folkskolelärareseminarier dels 1,500 kronor för hvart och ett af dessa seminarier, eller tillhoppa 4,500 kronor, med hvilket sistnämnda belopp anslaget till folkskolelärareseminarierna höjts, dels ock ett extra anslag af 5,000 kronor för anordnande af slöjdlokaler och anskaffande af den första uppsättningen af redskap och verktyg med flera för ändamålet erforderliga utgifter.

Undervisning i slöjd hade derefter varit anordnad vid folkskolelärareseminarierna i Karlstad, Lund och Hernösand. Enligt departementschefens förmenande vore emellertid tidpunkten nu inne att anordna undervisning i slöjd vid ytterligare ett folkskolelärareseminarium utöfver de tre, der sådan redan införts; och skulle härför erfordras dels ett årligt anslag af 1,500 kronor, dels ock ett extra anslag af 1,800 kronor.

Enligt hvad utskottet vid punkten 54:o här nedan omförmäler, har Kongl. Maj:t för ifrågavarande ändamål på *extra* stat för år 1891 jemväl äskat nyss angifna belopp, 1,800 kronor, och då utskottet, lika med departementschefen, anser undervisning i slöjd lämpligen kunna från och med år 1891 införas vid ännu ett folkskolelärareseminarium, får utskottet, som vid punkten 54:o förordar bifall till Kongl. Maj:ts under sagda punkt behandlade anslagsfordran, med anledning af den nu föreliggande framställningen, hemställa,

att Riksdagen må, för anordnande af undervisning i slöjd vid ytterligare ett folkskolelärareseminarium, öka anslaget till folkskolelärareseminarierna med 1,500 kronor.

Ang. anslag till undervisning i slöjd vid folkskolelärarinneseminarierna.

[11.]

14:o) Under förestående anslagstitel har Kongl. Maj:t slutligen föreslagit Riksdagen att, för ordnande af undervisning i slöjd vid tre folkskolelärarinneseminarier, öka anslaget till folkskolelärareseminarierna med 2,400 kronor.

Departementschefen har i fråga härom till statsrådsprotokollet anfört, att undervisning i slöjd varit anordnad dels under en följd af år vid folkskolelärarinneseminarier i Kalmar, dels ock under de senare åren vid folkskolelärarinneseminarier i Stockholm; och hade år efter år erforderliga medel, på särskilda framställningar, blifvit af Kongl. Maj:t anvisade för uppehållande af undervisningen i detta ämne. Den vid nämnda seminarier vunna erfarenhet hade varit mycket tillfredsställande, och det hade visat sig, att slöjden utan olägenhet kunnat vid dessa seminarier införas såsom undervisningsämne.

Då det enligt departementschefens uppfattning vore af synnerlig vikt, att tillfälle bereddades eleverna vid folkskolelärarinneseminarier att erhålla utbildning i slöjd, så att de sedermera, utkomna såsom lärarinnor, kunde meddela undervisning i detta ämne uti folkskolorna, och då den hittills vid seminarier i Kalmar och Stockholm försöksvis införda slöjdundervisningen medfört gynnsamt resultat, syntes det departementschefen angeläget att nu gifva en utsträckt och mera stadgad anordning åt ifrågavarande undervisning. I sådant hänseende vore lämpligt att slöjdundervisningen, jemte det densamma fortginge vid seminarier i Kalmar och Stockholm, infördes vid ytterligare ett folkskolelärarinneseminarium.

De årliga kostnader, som vore erforderliga för slöjdundervisningens anordnande, nemligen aflönande af lärarinna m. m. vore beräknade till i medeltal 800 kronor för hvarje seminarium, eller tillhoppa 2,400 kronor.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, för anordnande af undervisning i slöjd vid tre folkskolelärarinneseminarier, öka anslaget till folkskolelärareseminarierna med 2,400 kronor.

15:o). I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 46) har herr *A. Kihlberg* föreslagit, att Riksdagen måtte dels till Kongl. Maj:t aflåta skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t ville förordna, det folkskoleinspektör, samtidigt med detta uppdrag, icke finge sköta annan embetsbefattning, och dels ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 15,000 kronor för bestridande af de ökade utgifter för folkskoleinspektionen, som den föreslagna förändringen kunde hafva till följd.

Motionären har till stöd för sitt förslag hufvudsakligen andragit följande.

Ang. ifrågasatt förbud för folkskoleinspektör att samtidigt sköta annan embetsbefattning m. m.

Då folkskoleinspektionen inrättades, hade man med skäl väntat mycket af denna institution, och de instruktioner, som blifvit utfärdade för inspektörerna, stälde på dem icke små anspråk, men det effektiva gagnet af inspektörernas verksamhet vore icke i alla distrikt tillfredsställande, och detta hufvudsakligen beroende derpå, att den tid, inspektörerna hade att egna åt detta viktiga kall, vore allt för knapp. Af de 52 inspektörer, som funnes 1888, innehade 46 andra viktiga embeten i statens tjenst, nemligen 16 som seminarielärare, 6 som elementarskolelärare och 24 som prester, hvilka befattningar de fleste sjelfve uppehölle samtidigt med uppdraget att vara folkskoleinspektörer. Det skulle säkerligen öfverstiga mensklig förmåga för flere af desse att med det nit, intresse och kraft, som detta magtpåliggande uppdrag kräfde, vid sidan af sina embetsbefattningar utöfva inspektion öfver ett stort antal, på ett vidsträckt område belägna skolor. För att anföra ett exempel ville motionären, med ledning af senaste inspektionsberättelserna öfver rikets folkskolor, påvisa, att inom ett distrikt funnes 265 lärare och lärarinnor eller 259 skolor att inspektera af en inspektör, som under nio månader af året tjenstgjorde såsom lärare vid folkskoleseminarium. Som ferierna vid seminariet i det närmaste sammanfölla med ferierna i folk- och småskolorna, så vore det lätt att inse, huru omöjligt det vore för denna inspektör att med något allvar följa och ordnande ingripa i sjelfva undervisningen inom skolorna. Om äfven hvarje söknedag under ferierna skulle användas för inspektioner, skulle likväl flera skolor dagligen besökas, om tiden skall räcka till, och då icke ringa tid åtginge för resor till och från skolorna, måste besöket i skolan upptaga en mycket knapp tid, eller föga öfver hvad som behöfdes för att anteckna nödiga statistiska uppgifter och tillse hvad materiel som fattades och granska lokalens beskaffenhet. När sålunda en inspektion i en skola kunde försiggå på 1 à 1½ timmes tid, och tre eller flera skolor inspekteras på samma dag, så vore väl sådana inspektioner mera pro forma än verkligt gagnande. I inspektörernas berättelser uttalades ock vigten af att inspektören finge skåda skolan i dess hvardagsskick, att han sålunda utan föregående anmälan kunde besöka skolan och följa undervisningen der en hel dag. Men ofta tillginge det i verkligheten så, att inspektören, för att ej behöfva resa förgäfvos utan på sin ytterst knappt tillmätta tid hinna med så många skolor som möjligt, på förhand anmodade skolrådets ordförande att underrätta personalen om den förestående inspektionen med utsatt dag och timme eller, der inspektionen skedde under barnens ferietid, anmodade ordföranden att låta läraren sammankalla de barn, han kunde samla, för att ett inspektionsbesök måtte med de tillstädeskomna barnen, så godt sig göra läte, kunna företagas.

I sjelfva verket komme vid nu anmärkta förhållanden tillsynen öfver undervisningen i skolan förnämligast, om ej uteslutande, att utöfvas af skolrådets ordförande, och inspektörerna uttalade äfven sitt erkännande om det prisvärda nit och allvarliga intresse, som desse i allmänhet egnade skolan. I mindre församlingar vore därför, enligt motionärens förmenande, kyrkoherden den bästa inspektören och gjorde skolinspektörerna öfverflödiga, men icke så i de större. I församlingar med folkmängd af 5,000 personer och deröfver och 15 à 30 skolor vore de pastorala expeditionerna så många och ansträngande, att kyrkoherden af dessa och de rent presterliga göromålen vore så upptagen, att tillsynen öfver undervisningen i skolorna oftast måste inskränka sig till ett eller annat besök under terminen samt till närvaro vid examina och terminsafslutning. Skulle någon verklig tillsyn öfver skolorna i större församlingar finnas, så måste den således utöfvas af inspektören. Derfor hade man äfven i flera af de större stadskommunerna samt för åtskilliga större inspektionsdistrikt å landsbygden anordnat saken så, att inspektörerna uteslutande egnade sig åt sin uppgift och ej samtidigt innehade annan tjänstebefattning. En allmän förändring i sådant syfte gjorde emellertid någon ökning i arfvoden och reseersättning till skolinspektörerna erforderlig.

De anmärkningar, motionären sålunda framställt mot den nuvarande anordningen af folkskoleinspektionen, synas utskottet förtjenta af synnerlig uppmärksamhet, och, enligt hvad utskottet tror sig veta, har också den uppfattningen i många fall gjort sig gällande, att folkskoleinspektionen för närvarande faktiskt lemnar åtskilligt öfrigt att önska i fråga om noggrann och effektiv kontroll öfver undervisningen. Den utväg, motionären föreslagit för afhjelpande af de af honom anmärkta missförhållandena, eller meddelandet af förbud för folkskoleinspektör att med detta uppdrag förena annan befattning, synes emellertid utskottet mindre ändamålsenlig, då en dylik anordning i sina konsekvenser gifvetvis skulle komma att för staten medföra kostnader till ojemförligt högre belopp än motionären antagit. Utskottet föreställer sig deremot, att en tillfredsställande inspektion öfver folkundervisningen jemväl med bibehållande i allmänhet för inspektörerna af rättigheten att vid sidan af ifrågavarande verksamhet utöfva annan befattning, skulle kunna utan ökade utgifter för statsverket åstadkommas derigenom, att de särskilda inspektionsdistrikten gjordes mindre, medan å andra sidan inspektionen i vidsträcktare grad än hittills ordnades på kommunal grund, i det att särskildt åt landstingen inrymdes rätt att medverka vid tillsättningen af inspektörsbefattningarne.

I alla händelser anser utskottet det med förevarande motion åsyftade målet, eller åstadkommandet af en verksammare inspektion öfver folkundervisningen, vara af den vigt och betydelse, att Kongl. Maj:ts uppmärksamhet synes böra derå fästas. Utskottet får alltså, med anledning af den väckta motionen, hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder böra vidtagas för åstadkommande af en mera verksam och tillfredsställande inspektion öfver folkundervisningen.

Ang. ifrågasatt ökad statsbidrag till aflöning åt lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor.

16:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 132) har herr A. V. Ljungman föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att, utan rubbning i öfrigt af nu gällande bestämmelser rörande aflöning åt lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor, statsbidrag måtte från och med år 1891 för dessa lärares och lärarinnors aflöning utgå med två tredjedelar af deras kontanta aflöning intill ett lönebelopp af högst 500 kronor, då sådan lärare eller lärarinna aflagt godkänd afgangsexamen vid ett statens folkskolelärareseminarium, samt att för nämnda ändamål nuvarande förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor måtte höjas med det belopp, statsutskottet efter sakens närmare utredning kunde finna skäligt föreslå.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen i fråga.

Hvad motionären der anfört har visserligen förefallit utskottet i viss mån förtjent af uppmärksamhet, men då vederbörlig utredning saknas för bedömande af den kostnad, ett bifall till motionen skulle komma att i verkligheten medföra för statsverket, äfvensom af den inverkan på folkskoleväsendet i dess helhet, det vidsträcktare användande af mindre folkskolor, som motionären med sitt förslag åsyftat, skulle komma att utöfva, anser sig utskottet härutinnan ega giltig anledning att afstyrka motionen. Utskottet får alltså hemställa,

att herr Ljungmans förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. ifrågasatt ändring i villkoren för statsbidrags utgående till fortsättnings-skolor.

17:o) Genom kungörelse den 11 september 1877 har Kongl. Maj:t, efter det Riksdagen, med bifall till af Kongl. Maj:t derom gjord framställning, anvisat ett förslagsanslag af 30,000 kronor till understöd för aflöning af lärare vid folkskolans högsta afdelning eller den s. k. fort-

sättningsskolan, för så vidt undervisning der meddelades utom den för folkskolan bestämda undervisningstid af åtta månader om året, förordnat, bland annat, att skoldistrikt, som ordnade fortsättningsskolan i hufvudsaklig öfverensstämmelse med vissa af Riksdagen godkända och i kungörelsen närmare angifna grunder, egde att såsom understöd för de lärares aflöning, som i denna skola undervisade utom folkskolans ordinarie undervisningstid, af hvilken, i fall af behof, högst fyra veckor finge till den fortsatta undervisningen användas, erhålla bidrag af allmänna medel sålunda, att för hvarje lärare, som meddelade dylik undervisning under en tid motsvarande två veckor om året, statsbidrag utginge med 25 kronor, under en tid motsvarande fyra veckor med 50 kronor och under en tid motsvarande sex veckor med 75 kronor, *under vilkor att skoldistriktet för lärarens aflönande tillsköte lika stort belopp*. Sedermera har genom kongl. kungörelse den 29 april 1886 införts vissa förändrade bestämmelser med afseende å ofvan antydda grunder för fortsättningsskolans ordnande.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 7) har nu herr *Chr. A. Ekeborgh* föreslagit följande tillägg till förstnämnda kungörelse:

»Vägrar skoldistrikt att tillskjuta detta belopp, får statsbidraget ändock lyftas, om föräldrar eller målsmän till minst tio barn inom distriktet detsamma tillskjuta, dock under vilkor att fortsättningsskolan och dess medel ställas under skolrådets ledning och förvaltning.»

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sitt förslag tillåter sig utskottet hänvisa till sjelfva motionen och vill här endast anmärka, att motionären ansett orsaken till att fortsättningsskolor hittills inrättats i så få skoldistrikt vara den, att vederbörande kyrkostämmor, hvilka hade att bestämma om beviljande af det för statsbidragets erhållande nödiga tillskottet från skoldistriktets sida, icke alltid i sina beslut härom gäfvit uttryck för den åsigt, flertalet föräldrar och målsmän hyste om fortsättningsskolans gagn, samt att motionären för den skull velat lägga »fortsättningsskolans vara eller icke vara mera i händerna på barnens föräldrar och målsmän än hvad för närvarande vore fallet».

Då det synes utskottet uppenbart, att, innan statsbidrag anvisas till en skola af ifrågavarande slag, någon garanti bör förefinnas, för att skolan icke inom allt för kort tid kommer att upphöra, men den garanti, som i sådant hänseende kan anses för närvarande vara åstadkommen derigenom, att statsbidragets utgående gjorts beroende af vederbörande kommunala myndighets beslut att jemväl för ändamålet tillskjuta medel, genom den af motionären föreslagna anordningen skulle komma att helt och hållet undanryckas, anser sig utskottet icke kunna

tillstyrka Riksdagen att med anledning af motionen vidtaga någon åtgärd, utan hemställer,

att herr Ekeborghs förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

De tekniska läroverken.

Ang. anslag till aflöning af en andre lärare i mekanik vid Chalmers' tekniska läroanstalt.

[12.]

18:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till aflöning åt en andre lärare i mekanik, mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar vid Chalmers' tekniska läroanstalt på ordinarie stat bevilja 2,000 kronor.

Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran har, enligt hvad af statsrådsprotokollet inhemtas, föranledts af en af styrelsen för nämnda läroanstalt gjord framställning af hufvudsakligen följande innehåll.

Före medlet af 1870-talet hade vid läroanstalten all undervisning inom högre afdelningen uti maskinlära och maskinkonstruktioner samt inom båda afdelningarna uti mekanik och mekanisk teknologi varit uppdragen åt en enda lärare, nemligen en af lektorerna. I följd häraf hade samundervisningen för olika årskurser måst ega rum i samtliga nämnda ämnen. Vid nyss omförmälda tidpunkt hade olägenheterna af detta förhållande blifvit så kända, att en lärareplats i teoretisk mekanik för högre afdelningen måst inrättas, och en sådan vore allt sedan dess upptagen i läroanstaltens stat. Dessutom anförtroddes undervisningen i mekanik inom nedre afdelningen och för högre afdelningens kemister åt repetitören i maskinlära. Gynsamma omständigheter hade hittills verkat, att olägenheterna af en sådan provisorisk anordning gjort sig jembörlig litet gällande; men det vore tydligt, att man ej i längden kunde påräkna, att undervisning i ett så viktigt ämne kunde nöjaktigt bestridas af en repetitör med 300 kronors arfvode, då platser såsom repetitörer i regeln innehades af nyss utexaminerade elever eller af sådana, som ännu ej afslutat sin kurs.

Uti de öfriga ämnena, nemligen maskinlära och maskinkonstruktioner samt mekanisk teknologi, hade samundervisning för olika årskurser fortfarande varit nödvändig, och lektorn i ämnet hade varit ensam om upprätthållandet af undervisningen i dem. De häraf uppkommande mångfaldiga olägenheterna vore lätta att inse och hade under de senare åren framträdtt ännu mer på grund af det ökade elevantalet. Sålunda hade undervisningen i mekanisk teknologi bevistats af 56 på en gång närvarande elever under läsåret 1888—1889 och af lika många

under det ingångna läsåret (1889—1890) samt undervisningen i maskinkonstruktioner af 38 elever under det förra och af 41 under det senare läsåret. Utsigterna för nästkommande läsår talade för ett ytterligare ökad antal.

För den, som kände förhållandena inom maskinväsendet nu för tiden och för 20 år sedan, då skolan egentligen erhållit sin nuvarande organisation, borde det vara helt naturligt, att, oafsedt jemförelsen med andra läroverk, undervisningstiden nu behöfde utvidgas, så att åtskilliga nya discipliner, som för eleverna vore af största gagn under deras kommande praktiska verksamhet, men då ej kunde så lätt inhemtas — t. ex. angående nyare ångmaskinkonstruktioner, gasmotorer, ångfördelningsapparater m. m. — kunde grundligare afhandlas än för närvarande med blott 6 timmars undervisning i veckan.

Olägenheterna deraf, att lektorn i nämnda ämnen under större delen af sina lektioner skulle samtidigt undervisa på olika ståndpunkt varande årskurser, så ock deraf, att undervisningen i ett så viktigt ämne som mekanik inom lägre afdelningen och för högre afdelningens kemister vore anförtrodd åt en repetitör med endast 300 kronors lön, utgjorde, i förening med nödvändigheten af undervisningens utvidgande inom så väl den mekaniska teknologien som maskinläran, kraftigt manande skäl till lärarekrafternas ökande med en andre-lärare i nämnda ämnen. Styrelsen funne förändringen och utvidgningen lämpligast böra ske på det sätt, att den lektorn nu tillkommande undervisningen i mekanisk teknologi fråntoges honom och uppdroges åt den nye läraren, mot det att lektorns tjänstgöring i maskinlära och maskinkonstruktioner ökades i motsvarande grad, samt att vidare undervisningen uti mekanik inom lägre afdelningen och för högre afdelningens kemister samt om enkla maskindelar uti högre afdelningens andra årskurs anförtroddes åt sagde nye lärare. Dennes undervisningstid skulle enligt denna anordning omfatta 3 timmar mekanik, 6 timmar maskinkonstruktioner och 6 timmar mekanisk teknologi i veckan. Det borde emellertid förbehållas styrelsen rätt att, såsom med de öfriga lärareplatserna varit fallet, inom den ifrågavarande ämnesgruppen bestämma omförmälde andre-lärares undervisning på det sätt, som efter för handen varande förhållanden syntes styrelsen bäst motsvara läroanstaltens uppgift.

Under åberopande att den nye andre-läraren skulle med afseende å undervisningstid blifva närmast jemförlig med andre-läraren i kemi, hvilken nu uppbure en aflöning af 2,000 kronor, men för hvilken styrelsen begärt förhöjning till 3,000 kronor, anhölle styrelsen emellertid, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen begära ett årligt anslag af

3,000 kronor för upprättande vid läroanstalten af en andre-lärareplats i mekanik, mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar.

För egen del har departementschefen förklarad, att han ansett hvad styrelsen anført till fullo ådagalägga, att inrättandet af den ifrågasatta lärarebefattningen vore af största behof påkalladt. Men då departementschefen ej funnit skäl för närvarande tillstyrka den begärda löneförhöjningen för andre-läraren i kemi, har han hållit före, att den nye läraren, som, enligt hvad styrelsen förmält, vore med nyssnämnde andre-lärare närmast jemförlig, ej borde uppbära större aflöning än som för närvarande utginge till denne.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning har ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, och får utskottet för den skull hemställa,

att Riksdagen må till aflöning åt en andre lärare i mekanik, mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar vid Chalmers' tekniska läroanstalt på ordinarie stat bevilja 2,000 kronor.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

Ang. ifrågasatt ålders-tillägg åt nuvarande rättskemisten.

[13]

19:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att åt rättskemisten, professorn A. J. Wimmerstedt måtte beviljas ett ålderstillägg af 500 kronor årligen, att utgå från och med år 1891 af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag föranledts af en utaf medicinalstyrelsen i skrifvelse den 25 september 1889 gjord framställning, deruti styrelsen anført, hurusom genom kongl. brefvet den 24 maj 1872 blifvit stadgadt, att rättskemiska undersökningar i de fall, då arseniksyrlighet i fast form icke kunnat af vederbörande läkare och apotekare upptäckas, skulle verkställas af en rättskemist, för hvilken enligt kongl. brefvet den 16 juni 1875 blifvit på ordinarie stat uppförd en lön af 4,500 kronor och enligt kongl. brefvet den 24 januari 1879 ett årligt anslag af 1,500 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med vilkor att 1,000 kronor deraf skulle afstås till aflöning åt ett biträde vid de rättskemiska undersökningarnas utförande. Dessutom åtnjöte rättskemisten, jemlikt förstnämnda kongl. bref, för hvarje undersökning jemte deröfver uppsatt protokoll från och med 5 till och med 50 kronor enligt sundhetskolegii bestämmande; varande betalning för reagentier, apparater m. m. deri inberäknad.

Häraf framginge, att *rättskemistens aflöning* utgjorde 4,500 kronor i lön och 1,500 kronor i tienstgöringspenningar, eller, efter förutnämnda afdrag till biträdet, faktiskt en aflöning af endast 5,000 kronor.

För rättskemiska undersökningar, verkställda af rättskemisten och hans assistent, hade desse under de sist förflutna fem åren 1884—1888 tillika uppburit i ersättning respektive 1,675, 1,585, 1,750, 1,975 och 1,745 kronor, eller i medeltal 1,746 kronor årligen, med hvilket belopp skolat bestridas utgifterna till hyra för laboratorium, betalning af förbrukade materialier, såsom gas, vatten och reagentier, för vaktmästaregöromål, till inköp och amortering af tidsenliga instrument och kärl m. m., hvarjemte assistenten, då han vikarierade för rättskemisten, hos denne åtnjöte fri arbetslokal och fria reagentier m. m., ehuru han uppbure ofskortad all ersättning för de af honom under vikariatstiden verkställda undersökningar. Härigenom finge rättskemisten vidkännas så stora afdrag, att hans verkliga löneförmåner, deri inberäknade lön, tienstgöringspenningar och ofvanberörda ersättning för hvarje särskild undersökning, kunde beräknas uppgå till allenast något öfver 5,000 kronor.

Då emellertid antagas måste, att vid beviljandet af rättskemistens löneförmåner varit afsedt, att denne tiensteman skulle åtnjuta icke blott professors namn, utan ock en mot sådan grad svarande inkomst, då medicinalstyrelsen ansåge rättskemistens göromål vara ytterst magtpåliggande och att af honom fordrades sådana insigter, att hans ställning vore fullt jemförlig med en professors, då rättskemistens arbete numera vore så betungande, att han omöjligen kunde få tid öfrig för att betjena allmänheten med enskilda undersökningar, hvarigenom han skulle kunna öka sina inkomster utom tienstjen, och då nuvarande rättskemisten professorn Wimmerstedt allt sedan sin utnämning den 9 november 1883 och särskildt under de senare årens väsentligt ökade göromål på ett särdeles förtjenstfullt sätt skött sin befattning, hemställde styrelsen, att något förökade löneförmåner måtte Wimmerstedt beredas; nemligen på det sätt att Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen åt honom åska ett ålderstillägg af 500 kronor, att utgå från och med år 1891.

Enär den till något öfver 5,000 kronor uppgående årsinkomst, som, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, professor Wimmerstedt med nuvarande lönevilkor kan beräkna å sin befattning såsom rättskemist, synes utskottet utgöra fullt skälig ersättning för det arbete, som åligger honom i sådan egenskap, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. löneför-
bättring åt
provinsial-
läkarna m. m.
[14.]

20:o) Kongl. Maj:t har i särskild proposition (n:o 8) af den 31 december 1889, angående ordnande af den *allmänna och enskilda helso- och sjukvården* i riket föreslagit, bland annat, att till tjänstgöringspenningar åt 24 förste provinsialläkare, till aflöning vid en ny provinsialläkaretjänst med distrikt för innehafvaren af Neder-Luleå socken samt för beredande af löneförbättring åt samtliga provinsialläkare i riket, det för närvarande med 389,675 kronor utgående anslag till medicinalstyrelsen med dithörande stater måtte höjas till 493,675 kronor, eller med 104,000 kronor; hvaremot det under senare åren utgående extra anslag å 20,000 kronor årligen för beredande af tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare icke vidare skulle utgå.

Öfver Kongl. Maj:ts omförmälda framställning jemte i dithörande ämnen inom Riksdagen väckta motioner kommer utskottet framdeles under Riksdagen att afgifva särskildt utlåtande, hvilket utskottet får för Riksdagen

anmäla.

Farsoters och smittosamma sjukdomars botande.

Ang. anslag
till rese- och
traktaments-
kostnader
m. m.
[15.]

21:o) Beträffande ifrågavarande anslagstitel har Kongl. Maj:t i förenämnda särskilda proposition, angående ordnande af den *allmänna och enskilda helso- och sjukvården* i riket, föreslagit, att till förste provinsialläkares rese- och traktamentskostnader, till arfvoden åt 24 biträdande provinsialläkare samt till aflönande af vikarier åt provinsialläkare under semester, det för närvarande med 100,000 kronor utgående anslaget till farsoters och smittosamma sjukdomars botande måtte, med titelns ändring till *anslag för bestridande af kostnader för allmän helso- och sjukvård*, höjas till 145,000 kronor, eller med 45,000 kronor.

Jemväl i detta ämne kommer utskottet framdeles att i sammanhang med de i nästföregående punkt omförmälda frågor afgifva särskildt yttrande, hvilket utskottet likaledes får för Riksdagen

anmäla.

Akademien för de fria konsterna.

Ang. ersätt-
ning för öka-
de tjänste-
görömål.
[16.]

22:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att det på akademiens för de fria konsterna stat uppförda ordinarie anslag, 2,000 kronor, till extra biträden m. m. vid det under akademiens inseende ställda läro-

verk finge af Kongl. Maj:t disponeras jemväl till ersättningsbelopp åt tre af läroverkets nuvarande professorer under deras tjenstetid för ökade tjenstegöromål.

Vid föredragningen inför Kongl. Maj:t af detta ärende har departementschefen, enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, till en början anmält, hurusom nämnda akademi i skrifvelse den 29 maj 1889 anfört, att det af Kongl. Maj:t den 31 december 1888 fastställda förnyade reglemente för akademiens läroverk, jemte andra ändringar, äfven innehölle föreskrift om ökad tjenstgöringstid för de tre professorerne i figurteckning och modellering, i landskapsteckning och målning samt i byggnadskonst, hvilken tillökning i göromål jemväl vore sådan, att nuvarande tjensteinnehafvare syntes icke kunna åläggas att utan särskild godtgörelse densamma utgöra; hvarför akademien, som icke disponerade öfver härför tillgängliga medel, jemte framhållande af det önskvärda deruti, att det nya reglementets ifrågavarande bestämmelser så snart som möjligt måtte kunna bringas till verkställighet, ansåge sig böra till Kongl. Maj:ts öfvervägande anmäla förenämnde tre lärares framställda önskningsmål beträffande omförmälda godtgörelse. I sådant hänseende hade professorn i teckning och modellering begärt en lönetillökning af 1,605 kronor, eller alternativt 535 kronor, i fall så anordnades, att eleverna både på mans- och qvinnoafdelningarna kunde undervisas gemensamt; professorn i landskapsteckning och målning en tillökning af 2,172 kronor, och professorn i byggnadskonst af 570 kronor jemte någon förhöjning i beloppet af det honom tillkommande ålderstillägg; och vore dessa belopp beräknade hufvudsakligen efter ökad antal undervisningstimmar.

Sedan departementschefen derefter (sid. 24 och 25 i statsrådsprotokollet) redogjort för ifrågavarande tre professorers nuvarande löneförmåner äfvensom för den ökning i tjenstgöringstiden, som enligt det nya reglementet blifvit lärarne i förenämnda ämnen ålagd, har departementschefen yttrat, att hvad först beträffade den auförda utsträckningen af bemälda professorers undervisningsskyldighet, hade han vid framläggandet till Kongl. Maj:ts pröfning af omförmälda reglemente ansett den icke blott önskvärd utan äfven nödvändig, alldenstund elever, i synnerhet inom bildhuggarekonsten, men äfven i landskapsmålning, under senare tiden till följd af bristande tillfälle till en fullständigare eller högre utbildning ofta sökt sig till läroanstalter eller enskilde lärare i utlandet, icke alltid till fromma för den inhemska konstens kraf och utveckling. Då departementschefen emellertid funnit utsträckning i undervisningsskyldigheten kunna för vissa lärare ega rum utan att

ifrågasätta någon löneförhöjning för dem i staten, hade han å andra sidan ansett det af billighet påkalladt, att merbemålde tre professorer, hvilka undfått fullmagter på sina befattningar före det nya läroverksreglementets utfärdande, antingen måtte under sin återstående tjänstetid erhålla någon särskild ersättning för de ökade göromålen, eller ock att dem icke måtte åläggas att desamma förrätta. Men då just den afsedda förbättringen i undervisningen vore ett önskningsmål, hvars uppnående ju förr dess hellre borde eftersträfvast, hade departementschefen ansett en skälig ersättning därför både böra och kunna beredas, hvarvid han dock ej kunde till godkännande förorda de af nämnde tre lärare begärda ersättningsbeloppen eller den grund, hvarefter de beräknats. Departementschefen erinrade vidare, att på akademiens för de fria konsterna stat funnes uppfördt ett särskildt anslag af 2,000 kronor till extra biträden m. m. vid läroverket. Detta anslag hade under en följd af år i väsentlig mån kunnat besparas, så att i medeltal 1,769 kronor 96 öre deraf årligen under de sista sex åren återgått till statsverket. För godtgörelse från detta anslag kunde, med Kongl. Maj:ts tillåtelse, anställas extra biträden till fullgörande af de nya eller tillökade göromål, som ålagts innehafvarne af förutnämnda tre professorsbefattningar. Men då det måste vara förmånligare och ändamålsenligare, att samma göromål utfördes af de mera erfarna ordinarie lärarne, så syntes departementschefen ock rättast och lämpligast, om till dessa finge af berörda anslag utgå skälig ersättning, hvilken departementschefen ville föreslå till 300 kronor för professorn i byggnadskonst, 500 kronor för professorn i teckning och modellering samt 800 kronor, allt årligen, för professorn i landskapsmålning. Dessa ersättningsbelopp skulle utgå till dem under deras tjänstetid, dock ansåge departementschefen sig redan nu böra särskildt framhålla, att den jemförelsevis svagt aflönade professorn i landskapsmålning äfven allt framgent torde behöfva en löneförbättring, helst han under en tid af sex veckor årligen borde för att handleda elevernas studier efter naturen göra mer eller mindre vidsträckta utflygter till olika landsbygder, hvilka utflygter icke blott blefve mycket hinderliga för hans egna arbeten under den gynsammaste årstiden utan äfven för honom medförde icke obetydliga rese- och traktamentsutgifter.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning har icke gifvit anledning till någon utskottets erinran, hvarför utskottet hemställer,

att Riksdagen må medgifva, att det på akademiens för de fria konsterna stat uppförda ordinarie anslag, 2,000 kronor, till extra biträden m. m. vid

det under akademiens inscende ställda läroverk må disponeras jemväl till ersättningsbelopp åt tre af läroverkets nuvarande professorer under deras tjenstetid för ökade tjenstegöromål.

Hospitals underhåll.

23:o) Kongl. Maj:t har föreslagit,

att Riksdagen måtte godkänna den i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1890 omförmälda aflöningsstat för asylläkare samt förste och andre underläkare vid Lunds asyl;

*Ang. lönestat
vid Lunds
asyl.
[17.]*

att i fråga om denna stats tillämpning Riksdagen jemväl måtte godkänna, att af kontanta aflönningen för hvar af nämnda läkare två tredjedelar skulle utgöra fast arfvode och en tredjedel tjenstgöringspenningar; samt

att Riksdagen måtte medgifva, att det till ifrågavarande lönestat erforderliga beloppet, 8,000 kronor årligen, finge utgå af förslagsanslaget till hospitals underhåll, samt ålderstilläggen af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

I fråga om förevarande anslagsfordran har departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, att medicinalstyrelsen i skrifvelse den 25 september nästlidna år, med anmälan att byggnaderna vid Lunds asyl numera så långt framskridit, att anstalten borde kunna tagas i bruk senast år 1891, anfört bland annat, att vid berörda asyl, hvilken beräknats för 684 patienter, erfordrades, hvad läkarevården beträffade, dels en öfverläkare och dels derjemte ytterligare tre läkare. Då anställandet af en särskild öfverläkare dock lätt kunde komma att medföra förvecklingar och i alla händelser blefve hinderligt för det samarbete, som måste ega rum mellan Lunds hospital och asylen, syntes det styrelsen bäst, om öfverläkaren vid hospitalet åtminstone tills vidare blefve öfverläkare äfven vid asylen. För derigenom ökade göromål och betydligt ökad ansvar borde därför till öfverläkaren, utöfver hans nuvarande löneförmåner, utgå särskildt arfvode, hvilket med hans eget medgifvande kunde bestämmas till den måttliga summan af 1,200 kronor årligen. Det arfvode af enahanda belopp, som under senare åren och efter det öfverläkaretjensten vid Malmö hospital blifvit ledig utgått till öfverläkaren vid Lunds hospital, för det att han tillika tjenstgjort vid Malmö till asyl numera förändrade hospital, skulle i sådant fall kunna indragas, enär nuvarande öfverläkaren vid Lunds hospital vore villig att fortfarande fullgöra detta uppdrag, på sätt hittills och

med stor fördel egt rum, och detta utan särskild ersättning, för så vidt nemligen han komme att uppbära ofvan nämnda belopp af 1,200 kronor för åtagandet att jemte sin nuvarande tjänst bestrida öfverläkaretjensten vid asylén, allt enligt med honom träffadt vilkorligt aftal, och hvarigenom alltså öfverläkaretjensten vid asylén kunde upphållas utan någon ökad utgift för staten.

Vid anstalten behöfdes emellertid vidare först en biträdande läkare, hvilken under öfverläkarens ledning och i samråd med denne vore ansvarig för sjukvården och som till åtskilnad från öfrige biträdande läkare borde benämnas *asylläkare*. Då det för sjukvården och anstaltens behöriga skötsel vore önskligt, att asylläkaren för en längre tid bibehölles vid anstalten, ansåge medicinalstyrelsen nödvändigt, att samme läkare aflönades högre än vid hospitalen anstälde biträdande läkare, och att dessutom honom tillerkändes två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, att utgå, det första efter fem och det andra efter tio års väl vitsordad tjänstgöring. Att för närvarande, och då erfarenhet saknades huru göromålen lämpligast borde fördelas mellan de olika läkarne, lemna asylläkaren fullmagt på tjensten syntes medicinalstyrelsen mindre lämpligt, hvarför styrelsen föresloge, att tjensten måtte tillsättas på förordnande under viss tid, hvilket sedermera kunde förnyas, om skäl dertill förefunnes, samt att aflöningen måtte betraktas och utgå såsom arfvode. Alldenstund asylläkaren, för hvilken embetsvåning funnes inom anstalten att tillgå, antagligen komme att hafva eget hushåll, föresloges för honom icke några andra naturaförmåner än, förutom fri boställsvåning, fritt bränsle samt jemväl fritt lyse, derest elektrisk belysning anordnades.

Underläkarnes göromål kunde lämpligen anförtros åt yngre läkare, äfven medicine kandidater; och då det vore en vinst för den allmänna sjukvården, om inom landets olika delar kunde anställas läkare, hvilka dessförinnan fått tillfälle att tjänstgöra ett eller flera år vid asyl eller hospital och derigenom förvärfva sig ökad erfarenhet om sinnessjukes behandling m. m., syntes ombyten af underläkare icke böra motverkas. För den skull och med hänsyn till nödig besparing med statens medel ansåge sig medicinalstyrelsen kunna för underläkarne vid asylén föreslå en lägre aflöning än den, som för kort tid sedan blifvit bestämd för biträdande läkare vid hospitalen. Den vid asylens mansafdelning anstälde underläkaren finge dock vida mer att göra än den vid den icke obetydligt mindre qvinnoafdelningen anstälde, hvarför denne senare kunde åtnöjas med en lägre aflöning, dervid aflöningen för båda borde utgå såsom arfvode. I öfrigt skulle såväl asylläkaren som omförmälde två underläkare antagas på förordnande i hufvudsaklig öfverensstäm-

melse med de föreskrifter, hvilka tillämpades vid tillsättning af biträdande läkare vid hospital.

Vid den sålunda föreslagna anordningen, hvilken jemväl blifvit af direktionen vid Lunds hospital förordad, har departementschefen ej funnit något att erinra och har departementschefen i öfverensstämmelse härmed förordat följande af Kongl. Maj:t godkända lönestat för läkarne vid Lunds asyl:

»asylläkaren, arfvode.....	kronor 4,500:—
jemte boställsvåning och bränsle äfvensom lyse, derest elektrisk belysning vid asylen anordnas, och derutöfver ett första ålderstillägg af 500 kronor efter fem års samt ett andra ålderstillägg af likaledes 500 kronor efter ytterligare fem års väl vitsordad tjänstgöring, med rättighet dessutom till sex veckors semester årligen;	
1 förste underläkare, vid mansafdelningen, arfvode ...	„ 2,000:—
1 andre underläkare, vid qvinnoafdelningen, d:o ...	„ 1,500:—
hvilka begge underläkare derjemte skola ega att åtnjuta bostad med möbler och sängkläder, lyse, bränsle, tvätt och första klassens kost;	

summa kronor 8,000:—»

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande afföningsstat för asylläkare samt förste och andre underläkare vid Lunds asyl:

asylläkaren, arfvode.....	kronor 4,500:—
jemte boställsvåning och bränsle äfvensom lyse, derest elektrisk belysning vid asylen anordnas, och derutöfver ett första ålderstillägg af 500 kronor efter fem års samt ett andra ålderstillägg af likaledes 500 kronor efter ytterligare fem års väl vitsordad tjänstgöring med rättighet dessutom till sex veckors semester årligen;	
1 förste underläkare, vid mansafdelningen, arfvode	„ 2,000:—
transport	kronor 6,500:—

	transport kronor 6,500: —
1 andre underläkare vid qvinnofdelningen, arfvode	„ 1,500: —
hvilka begge underläkare derjemte skola ega att åtnjuta bostad med möbler och sängkläder, lyse, bränse, tvätt och första klassens kost;	
	summa kronor 8,000: —

att i fråga om denna stats tillämpning Riksdagen jemväl må godkänna, att af kontanta aflöningen för hvar af nämnde läkare två tredjedelar skola utgöra fast arfvode och en tredjedel tienstgöringspenningar; samt

att Riksdagen må medgifva, att det till ifrågasvarande lönestat erforderliga beloppet, 8,000 kronor årligen, skall utgå af förslagsanslaget till hospitals underhåll, samt ålderstilläggen af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Kyrkors underhåll.

Ang. ifrågasatt anslag af vin- och byggnadssäd till Laxsjö kapellförsamling.

24:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 121) har herr *Hans Andersson* i Bringåsen föreslagit, det Riksdagen ville för sin del besluta, att Laxsjö kapellförsamling i Föllinge pastorat och Jemtlands län måtte, i likhet med andra församlingar i riket, årligen erhålla anslag af s. k. vin- och byggnadssäd till det belopp, som efter länets markegångspris motsvarade fem tunnor spanmål.

Till stöd för sitt förslag har motionären hufvudsakligen åberopat den omständighet, att Hotagens jemväl från Föllinge pastorat afsöndrade kapellförsamling år 1858 af Rikets ständer tillerkänts ett anslag af fem tunnor spanmål årligen att utgå in natura eller, om tillgång härtill komme att saknas, i penningar efter länets medelmarkegångspris.

Då Rikets ständer beviljade Hotagens församling berörda anslag, skedde detta emellertid, enligt hvad utskottet inhemtat, på framställning af Kongl. Maj:t och efter det vederbörande myndigheter fått afgifva yttrande i ämnet. I sjelfva verket anser också utskottet frågor af sådan beskaffenhet, som den nu förevarande, icke böra hos Riksdagen till afgörande förekomma, innan de, efter vederbörandes hörande, varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, en åsigt, som utskottet redan

år 1867 på gifven anledning uttalade och som då af Riksdagen godkändes; och då upplyst blifvit, att Laxsjö församling ingått till Kongl. Maj:t med begäran om erhållande af ifrågavarande anslag, får utskottet hemställa,

att herr Hans Anderssons förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Öfriga ordinarie anslag.

25:o) Beträffande öfriga här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag under åttonde hufvudtiteln, har Kongl. Maj:t icke föreslagit annan ändring än att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialer, expenser, ved m. m.*, för närvarande upptaget till 23,119 kronor, måtte höjas med 66 kronor, eller till 23,185 kronor. Utskottet hemställer,

Ang. öfriga
ordinarie
anslag.
[18.]

att samtliga under åttonde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, hvilka här ofvan icke blifvit särskildt omförmälda, må för år 1891 fastställas till samma belopp, som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Extra anslag.

För *behof af tillfällig beskaffenhet*, hänförliga under åttonde hufvudtiteln, hafva följande framställningar blifvit gjorda.

Riksarkivet.

26:o) Till fortsatt utgifvande i tryck af sådana *skrifter och handlingar, som vore af vigt för fäderneslandets historia*, har Kongl. Maj:t för år 1891 äskat 3,000 kronor, eller samma belopp, som under flera föregående år för berörda ändamål årligen beviljats; och hemställer utskottet,

Ang. anslag
till utgifvan-
de i tryck af
historiska
handlingar.
[19.]

att Riksdagen, till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia, må bevilja för år 1891 ett extra anslag af 3,000 kronor.

Ang. anslag
till inred-
ningsmateriel
i riksarkivets
tillbyggnad.
[20.]

27:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till *inredningsmateriel m. m. i riksarkivets tillbyggnad* på extra stat för år 1891 bevilja 9,237 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran har departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, att riksarkivarien i skrifvelse den 30 oktober 1889, med förmälan att riksarkivets nya tillbyggnad enligt det upprättade byggnadskontraktet skulle vara färdig till den 1 instundande juli, anmält de i afseende å inredningen förekommande anslagsbehof. För den viktigaste och största delen af *inredningsmaterielen* vore redan sörjdt, i det att medel till arkivhyllor anvisats i kostnadsförslaget för sjelfva byggnaden. Men härförutom erfordrades äfven annan materiel, och detta behof kunde endast delvis fyllas genom hvad som för ändamålet vore att tillgå i det nuvarande arkivet. Den betydligaste och dyraste nya materielen vore arkivskåpen. Hittills hade i skåp förnämligast förvarats dels traktatsamlingen, dels samlingen af konungaförsäkringar, Riksdagens försäkringar och beslut m. m., äfvensom konungahusets egenhändiga skrifter och bref. Men det funnes äfven andra afdelningar af arkivet, som rätteligen borde på enahanda sätt förvaras, såsom samlingen af gränskartor och andra viktigare kartor, likaså pergamentsbrefsamlingen och medeltidscodices, hvilka icke lämpligen kunde uppläggas på hyllorna utan särskildt skydd. De för ändamålet nu erforderliga nya skåpen borde, på sätt vid åtskilliga nyare arkiv i utlandet tillämpats och på det att i händelse af eldsvåda det dyrbara innehållet måtte kunna med lätthet och skyndsamhet undanskaffas, vara så inrättade, att de sammansattes af ett större antal småskåp, hvilka slöte sig till hvarandra, men vid förefallande behof kunde åtskiljas, och af hvilka hvar och ett, försedt med handtag på två sidor, utan svårighet kunde bortbäras af två personer. Dessa skåp skulle uppställas dels i båda de s. k. traktatsrummen i bottenvåningen, dels i de båda s. k. tjensterummen i våningen en trappa upp, allt enligt vid ifrågavarande framställning bifogad ritning jemte kostnadsförslag, slutande på en summa af 8,184 kronor, i hvilken summa jemväl vore inberäknad kostnaden för annan behöflig ny materiel, bestående af arbetsbord och stolar för de nya forskaresalarne och expeditionsrummet äfvensom bänkar i väntrummet och ett skrifbord i riksarkivariens rum.

I anseende till byggnadens närhet till jernvägen och faran att

sommartiden, då fönster hölles öppna, gnistor från de förbigående lokomotiven kunde inkomma genom dessa, ansåges det vara nödvändigt att anskaffa fina galler af metalltråd, att inpassas i lösrutöppningarna mot jernvägen; varande utgiften för 30 stycken sådana galler enligt kostnadsförslag upptagen till 570 kronor.

Slutligen, och då enligt planen för den nya arkivbyggnaden plats vore der afsedd för en mindre bokbindareverkstad, hvarest arkivalierna kunde lagas och bindas under ständig tillsyn och utan att behöfva från arkivet bortskickas, erfordrades för anskaffande af de verktyg, som vore nödiga för uppsättande af ett litet bokbinderi, ett särskildt belopp, som enligt likaledes bilagdt kostnadsförslag uppginge till 483 kronor.

Öfverintendentsembetet, hvilket öfver berörda framställning afgifvit utlåtande, hade efter granskning af ofvan omförmälda ritning och förslag rörande de erforderliga arkivskåpen, inventarierna och metalltrådsgallren icke funnit annat att dervid erinra, än att några jemningar med hänsyn till skåpens mått, uppställning och sammansättning syntes böra ega rum vid deras förfärdigande, äfvensom att dessförinnan genom öfverintendentsembetets försorg borde anskaffas behöfliga förändrade ritningar till skåpen och inventarierna, mera stilenliga, samt modell till gallren, hvarigenom den för samtliga dessa effekter beräknade kostnaden af 8,754 kronor borde ökas med 246 kronor.

För egen del ansåge departementschefen någon särskild tillökning i de ursprungliga kostnadsförslagen icke vara erforderlig.

Genom hvad till statsrådsprotokollet finnes anfördt synes behöfvet af anslag för ifrågavarande ändamål vara ådagaladt. Vid granskning af berörda konstnadsförslag har utskottet emellertid funnit vissa poster väl högt upptagna och förty ansett en nedsättning till 8,000 kronor af det äskade anslaget kunna utan olägenhet ega rum, hvarför utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen till inredningsmateriel m. m. i riksarkivets tillbyggnad på extra stat för år 1891 beviljar 8,000 kronor.

28:o) Till utskottet hafva för behandling öfverlemnats två motioner, väckta den ena inom Första Kammaren (motion n:o 21) af herr *O. Alin*, hvilken föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1891 ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag af 1,500 kronor för fortsatt utgifvande, af kongl riksarkivet genom doktor *Emil Hildebrand*, af publikationen »*Svenska Riksdagsakter*»; och den andra inom Andra Kammaren

Ang. anslag till utgifvande af "Svenska Riksdagsakter."

(motion n:o 13) af herr *H. L. Rydin*, som hemställt, att Riksdagen måtte till fortsatt utgifvande genom doktor E. Hildebrand af Svenska Riksdagsakter bevilja ett extra anslag af 1,500 kronor.

Rörande hvad motionärerna hvar för sig i ämnet anført, tillåter sig utskottet i allmänhet hänvisa till de särskilda motionerna och vill här endast ur motionärernas framställningar meddela följande:

Ifrågavarande arbete hade ursprungligen varit ett enskildt företag, i det att Kongl. Maj:t för åtskilliga år sedan beviljat då varande docenterna E. V. Montan och O. Alin ett anslag af 1,500 kronor för utgifvande af första delen. Denna del, rättare I:1, hade utgifvits 1887 af doktor E. Hildebrand och Alin, men arbetets fortsättning hade derpå öfvertagits af riksarkivet, som genom Hildebrand utgifvit de följande delarne, I:2 af 27 ark år 1888 och II:1 af 11 $\frac{1}{4}$ ark år 1889.

Då riksarkivet sålunda upptagit nu nämnda verk bland de urkundssamlingar, hvilkas utgifvande det redan förut ombesörjde — 1:o Konung Gustaf I:s registratur, 2:o Svenska Kyrkoordningar och förslag dertill före 1686, 3:o Svenska Riksrådets protokoll — hade detta skett utan begäran om fortsättning af det anslag, som utgått för första afdelningen af verket. Detta hade vållat, att riksarkivets vanliga årsanslag för utgifvande af handlingar, som vore af vigt för fäderneslandets historia (3,000 kronor), hade visat sig otillräckligt, och arbetet för utgifvande af Svenska Riksdagsakter hade under förliden höst måst helt och hållet ligga nere af brist på medel. Detta förhållande, att utgifningen af ett arbete, som vore af sådan betydelse så väl för den historiska och politiska forskningen som ur allmänt nationel synpunkt, skulle behöfva afbrytas af brist på medel, vore synnerligen beklagligt, och det så mycket mer, som det dröjsmål i utgifningen, som ett dylikt afbrott förorsakade, vore vida större än det som betecknades af den tid, hvarunder afbrottet varade.

Med afseende på nu ifrågavarande arbetes stora intresse ur både teoretisk och praktisk synpunkt skulle det möjligen kunna ifrågasättas, huru vida man ej borde till dess förmån under någon tid inskränka eller afbryta de äldre seriernas utgifvande. Detta vore dock icke tillrädligt. Äfven dessa serier vore af mycken vigt; deras utgifvande hade fortgått långsamt (af Konung Gustaf I:s registratur hade del I utkommit 1866, af Rådsprotokollen del I 1878), och först på senare tiden hade det gått något fortare; äfven om man uteslutande för deras räkning använde hela det hittills beviljade anslaget (3,000 kronor), så kunde ej utgifningen gå fortare, än att 20 ark årligen utgäfves af hvardera af de båda serierna Konung Gustaf I:s registratur och Svenska Riksrådets protokoll; afbröte man deras utgifvande till förmån för

Riksdagsakterna, hvilkas utgifning kräfde fleråriga omfattande och djupgående arbeten, så kunde man lätt blifva nödsakad att, till skada för arbetet, anlita nya utgifvare.

Då genom hvad motionärerna sålunda och i öfrigt anfört synes utskottet vara ådagalagdt, att anvisandet af ett särskildt anslag till utgifvande af ifrågavarande i flera afseenden värdefulla och viktiga arbete är af behofvet påkalladt, anser sig utskottet böra tillstyrka Riksdagen att bifalla motionärernas förslag. Det synes dock utskottet mindre lämpligt, att för anslaget utgående uppställes såsom vilkor att utgifvandet sker genom en viss namngifven person, hvarför utskottet hemställer,

att Riksdagen, med anledning af herrar Alins och Rydins förevarande motioner, må på extra stat för år 1891 bevilja ett anslag af 1,500 kronor, att af Kongl. Maj:t disponeras för fortsatt utgifvande genom kongl. riksarkivet af »Svenska Riksdagsakter».

Nationalmuseum.

29:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må för år 1891, i likhet med hvad förut egt rum, bevilja ett extra anslag af 4,000 kronor för vård, underhåll och tillökning af *statens konstindustriella samlingar*.

Ang. anslag
till statens
konstindu-
striella sam-
lingar.
[21.]

30:o) På grund af derom af Kongl. Maj:t gjord framställning och med hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 33—36) till stöd för framställningen anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen må till ökad materiel samt till utsträckning och förändrad anordning af värmeledningen i *nationalmusei gravyrsal* på extra stat för år 1891 bevilja 5,800 kronor.

Ang. anslag
till ökad
materiel i
gravyrsalen
m. m.
[22.]

Lifrustkammaren.

Ang. anslag
till lifrust-
kammaren.

[23.]

31:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad förut egt rum, må på extra stat för år 1891 anvisa ett anslag af 5,800 kronor för tillsyn, underhåll och vård af *lifrustkammarens samlingar m. m.*

Domkapitlens expeditioner.

Ang. anslag
för löneför-
bättring åt
tjenstemän-
nen vid dom-
kapitlens
expeditioner.

[24.]

32:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad förut under flera år egt rum, må anvisa på extra stat för år 1891 ett anslag af 3,716 kronor för tillfällig löneförbättring åt *tjenstemännen vid domkapitlens expeditioner.*

Kyrkor.

Ang. anvi-
sande af be-
viljade anslag
till restaurering af dom-
kyrkorna i
Upsala och
Skara.

[25.]

33:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t äskat och föreslagit, må af redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1891:

- a) till fortsättande af restaureringsarbetena å *Upsala domkyrka* 75,000 kronor; och
- b) till fortsättande af restaureringsarbetena å *Skara domkyrka* 35,000 kronor.

Universiteten.

34:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

Ang. anslag till seminarier för språkvetenskap och matematik. [26.]

att Riksdagen må till de vid universiteten befintliga *seminarier för språkvetenskap och matematik* för år 1891 bevilja extra anslag till samma belopp som förut, nemligen:

till det språkvetenskapliga seminariet i Upsala	kronor 3,000: —
till det språkvetenskapliga seminariet i Lund	„ 2,950: —
till det matematiska seminariet i Upsala	„ 1,500: —
till det matematiska seminariet i Lund	„ 1,000: —

35:o) Sedan Riksdagen *dels* år 1888 beviljat 36,000 kronor för anställande vid Upsala universitet under sex år af *lärare i tyska, franska och engelska språken* enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, *dels ock* anvisat af nämnda belopp 6,000 kronor för ett hvart af åren 1889 och 1890, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att af omförmälda anslag måtte för år 1891 anvisas 6,000 kronor.

Ang. anvisande af beviljadt anslag till anställande af universitetslektorer i Upsala. [27.]

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må till lärare i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Upsala på extra stat för år 1891 anvisa 6,000 kronor.

36:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

Ang. anvisande af beviljadt anslag till Carolina-rediviva-byggnaden i Upsala. [28.]

att Riksdagen må till fullbordande af arbetena för förändring af *Carolina-rediviva-byggnaden i Upsala* af redan beviljadt anslag anvisa på extra stat för år 1891 50,000 kronor.

Ang. anslag
till aflöning
åt en labora-
tor och en
observator i
Upsala.
[29.]

37:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts framställning och på det att laboratorstjensten i *experimental fysik* samt observatorstjensten i *astronomi* vid universitetet i Upsala måtte kunna med ordinarie innehafvare för- ses, beviljades vid senaste riksdag för hvardera af nämnda befattningar 3,000 kronor årligen, att utgå intill dess adjunktslöner blefve härför tillgängliga, och anvisades för innevarande år 6,000 kronor. Då medel å universitetets stat ännu ej blifvit för ifrågavarande ändamål disponibla, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att för år 1891 anvisa 6,000 kronor till aflöning åt laboratorn i *experimental fysik* och observatorn i *astronomi* vid universitetet i Upsala.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. anslag
till en astro-
fysikalisk
refraktor och
ett nytt vänd-
torn till
astronomiska
observatoriet
i Upsala.
[30.]

38:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till anskaffande af en *astrofysikalisk refraktor* och *ett nytt vändtorn* vid *Upsala universitets observatorium* bevilja 63,500 kronor, deraf att utgå under år 1891 30,000 kronor.

Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran har, enligt hvad statsråds-protokollet gifver vid handen, föranledts af en af det större akademiska konsistoriet vid nämnda universitet på anhållan af filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion gjord och af universitetskanslern förordad framställning, till stöd hvarför åberopats en af nuvarande professorn i astronomi N. C. Dunér i ämnet verkställd utredning, innehållande i hufvudsak följande.

I observatoriet, som byggts för ungefär 50 år sedan, funnes för närvarande en Steinheilsk refraktor, hvars objektiv vore godt, men hvars mekaniska del på grund af den allt för ringa summa, som derpå kunnat nedläggas, redan från början visat sig föga duglig och numera alls icke motsvarade ens de måttligaste anspråk.

Observatoriet vore således i saknad af ett dugligt hufvudinstrument, och det vändtorn, under hvilket den gamla refraktorn stode, hade numera lidit så af tidens inverkan, att äfven det måste ersättas med ett nytt. Redan professor Dunérs företrädare hade låtit utarbета förslag till ett nytt vändtorn, liksom han ock vid mer än ett tillfälle hänvisat på det otillfredsställande skick, hvori refraktorn befunde sig.

Om sålunda instrument och vändtorn vore odugliga redan för den verksamhet, som ursprungligen dermed afsetts, så hade de, på grund af den ytterst snabba utveckling af instrument och observationsmetoder, som utmärkt de senaste åren, kommit att ännu mindre motsvara tidens

fordringar. Dels hade nemligen konsten att åstadkomma stora astronomiska instrument stigit till en hittills icke anad höjd, dels hade, jemte den af ålder följda metoden att med ögat observera och mäta stjernornas utseende och lägen, införts användandet af fotografien, hvilken ej blott ledde till en ansenligt högre noggrannhet hos mätningarna, utan medgafve att med instrument af jemförelsevis måttliga dimensioner utsträcka undersökningarna till föremål, hvilka ännu intet öga sett, eller ens kunde se, äfven med hjälp af nutidens största instrument. Också ansåges numera en refraktor med fotografiskt objektiv som ett instrument, hvilket ej finge saknas på något observatorium.

Att anskaffa en ny refraktor vid observatoriet i Upsala och ett nytt vändtorn derstädes vore således oundgängligen behöfligt. Den för närvarande å observatoriet befintliga refraktorn hade ett objektiv af 24 centimeters diameter. Denna storlek kunde ej anses tillräcklig, då det gälde att konstruera ett nytt instrument. Den internationella astrofotografiska konferensen i Paris år 1887 hade för de instrument, som skulle komma till användning vid uppgörandet af kartan öfver hela himlen, fastställt en diameter af 33 centimeter. Också användes numera denna storlek allmänt, och fara vore att Sverige inom kort, hvad astronomiska instrument beträffade, komme att stå efter snart sagdt hvarje annat kulturland. Finland, Danmark, Schweiz, Holland, Belgien, Spanien, Portugal, Mexiko, Brasilien, Argentinska republiken med flera — de största staterna i Europa och Amerika oberäknade — egde redan eller hade beställt instrument af större dimensioner än för närvarande finnes i vårt land. Men Sverige borde och kunde icke på detta sätt stå tillbaka för andra land af mindre storlek och ojemförligt mindre höga anor inom vetenskapen. Och då refraktorerna på Lunds och Stockholms observatorier vore nya och goda, syntes det vara i sin ordning, om Upsala observatorium, hvars refraktor i allt fall vore oduglig, blefve försedt med ett instrument af tidsenlig storlek.

Upsala observatorium borde således förses med en astrofysikalisk refraktor med två objektiv, stående vid sidan af hvarandra, hvartdera af 33 centimeters diameter, det ena fotografiskt, det andra tjenande till att med ögat undersöka himlakropparne.

På grund af den storlek, tuben borde erhålla, erfordrades för vändtornet en inre fullständigt fri diameter af 7,5 meter. Det gamla vändtornet hade en inre diameter af endast 6,7 meter, men yttre diametern af den ganska tjocka ringmuren uppginge deremot till 8,2 meter. På grund häraf blefve det möjligt att utan större förändringar i sjelfva tornet vinna det nödiga utrymmet, om man, såsom det i utlandet vid uppförandet af observationsrummen i astronomiska observatorier allt

mer kommit i bruk, till material för tornets så väl fasta som rörliga del begagnade stål och jern.

Kostnaderna för samtliga erforderliga arbeten uppginge enligt gjord beräkning (statsrådsprotokollet sid. 41) till 65,000 kronor. Från berörda summa afginge emellertid värdet af den förtenta koppar, hvarmed det gamla vändtornet vore beklädt. Detta vore beräknadt till 1,500 kronor.

Utom de rent sakliga skäl, som talade för förslaget, funnes äfven andra af mer personlig art, som professor Dunér icke kunde helt och hållet undertrycka. Vid den internationella astrofotografiska konferensen i Paris år 1887 hade på grund af bristande utredning åtskilliga viktiga frågor måst tills vidare uppskjutas, men vid sammanträdet af den permanenta komiténs byrå, bland hvars sex medlemmar professor Dunér befunde sig, hade utredningen af dessa frågor fördelats bland sådana astronomer, som på grund af de undersökningar, hvaråt de förut egnat sig, ansetts särskildt lämpliga. Den 10:de af dessa frågor: »studiet af stjernfärgens inflytande på de fotografiska storlekarna», hade öfverlemnats åt professor Dunér, som då varit anställd vid Lunds observatorium och vetat, att intet hinder funnes att anskaffa och anbringa ett fotografiskt rör på detta observatoriums refraktor. Men i Upsala, dit professor Dunér sedermera förflyttats, vore det omöjligt att lösa denna för himlens kartläggning viktiga fråga förr, än det nya instrumentet blifvit anskaffadt. Äfven detta vore således ett skäl för professor Dunér att på det lifligaste önska frågans snara och lyckliga lösning. Och det syntes för vårt land vara en skyldighet att deltaga i de observationer, som erfordrades för detta det mest vidtomfattande vetenskapliga arbete, som någonsin planlagts, och i hvilket land, tillhörande alla verdensdelar utom Asien, deltog.

Departementschefen har för sin del anmärkt, att han ansåge ifrågasvarande anslagsyrkande vara af beskaffenhet att icke kunna afvisas. Den astronomiska vetenskapens utveckling syntes på senare åren hafva mer, än hvad fallet vore med många andra vetenskapsgrenar, blifvit en internationel angelägenhet, i fråga om hvilken det tillhörde hvarje kulturstat att lemna sitt bidrag, men att vi för närvarande icke vore rustade att med framgång upptaga vår del af arbetet vore uppenbart. Det pris, hvarför vi skulle köpa möjligheten att äfven på detta område häfda Sveriges rang inom vetenskapen, syntes departementschefen jemförelsevis måttligt. Af det erforderliga anslaget, 63,500 kronor, borde för år 1891 anvisas ett belopp af 30,000 kronor.

Då det förevarande anslagsbehovets oundgängliga beskaffenhet

synes utskottet vara till fullo ådagalagd, samt utskottet icke heller funnit anledning till någon anmärkning mot den uppgjorda kostnadsberäkningen, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till anskaffande af en astrofysikalisk refraktor och ett nytt vändtorn vid Upsala universitets observatorium, bevilja 63,500 kronor samt deraf på extra stat för år 1891 anvisa 30,000 kronor.

39:o) Vid senaste riksdag beviljades, i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition och på det att *en extra ordinarie professur inom juridiska fakulteten vid universitetet i Lund* måtte kunna tillsättas, ett anslag af 4,000 kronor årligen, att utgå intill dess adjunktslöner blefve härför tillgängliga, och anvisades för innevarande år sagda belopp. Då medel å universitetets stat ännu icke vore att för ändamålet tillgå, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att för år 1891 anvisa 4,000 kronor till aflöning åt en extra ordinarie professor inom juridiska fakulteten i Lund.

Ang. anslag till aflöning åt en e. o. professor i Lund.
[31.]

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

40:o) Sedan Riksdagen år 1889 beviljat 36,000 kronor för anställande vid Lunds universitet under sex år af *lärare i tyska, franska och engelska språken* enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, samt anvisat af nämnda belopp 6,000 kronor för innevarande år, har Kongl. Maj:t nu föreslagit, att af omförmälda anslag måtte för år 1891 anvisas 6,000 kronor.

Ang. anvisande af beviljad anslag till anställande af universitetslektorer i Lund.
[32.]

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må till *lärare i tyska, franska och engelska språken* vid universitetet i Lund på extra stat för år 1891 anvisa 6,000 kronor.

41:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställer utskottet,

Ang. urfode åt docenten S. Söderberg.
[33.]

att Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år egt rum, må till *särskildt arfvide åt docenten vid universitetet i Lund Sven Söderberg* för år 1891 anvisa ett extra anslag af 2,000 kronor, med

vilkor att Söderberg under nämnda år egnar sin tjänst åt universitetets historiska museum samt mynt- och medaljkabinett.

Ang. lönetill-
lägg åt vice
bibliotekarien
i Lund A. J.
T. Palm.
[34.]

42:o) Likaledes hemställer utskottet,

att Riksdagen må såsom *personligt lönetillägg för år 1891 åt vice bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund August Jakob Theodor Palm* på extra stat för samma år anvisa enahanda belopp, som för innevarande år beviljats, eller 500 kronor.

Ang. arfvoden
åt extra
biträden vid
biblioteket i
Lund.
[35.]

43:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i öfverensstämmelse med hvad förut under flera år egt rum, må anvisa för år 1891 ett extra anslag af 1,500 kronor till *arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund*.

Ang. anvi-
sande af be-
viljadt anslug
till ny bygg-
nad för bota-
niska institu-
tionen i
Lund.
[36.]

44:o) Till fullbordande af arbetena å en *byggnad för botaniska institutionen vid Lunds universitet* har Kongl. Maj:t för år 1891 äskat ett extra anslag af 18,000 kronor.

Under erinran att vid 1888 års riksdag på Kongl. Maj:ts framställning beviljats ett extra anslag af 54,000 kronor till en ny byggnad för botaniska institutionen vid universitetet i Lund, samt att af detta anslag, som var afsedt att fördelas på tre år, för hvart och ett af åren 1889 och 1890 anvisats ett belopp af 18,000 kronor, får utskottet, med anledning af Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen må till fullbordande af arbetena å en byggnad för botaniska institutionen vid universitetet i Lund anvisa för år 1891 på extra stat 18,000 kronor.

Ang. anslag
till inredning
m. m. för
botaniska in-
stitutionen i
Lund.
[37.]

45:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till *möblering af botaniska institutionens i Lund nya byggnad samt anskaffande af apparater och utensilier* för växtfysiologiska laboratoriet derstädes på extra stat för år 1891 bevilja 12,000 kronor.

I fråga om denna anslagsfordran har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande.

Då vid 1888 års riksdag framställning gjordes om anslag till ny byggnad för botaniska institutionen vid universitetet i Lund, hade omförmålts, hurusom den kostnad, som framdeles komme att erfordras för *inventarier och apparater*, vore förslagsvis beräknad till 10,000 kronor. Med anledning deraf, att nämnda byggnad skulle blifva färdig år 1891, hade det akademiska konsistoriet anhållit, att anslag för inredning och anskaffande af nödiga apparater nu måtte beredas. Dervid hade blifvit af institutionens föreståndare anmaldt, att, sedan fullständiga och detaljerade kostnadsförslag erhållits, det belopp, som förut ansetts tillfyllestgörande, visat sig icke vara för ändamålet tillräckligt. Kostnaden för möbler och skåp till samlingarnas förvarande hade, ehuru för summans nedbringande så mycket som möjligt alla möbler beräknats blifva af furu och endast bordskifvorna af ek, stigit till 8,791 kronor samt för apparater och andra utensilier för det växtfysiologiska laboratoriet till 3,169 kronor 50 öre, tillhopa 11,960 kronor 50 öre. Konsistorium hade på grund häraf anhållit om ett anslag till jemnadt belopp af 12,000 kronor, och kostnadssumman syntes departementschefen icke kunna nedbringas under den sålunda uppgifna.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till möblering af botaniska institutionens i Lund nya byggnad samt anskaffande af apparater och utensilier för växtfysiologiska laboratoriet derstädes på extra stat för år 1891 bevilja 12,000 kronor.

46:o) Kongl. Maj:t har under denna anslagstitel slutligen föreslagit Riksdagen att, till uppförande af *ny byggnad för fysiologiska institutionen* vid universitetet i Lund samt till inköp af tomt för byggnaden och dennas inredning, bevilja 100,000 kronor, deraf att utgå under år 1891 40,000 kronor.

Ang. anslag till ny byggnad för fysiologiska institutionen i Lund.

[38.]

Till statsrådsprotokollet har departementschefen anfört, hurusom det akademiska konsistoriet i Lund nu förnyat en under de senare åren flera gånger gjord framställning om anslag till en byggnad för ofvan omförmälda institution och dervid åberopat den motivering, som af institutionens föreståndare förut afgifvits och hvilken innehölle ufvudsakligen följande.

Den lokal, i hvilken institutionen för närvarande vore inrymd, huru säkerligen den bästa, som universitetet kunde åt densamma uppåta, vore dock för ändamålet mycket olämplig. Dess beskaffenhet

hade helt och hållet omöjliggjort anställandet af en del experiment, som bort utgöra föreläsningarnas kärna; för andra experiment hade den lagt sådana hinder i vägen, som endast genom jämförelsevis dryga kostnader och efter lång tidsutdrägt kunnat öfvervinnas, hvarför dessa experiment också allt för ofta icke kommit till utförande. Detta hade icke blott medfört ett starkt och menligt tryck på valet af föreläsningssämen och på planen för deras behandling; det hade också med nödvändighet vållat, att framställningen vid undervisningen lidit, och att resultatet ej blifvit hvad det kunnat och bort blifva. Här föreläge misshushållning med lärarens krafter och med lärjungarnes tid. Vidare kunde lokalen knappast medgifva, att der anordnades en praktisk laborationskurs för de studerande, åtminstone icke så, att de kunde deraf hafva någon nämnvärd nytta. Att medicine studerande vid Lunds universitet icke hade tillfälle att genomgå en sådan praktisk kurs i fysiologi, som vid de andra medicinska högskolorna vore obligatorisk, måste betecknas såsom en stor brist, ett tillbakasättande af desse studerande, hvaraf de finge lida följderna ej blott under hela studietiden utan äfven under sin kommande verksamhet vare sig såsom läkare eller såsom lärare i någon medicinsk vetenskapsgren. En annan, särskildt för institutionens föreståndare känbar och väsentlig olägenhet vore den, att en ursprungligen för helt andra ändamål afsedd lokal föga egnade sig att der utföra experimentella undersökningar af sådan art, att de kunde tänkas bidra till lösningen af något af de många och för hela den biologiska forskningen viktiga problem, som ständigt mötte vid fysiologiens studium.

Den nu upplåtna lokalen finge emellertid icke länge af institutionen begagnas, enär densamma snart måste tagas i anspråk för bibliotekets behof. Om icke statens hjälp komme emellan, blefve institutionen då antingen husvill eller ännu sämre inhyst, än den nu vore. Till behofvets afhjelpande torde någon annan utväg ej kunna ifrågasättas än uppförande af ett nytt fysiologiskt laboratorium. Då frågan, huru ett sådant laboratorium borde byggas och huru stort anslag härtill erfordrades, vore ganska svår att besvara, hade institutionens föreståndare, för att skaffa sig någon ledning för sitt omdöme i detta hänseende, med understöd af statsmedel besökt och tagit kännedom om de flesta tyska och schweiziska samt några österrikiska, italienska och franska universitets institutioner. Snart sagdt öfver allt hade man nyss byggt eller förberedde byggandet af storartade och dyrbara vetenskapliga institutioner af alla slag, men framför allt för fysiologien. Skulle Lunds universitet i detta hänseende hålla jemna steg med utlandets universitet af samma rang och samma antal studerande, så skulle här-

till erfordras en ganska betydlig penningesumma. Föreståndaren hade emellertid uppgjort plan till en mer anspråkslös byggnad, så inrättad, att den utan dyrbara förändringar kunde, när större behof gjorde sig gällande, utvidgas genom tillbyggnad, på samma gång den nöjaktigt fylde de behof, som för den närmaste framtiden förefunnes. Kostnaden för denna byggnad uppginge enligt bifogadt förslag till 75,000 kronor, hvartill komme omkring 25,000 kronor till inköp af tomt och till inredning, möblering m. m.

Öfver ritningen och kostnadsförslaget hade — upplyser departementschefen vidare — öfverintendentsembetet afgifvit infor dradt utlåtande, hvarvid embetet, med undantag af några detaljanmärkningar beträffande den dekorativa anordningen af byggnadens yttre, icke haft något att erinra mot ritningen, men ansett den för sjelfva byggnaden beräknade kostnadssumman böra ökas med 10,000 kronor.

På grund af hvad af institutionens föreståndare blifvit anfördt om den nuvarande lokalens olämplighet, och då densamma i alla fall måste inom kort afstås, har departementschefen funnit det vara nödvändigt, att institutionen försåges med annan, ändamålsenligt inrättad lokal. Bästa sättet för åstadkommande af en sådan vore utan tvifvel uppförande af en ny byggnad, och det föreliggande förslaget syntes departementschefen, såsom uppgjort utan öfverdrifna anspråk, böra godkännas. Det för sjelfva byggnaden uppgjorda kostnadsförslaget hade visserligen af öfverintendentsembetet ansetts böra höjas, men då utgifterna för tomt samt för byggnadens inredning icke kunnat bestämdt uppgifvas, vore icke anledning att vid beräkningen af kostnaden för företaget i dess helhet gå utöfver den af institutionens föreståndare upptagna slutsiffra, 100,000 kronor. Det erforderliga beloppet syntes lämpligen kunna, i likhet med hvad förut skett beträffande andra dylika anslag, fördelas på två till tre år.

Uppförandet af en ny byggnad för den fysiologiska institutionen i Lund synes utskottet efter de upplysningar i ämnet, som till statsrådsprotokollet meddelats, vara ett behof af den angelägna beskaffenhet, att uppskof med dess tillgodoseende icke utan afsevärd olägenhet kan ega rum. Beträffande det för ändamålet äskade anslagsbeloppet, 100,000 kronor, har utskottet deremot trott någon nedsättning kunna ega rum, i betraktande dels deraf, att genom infor drande af entreprenadanbud minskning i kostnaden för sjelfva byggnaden torde kunna vinnas, dels ock deraf, att å det för tomt, inredning och möblering beräknade belopp någon besparing antagligen kan åstadkommas; och har utskottet föreställt sig, att anslagsbeloppet lämpligen kan nedsättas till 90,000 kronor och deraf anvisas 40,000 kronor att utgå under år 1891.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen, till uppförande af ny byggnad för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund samt till inköp af tomt för byggnaden och dennas inredning, beviljar ett anslag af 90,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1891 anvisar 40,000 kronor.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Ang. arfvoden åt amanuensser.

[39.]

47:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom framställda förslag får utskottet hemställa,

att Riksdagen må jemväl för år 1891 på extra stat anvisa till arfvode åt en amanuens vid karolinska medikokirurgiska institutets gynekologiska klinik 900 kronor; och till arfvode åt en amanuens vid institutets kemiska laboratorium 900 kronor.

Ang. anslag till kliniker för barnsjukdomar.

[40]

48:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad under de senare åren egt rum, må på extra stat för år 1891 anvisa:

a) till en *pediatrisk klinik å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* ett belopp af 1,800 kronor, och

b) till en *pediatrisk poliklinik i Stockholm* 2,800 kronor, att utgå under vilkor att Stockholms stad för polikliniken tillskjuter enahanda belopp.

Ang. anslag för utförande af teckningar i vetenskapliga ändamål.

[41.]

49:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen, på sätt för innevarande år egt rum, må till utförande af *teckningar i vetenskapliga*

ändamål vid karolinska institutet bevilja ett extra anslag för år 1891 af 1,500 kronor.

Allmänna läroverken och pedagogierna.

50:o) Enligt hvad i förenämnda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden (sid. 49) meddelas, skulle de förslag angående allmänna läroverken och pedagogierna, som departementschefen inom kort komme att för Kongl. Maj:t framlägga, afse såväl lärarnes aflöning som öfriga läroverkens behof. Till täckande af de här af föranledda kostnader skulle enligt gjorda beräkningar, hvilka dock ännu icke kunnat fullt afslutas, komma att erfordras omkring 70,000 till 80,000 kronor mer, än som hittills å ordinarie och extra ordinarie stat utgått till dessa läroverk. Då emellertid departementschefen icke vore i tillfälle att för Kongl. Maj:t föredraga ofvan bemälda förslag, och då reservationerna å anslagen till de allmänna läroverken lemnade full tillgång till betäckande under nästa statsregleringsperiod af det belopp, hvarmed kostnaden för genomförande af berörda förslag kunde komma att överskjuta hvad hittills till de allmänna läroverken och pedagogierna utgått, hemstälde departementschefen tills vidare, att Kongl. Maj:t måtte förslå Riksdagen att å extra stat för år 1891 anvisa:

Ang. anslag till allmänna läroverken och pedagogierna.
[42]

för löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken 336,975 kronor;

ett anslag af 6,000 kronor att af Kongl. Maj:t disponeras till stipendier åt lärare i främmande lefvande språk vid de allmänna läroverken för att i utlandet studera tyska, franska eller engelska språken;

till arfvoden åt extra lärare vid de allmänna läroverken 40,000 kronor; samt

för beredande af löneförbättring åt lärare vid de en- och tvåklassiga pedagogierna 8,750 kronor.

I Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflättna proposition (n:o 17), angående ändrade bestämmelser med afseende å de allmänna läroverken och pedagogierna, har Kongl. Maj:t föreslagit, bland annat, att Riksdagen, i stället för hittills å extra stat utgående anslag till allmänna läroverken, 382,975 kronor, och till pedagogierna 8,750 kronor samt det till indragning föreslagna beloppet af ordinarie anslaget till pedagogier och folkskolor 57,511 kronor, ville för betäckande af kostnaderna för den nya normalstaten, beräknade till 2,606,750 kronor, för ålderstillägg åt lärarne enligt nya staten, beräknade för år 1891 till 782,550 kronor, samt för de i punkterna 16—23 af förenämnda pro-

position omnämnda särskilda anslagen till de allmänna läroverken, uppgående tillhopa till 308,951 kronor 43 öre, bevilja en förhöjning af nuvarande ordinarie anslag till de allmänna läroverken med ett jemnadt belopp af 790,809 kronor, dock att, alldenstund af befintliga reservationer å nämnda anslag kunde under år 1891 för ändamålet utgå 78,573 kronor, sagda förhöjning måtte i riksstaten för år 1891 upptagas till allenast 712,236 kronor, kommande alltså, under förutsättning af Riksdagens bifall såväl till hvad sålunda föreslagits som till den i Kongl. Maj:ts proposition n:o 1 gjorda framställning angående ersättning af statsverket för en till indragning föreslagen fond vid allmänna läroverket i Karlstad, sammanlagda beloppet af anslagen till allmänna läroverken att i 1891 års riksstat uppgå till kronor 3,579,782.

Sedan det ofvan omförmälda särskilda utskottet afgifvit utlåtande med anledning af Kongl. Maj:ts förenämnda proposition, och Riksdagen fattat beslut i ämnet, kommer statsutskottet att afgifva den framställning, hvartill förhållandena må befinnas föranleda; hvilket utskottet härigenom skolat för Riksdagen

anmäla.

Högre lärarinneseminarier.

Ang. anslag
för tillfällig
löneförbättring
vid
högre lärarinneseminarier.
[43.]

51:o) För beredande åt lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminarier af tillfällig löneförbättring jemväl för år 1891, att utgå efter samma grunder, som den för innevarande år beviljade, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för år 1891 på extra stat anvisa enahanda belopp som hittills, eller 4,000 kronor; och får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Folkundervisningen.

Ang. anslag
till löneförbättring
m. åt lärare
vid folkskolelärareseminarierna.
[44.]

52:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad förut under flera år egt rum, hemställer utskottet,

att Riksdagen, till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjänstgöring och extra

anfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier, efter samma grunder som för innevarande år må bevilja ett extra anslag för år 1891 af 33,300 kronor.

53:o) Till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att jemväl för år 1891 på extra stat anvisa ett belopp af 15,000 kronor; och får utskottet hemställa,

Ang. anslag till understöd åt lärjungar vid folkhögskolor.
[45.]

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

54:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för anordnande af undervisning i slöjd vid ett folkskolelärareseminarium anvisa på extra stat för år 1891 ett belopp af 1,800 kronor.

Ang. anslag till undervisning i slöjd vid ett folkskolelärareseminarium.
[46.]

Under åberopande af hvad utskottet vid punkten 13:o här ofvan meddelat och anfört får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

55:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till uppförande af ny byggnad för gymnastik- och slöjdundervisning vid seminariet i Vexjö med tillhörande värmeapparat och inredning på extra stat för år 1891 bevilja 36,700 kronor.

Ang. ifrågasatt anslag till gymnastik- och slöjdlokal vid folkskolelärareseminariet i Vexjö.
[47.]

I fråga om denna anslagsfordran har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört, hurusom domkapitlet i Vexjö under år 1887 anmält, att den allmänna läroverket derstädes tillhöriga gymnastiklokal, som begagnats jemväl af seminariets elever, ej kunde upplåtas till begagnande efter vårterminen 1889, emedan byggnaden blifvit till Vexjö stad öfverlåten och skulle för andra ändamål användas.

I skrifvelse den 6 mars 1889 hade domkapitlet derefter insändt ritning till en gymnastik- och slöjdlokal att uppföras på seminariets tomt, för hvilken byggnad kostnaden enligt bifogadt förslag, med beräkning att byggnaden uppfördes af sten, skulle uppgå till 26,889 kronor 99 öre, häri inberäknad kostnaden för värmeapparat; och hade domkapitlet med öfverlemnande af seminarierektors i ärendet afgifna utlåtande tillstyrkt godkännande af den sålunda insända ritningen jemte

kostnadsförslag äfvensom anhållit, att de för ändamålet nödiga medel måtte beredas.

Beträffande denna ritning med dertill hörande kostnadsförslag hade öfverintendentsembetet, efter erhållen remiss, den 9 april 1889 afgifvit infordradt utlåtande och dervid på anförda skäl förordat byggnadens uppförande af sten samt erinrat, hurusom förslagets slutsumma borde, med hänsyn till lågt beräknade pris å tegel, kalk, sand och arbetslöner äfvensom å takstolar, ökas till 31,404 kronor 99 öre.

Embetet hade ock, efter erhållen befallning att afgifva förslag å kostnaden för ifrågavarande byggnads uppförande af trä, i utlåtande den 8 sistlidne oktober öfverlemnadt ett sådant förslag, slutande, med inberäkning jemväl af kostnad för värmeapparat, på 29,000 kronor, och dervid anført, hurusom med hänsyn till markens lutningsförhållanden, hvilka betingade en hög gråstensmur å byggnadens ena långsida, jordvåningens väggar måste uppföras af gråsten och tegel, med hvälfning för värmekammaren och bränsleförrådet.

Slutligen hade domkapitlet i särskild skrifvelse den 3 april 1889 ingifvit och förordat ett af seminariets rektor uppgjort förslag rörande omkostnader för inredningen af den ifrågavarande byggnaden, slutande på 5,300 kronor, hvaraf beräknats för inredning af gymnastiklokalen 3,500 kronor, af slöjdlokalen 1,200 kronor och för anordnande af elektrisk belysning i hela huset 600 kronor.

Om dessa inredningskostnader lades till de förut nämnda för byggnaden beräknade belopp, blefve kostnaden för stenhus med värmeapparat och inredning 36,704 kronor 99 öre och för byggnad af delvis sten och delvis trä med värmeapparat och inredning 34,300 kronor.

Då i Vexjö ej finnes någon gymnastiklokal, som kunde för seminariet upplåtas, sedan högre allmänna läroverket blifvit förlagd i en från seminariet aflägsen trakt af staden, och det vore en stor fördel om i samband med gymnastikhuset äfven bereddtes lokal för undervisning i slöjd åt seminariets elever, ansåge sig departementschefen böra understödja domkapitlets anhållan om behöfliga medels anvisande för ifrågavarande ändamål. Såväl domkapitlet som öfverintendentsembetet hade förordat byggnadens uppförande af sten, och då med afseende på byggnadstomtens beskaffenhet det vore nödvändigt, att byggnaden åtminstone delvis uppfördes af detta material, samt skilnaden i pris ej vore så betydlig, att det vore skäl därför afstå från de fördelar, som vunnes, om hela huset uppfördes af sten, funne sig departementschefen böra förorda aflåtande till Riksdagen af den framställning, som nu föreligger.

Vid pröfning af förevarande anslagsbehof har utskottet trott sig

finna, att detsamma icke är af den trängande beskaffenhet, att icke med dess tillgodoseende kan utan olägenhet anstå. Om också allmänna läroverkets i Vexjö nyuppförda hus, på sätt departemenschefen antydt, är beläget i en från seminariebyggnaden något aflägsen trakt af staden, lärar nemligen afståndet mellan de båda läroanstalterna icke vara större än att seminariets elever, om ändamålsenliga bestämmelser träffas med afseende å undervisningstiderna, kunna för sina gymnastiska öfningar använda allmänna läroverkets lokal, helst en motsvarande anordning, enligt hvad utskottet inhemtat, eger rum inom flera städer, der både allmänt läroverk och seminarium finnas. Tjenlig lokal för undervisning i slöjd torde äfven, åtminstone provisoriskt, kunna utan större svårighet beredas seminariet genom förhyrning.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

56:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 74) hafva herrar *A. W. Nilson* och *C. Persson*, med hvilka herrar *J. Smedberg* och *P. Svensson* instämt, hemställt, att Riksdagen måtte för år 1891 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag å 20,000 kronor att användas såsom bidrag med högst 50 kronor för månad till aflönande af *vikarie för ordinarie lärare eller lärarinna vid rikets folkskolor*, hvilken på grund af genom läkarebetyg styrkt, icke obotlig, sjukdom varit under minst en månad oförmögen att sin tjenstgöring sjelf bestrida, och hvars ansökan om sådant understöd vitsordats af vederbörande skolråd och folkskoleinspektör.

Ang. ifrågasatt anslag till aflönande af vikarie för folkskolelärare och folkskolelärarinna under sjukdom.

Beträffande de skäl, motionärerna anför till stöd för sin framställning, tillåter sig utskottet i allmänhet hänvisa till motionen i fråga och får här endast meddela, att motionärerna, efter att hafva framhållit den brydsamma ställning, hvori en folkskolelärare försattes, om han i följd af iråkad sjukdom måste af sin redan förut ganska knappa lön ensam bekosta sin vikaries aflönande, anmärkt, bland annat, att mot anspråket på statens mellankomst till folkskolelärarens understödjande i dylikt fall den befogade invändningen visserligen kunde göras, att denne icke, såsom elementarläraren, vore en statens, utan en kommunens tjänsteman och sålunda borde i främsta rummet hos kommunen söka den hjälp, han under slika omständigheter behöfde. Det vore emellertid enligt motionärernas förmenande nog samt känt, att i sådant fall hjälpen oftast komme att uteblifva, vare sig på grund af kommunens oförmåga eller bristande goda vilja. Och ehuru statens årliga bidrag till folk-

skolelärarnes aflönande visserligen redan förut uppginge till en högst anseelig summa, så kunde dock det ytterligare anslag, som nu ifrågasattes, icke anses vara af den betydighet, att det skulle särdeles hårdt betunga statens budget, men deremot vara till synnerlig hugnad och hjälp för sjuke och nödstälde skollärare. Det vore alltså i egentlig mening ett barmhertighetsverk, motionärerna begärde, att staten med detta anslag måtte utöfva, och motionärerna trodde, att staten borde och kunde för ett så ädelt syfte bevilja hela det för ändamålet nödiga anslaget, utan att göra detsamma beroende af något sådant vilkor, som att kommunen skulle efter viss proportion deri deltaga; ty motionärerna befarade, att, med ett sådant vilkor, det med anslaget afsedda ändamålet skulle mången gång visa sig förfeladt.

Det af motionärerna väckta förslaget synes utskottet visserligen behjertansvärdt men likväl icke vara af beskaffenhet att i dess nuvarande form böra föranleda beviljandet af något anslag för det afsedda ändamålet. Ehuru utskottet finner det vara med billighet öfverensstämmande, att staten, då den lemnar bidrag till folkskolelärarepersonalens aflöning, jemväl i någon mån träder hjälpende emellan i de fall, då lärare eller lärarinna genom sjukdom urståndsättes att sjelf uppehålla sin tjenst, anser nemligen utskottet, i motsats till motionärerna, böra såsom ett oeftergifligt vilkor för statsbidragets utgående uppställas den fordran, att, förutom läraren eller lärarinnan sjelf, äfven vederbörande kommun, som jemte staten bestrider kostnaden för tjenstens aflöning, till någon del vidkännes kostnaderna för undervisningens uppehållande under sjukdomstiden, helst endast genom en sådan anordning verklig garanti torde kunna erhållas mot missbruk med afseende å statsbidragets anlåtande. I hvilken proportion staten, kommunen och läraren sjelf lämpligen böra bidraga till vikariens aflöning, lärar emellertid i frågans nuvarande outredda skick icke kunna afgöras, och då härtill kommer, att de närmare bestämmelser, hvilka böra fastställas för statsbidragets utgående i hvarje särskildt fall, torde böra blifva föremål för omsorgsfull pröfning, har utskottet ansett det med motionen afsedda syftet bäst befördras derigenom, att Riksdagen fäster Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på ifrågavarande angelägenhet. Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och på hvilka vilkor statsbidrag skulle kunna lemnas till aflönande af vikarie för ordinarie lärare och lärarinna vid rikets folkskolor, som af sjukdom urståndsättas att sin tjenst fullgöra.

De tekniska läroverken.

57:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till bestridande af kostnader i anledning af beslut om åtskilliga elevers intagande vid tekniska högskolan samt för åvägabringande af utredning angående behovet af och sättet för utvidgning och omorganisation af högskolan på extra stat för år 1891 bevilja 14,900 kronor.

*Ang. ökad
elevantal vid
tekniska hög
skolan.
[48.]*

Af det äskade beloppet skulle, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, 9,900 kronor användas till betäckande af kostnaderna i anledning af antydda beslut angående elevers intagande och återstående 5,000 kronor för åstadkommande af den såsom nödig ansedda utredningen.

I fråga om förevarande anslagsfordran har departementschefen till en början meddelat, att af de studerande, som vid början af förliden hösttermin sökte inträde i tekniska högskolans första afdelning, ett antal af 99 efter verkställd inträdesexamen befunnits uppfylla de för inträde vid läroverket stadgade vilkor, men att med hänsyn till utrymmet i högskolans undervisningslokaler samt den befintliga tillgången å lärarekrafter emellertid ett större antal än 84 icke ansetts kunna vid läroverket mottagas, hvadan af högskolans styrelse inträde vägrats femton af de vid inträdesexamen godkände ynglingarne.

I anledning häraf hade målsmännen till ifrågavarande ynglingar i skrifvelse af den 16 sistlidne september anhållit, att Kongl. Maj:t med ändring af styrelsens beslut täcktes meddela föreskrift, att bemälde ynglingar skulle i högskolans första afdelning såsom ordinarie elever mottagas.

Med anledning af denna framställning, för hvilken närmare redogöres i statsrådsprotokollet (sid. 52 och 53), hade Kongl. Maj:t, meddelar departementschefen vidare, dels genom remiss den 17 sistlidne september infordrat utlåtande af tekniska högskolans styrelse och lärarekollegium, dels i skrifvelse den 5 derpå följande oktober anbefalt styrelsen att efter lärarekollegiets hörande inkomma *ej mindre* med utredning och förslag angående de åtgärder, som borde vidtagas, på det att de i examen godkände, men uteslutne lärjungarne skulle kunna redan då i högskolan intagas, *än äfven* med yttrande angående de anordningar, som kunde blifva erforderliga, för så vidt högskolan under följande år skulle kunna mottaga ett lika stort eller större antal elever.

I de med anledning här af afgifna utlåtanden hade af *lärarekollegiet* anförts, med afseende på *mottagandet af de i examen godkände, men uteslutne lärjungarne samt därför erforderliga anordningar och kostnader*, bland annat, att lärarekollegiet ansåge i högsta grad önskligt, att samtliga ifrågavarande inträdessökande kunde antagas till ordinarie elever vid högskolan; att emellertid, enär antalet biträdande lärare vid första afdelningen redan under några år varit så pass otillräckligt, att undervisningens skötande på tillfredsställande sätt varit förenadt med afsevärda svårigheter, lärarekrafterna otvifvelaktigt vore otillräckliga för de redan antagna 84 eleverna och således skulle blifva det i ännu högre grad för 99; samt att största svårigheterna mötte vid undervisningen i matematik, allmän fysik, beskrifvande geometri och linearritning samt frihandsteckning, men att dessa svårigheter för tillfället kunde undanrödjas derigenom, att till biträde vid undervisningen i matematik och allmän fysik anställdes en extra assistent för hvardera ämnet med ett arfvode för läsåret af 600 kronor för assistenten i matematik och 400 kronor för assistenten i fysik, under det att för undervisningen i beskrifvande geometri och linearritning samt frihandsteckning, i hvilka ämnen afdelningen måste delas på tvenne parallelkurser, enär disponibla ritsalar saknade utrymme för hela elevantalet och en enda lärare, äfven med hjälp af assistenter, omöjligen kunde på tillfredsställande sätt undervisa ett så stort antal elever, anställdes extra lärare med ett arfvode för läsår af 2,000 kronor för extra läraren i beskrifvande geometri och linearritning samt 1,000 kronor för extra läraren i frihandsteckning.

Under meddelande att, enär efter höstterminens början af de då till elever i första afdelningen antagne 2 afgått och 1 afidit, 3 af ofvan bemälda ynglingar redan antagits till elever i samma afdelning, så att antalet af de i inträdeseexamen godkände men till elever icke mottagne dåmera endast utgjorde 12, hade *styrelsen*, beträffande frågan om de åtgärder som borde vidtagas, på det att de i inträdeseexamen godkände men uteslutne ynglingarne skulle redan då kunna i högskolan intagas, redogjort för de anordningar, som för sådant ändamål borde vidtagas och i sammanhang dermed angifvit de belopp, utgörande för år 1889 tillhoppa 3,100 kronor, för år 1890 tillsammans 4,900 kronor och för år 1891 tillhoppa 2,800 kronor eller sammanlagdt 10,800 kronor, som för dessa åtgärders genomförande erforderades. Ur denna redogörelse, hvilken återfinnes å sid. 55—57 i statsrådsprotokollet, vill utskottet här endast anmärka, att styrelsen, som godkänt de af lärarekollegiet för ifrågavarande ändamål föreslagna åtgärder, tillika ansett att, om ifrågavarande 12 ynglingar till elever i första afdelningen mottoges, men för samma afdelning hvarken afgångsprocenten under läsåret eller vid öfvergången till andra

afdelningen ej heller elevernas fördelning på särskilda fackskolor komme att väsentligen avvika från hvad de hittills plägat vara, andra afdelnings elever under nästa läsår, 1890—91, måste så väl vid rit- och konstruktionsöfningar som vid praktiska öfningar i geodesi och topografi jemväl delas i tvenne parallel-afdelningar, som af särskilda lärare undervisades, och att i sådan händelse tre extra lärare då borde anställas, nemligen en i geodesi och topografi, en i konstruktion af enkla maskindelar och en i husbyggnadskonst, för hvilka, enligt en af högskolans föreståndare efter samråd med vederbörande lärare gjord beräkning, aflöningen för läsår icke borde upptagas till mindre än 800 kronor till läraren i geodesi och topografi, 1,800 kronor till läraren i konstruktion af enkla maskindelar och 600 kronor till läraren i husbyggnadskonst; samt att under ofvan nämnda förutsättning behöfdes dels till inledning af gas i en större sal, som derefter skulle användas till ritsal, samt till anskaffande af åtskillig ny materiel, såsom ritbord, geodetiska instrument, verkstadsinventarier m. m., allt enligt bifogad specifikation, ett belopp af 2,400 kronor, att utgå med hälften under år 1889 och hälften under år 1890, dels ett ökad årligt anslag, åtminstone under åren 1890 och 1891, till s. k. »diverse utgifter» för bränsle, gas m. m. af 500 kronor, dels slutligen under år 1890 ett ökad anslag för fysiska öfningar af 200 kronor.

Genom beslut den 18 sistlidne oktober hade Kongl. Maj:t, erinrar departementschefen vidare, afgjort denna fråga och dervid förordnat, dels att de tolf af ofvan bemälda femton ynglingar, som då ännu icke vunnit inträde, skulle ofördröjligen mottagas såsom ordinare elever i högskolans första afdelning, dels att för läsåret 1889—90 ett belopp af 4,500 kronor, af hvilka medel 4,000 kronor skulle användas på sätt lärarekollegiet föreslagit och 500 kronor vore afsedda till anskaffande af erforderlig materiel m. m., skulle ställas till styrelsens förfogande, och dels slutligen att statskontoret skulle af tillgängliga medel förskjuta nämnda belopp af 4,500 kronor.

Hvad åter anginge *frågan om de anordningar, som kunde blifva erforderliga, derest tekniska högskolan under följande år skulle kunna mottaga ett lika stort eller större antal elever än det, som nu vunnit inträde derstädes*, hade lärarekollegiet i skrifvelse den 28 sistlidne november afgifvit utredning och förslag.

På sid. 58—61 i starsrådsprotokollet har departementschefen lemnat en utförlig redogörelse öfver hvad lärarekollegiet i sådant hänseende anfört, och tillåter sig utskottet att i allmänhet hänvisa till denna redogörelse samt vill här endast meddela följande.

Beträffande frågan om det antal elever, som under hittills varande

förhållanden, utan allvarlig skada för undervisningen, årligen skulle kunna intagas vid läroverket, hade lärarekollegiet efter tagen noggrann hänsyn till de fordringar, som inom de olika läroämnena borde ställas på undervisningen, kommit till det resultat, att flere elever än högst 75 icke borde intagas i läroverkets första årsafdelning. Lärarekollegiet ansåge dock, att äfven om högskolan komme att utvidgas med hänsyn till elevantalet, blefve det alltid af praktiska skäl nödvändigt att fastställa ett visst elevantal såsom det största möjliga i förhållande till de lokaler, penningmedel och lärarekrafter, öfver hvilka högskolan hade att förfoga. Emellertid hyste lärarekollegiet den öfvertygelsen, att en utvidgning af högskolan, så att den årligen kunde mottaga ett större elevantal än 75, motsvarade landets verkliga behof, särskildt med hänsyn till den omständigheten, att vårt lands industri ännu intoge en jembörelsevis låg ställning, ett förhållande som i väsentlig mån berodde derpå, att den högre tekniska bildningen i vårt land ännu icke vore tillräckligt utbredd eller eftersökt. Lärarekollegiet hade dock icke vågat att vid detta tillfälle föreslå några mer genomgripande åtgärder, dels emedan därför skulle erfordras en grundligare utredning än kollegiet nu kunnat åstadkomma, dels af det skäl att den starkt växande tillströmningen till högskolan under de senaste åren måhända vore af tillfällig natur. Lärarekollegiet hade därför utarbetat förslag till en provisorisk utvidgning af läroverket och dervid icke förutsatt någon till- eller ombyggnad af den nuvarande lokalen, men tillsett, att de ändringar af lokalerna, som måst föreslås, gjorts så, att de äfven vid en framtida, mer genomgripande omorganisation komme att blifva af gagn.

Lärarekollegiet hade gerna önskat att kunna framlägga ett fullständigt förslag till en tillfredsställande omorganisation. Men då den grundliga utredning af en mängd invecklade förhållanden, som ett dylikt förslag förutsatte, kräde mer tid än den, hvaröfver lärarekollegiet eller af kollegiet utsedde komiterade kunde förfoga, äfvensom kostnader, hemstälde lärarekollegiet, att Kongl. Maj:t täcktes förordna om tillsättandet af en komité med uppgift att verkställa utredning angående de förhållanden, som kunde kräfvat en utvidgning eller förändring af högskolans nuvarande institutioner och verksamhet i öfrigt, och med underdånigt förslag härom till Kongl. Maj:t inkomma.

Slutligen hade lärarekollegiet meddelat, att, för anordnandet af den fortsatta undervisningen af de 12 elever, som under sistlidne hösttermin på Kongl. Maj:ts befallning intagits i högskolan, under kommande läsår erfordrades:

till arfvode åt en parallelllärare i konstruktion af enkla maskindelar	kronor 1,800: —
till arfvode åt en parallelllärare i geodesi och topografi »	800: —
» » » » » i husbyggnadskonst ..	600: —
för fysikaliska laborationer	200: —
till diverse utgifter och materiel	2,000: —
eller tillsammans kronor 5,400: —	

I skrifvelse den 19 sistlidne december hade — anför departementschefen vidare — *tekniska högskolans styrelse* med afseende på den ifrågasatta utvidgningen af läroverket underkastat lärarekollegiets förslag en utförlig granskning och med anledning deraf förklarar sig icke kunna gilla vare sig af kollegiet föreslagna lokalförändringar i den nuvarande läroverksbyggnaden eller de grunder, efter hvilka undervisningen enligt dess förslag skulle ordnas.

Hvad anginge den större eller mindre behöfligheten af den ifrågasatta utvidgningen, hade styrelsen anmärkt, att ett tillfälligt tillöpp af många inträdessökande under ett eller annat år icke ensamt för sig bevisade behovet af en utvidgning eller att elevantalet fortfarande komme att växa. Antalet sökande till platser såsom ordinarie eller specialelever hade år 1870 endast varit 39, men hade under de följande åren hastigt ökats och år 1875 stigit till ej mindre än 161, derpå hade det snart åter sjunkit och år 1881 endast varit 50, hvarefter det ånyo stigit, så att det år 1888 uppgått till 95 och år 1889 till 128. Dessa siffror syntes styrelsen tillräckligt ådagalägga, i hvilken hög grad antalet af inträdessökande vid högskolan vore beroende af den tillfälliga industriella lifligheten i landet samt derstädes pågående jernvägs- och andra större byggnadsföretag, hvarför det vore alldeles omöjligt att nu med någon säkerhet förutse, huruvida tillöppet af inträdessökande under de närmaste åren kunde komma att ökas eller minskas.

Det vore styrelsen icke obekant, med hvilka svårigheter de från tekniska högskolan äfven under de senaste åren utgångna eleverna i allmänhet haft att kämpa för att här i landet på den tekniska banan vinna sin utkomst, svårigheter, som förmått många af dem att i främmande land söka sig verksamhet. Enligt styrelsen meddelade uppgifter, hvilkas tillförlitlighet den icke ansåge sig hafva skäl att betvifla, hade bland de under åren 1880—1888 från högskolan utexaminerade eleverna omkring 30 procent begifvit sig till främmande länder samt der tillsvidare qvarstannat, fastän antalet af ordinarie och specialelever under dessa år i medeltal icke öfverstigit 156.

Med kännedom härom och på grund af hvad den i öfrigt anförts,
Bih. till Riksd. Prot. 1890. 4 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

kunde styrelsen därför ej finna behovet af läroverkets utvidgning vara så trängande, att provisoriska anordningar, hvilka icke kunde blifva fullt tillfredsställande, för sådant ändamål borde ofördröjligen vidtagas; men med hänsyn till industriens fortgående utveckling och det hos dess idkare växande kunskapsbegäret kunde styrelsen å andra sidan icke förbise, att den tidpunkt icke vore aflägsen, då en utvidgning af läroverket och ett fullständigande af undervisningen derstädes kunde blifva behöfliga.

För egen del har departementschefen anført, att, då en betydande meningsskiljaktighet visat sig angående de åtgärder, som för en utvidgning af högskolan erfordrades, ansåge sig departementschefen böra för närvarande afstå från hvarje förslag till en större utvidgning af högskolan och inskränka sig till att hemställa, att Kongl. Maj:t ville af Riksdagen begära medel till betäckande af de utgifter, som intagandet vid läroverket af de omförmälde tolf eleverna medfört. Dessa utgifter hade för innevarande läsår utgjort 4,500 kronor och för kommande läsår hade de af lärarekollegiet enstämmigt beräknats till 5,400 kronor.

I en punkt hade emellertid styrelsen och lärarekollegiet varit af samma mening, nemligen angående behovet af en grundlig utredning om lämpligaste sättet för den utvidgning och omorganisation af högskolan, som i den närmaste framtiden vore behöflig. Äfven departementschefen syntes en dylik utredning af sakkunnige personer oundgänglig och med snaraste böra företagas, så att den inskränkning af elevantalet vid högskolan, som för de näst följande åren torde blifva nödvändig, icke måtte allt för länge ega bestånd. Men då en dylik utredning icke kunde utföras utan temligen stora kostnader, borde för detta ändamål ett belopp af 5,000 kronor af Riksdagen äskas.

Kongl. Maj:ts framställning, såvidt den afser beredande af medel för bestridande af kostnader i anledning af beslut om åtskilliga elevers intagande vid tekniska högskolan, har ej gifvit anledning till någon utskottets erinran.

Beträffande åter frågan om anslag för åvägabringande af utredning angående behovet af och sättet för en utvidgning och omorganisation af tekniska högskolan synes det utskottet, på grund af hvad högskolans styrelse i ämnet anført, med skäl kunna ifrågasättas, huruvida någon utvidgning af läroverket åtminstone för närvarande är af omständigheterna påkallad; och då, i allt fall, derest utredning i detta hänseende skulle af Kongl. Maj:t anses erforderlig, Kongl. Maj:t icke torde sakna medel för bestridande af de för en sådan utrednings

åstadkommande nödiga utgifter, anser sig utskottet ej böra tillstyrka Riksdagen att för nu ifrågakvarande ändamål bevilja något anslag.

Utskottet får alltså hemställa,

a) att Riksdagen må till bestridande af kostnader i anledning af beslut om åtskilliga elevers in- tagande vid tekniska högskolan på extra stat för år 1891 bevilja 9,900 kronor; samt

b) att Kongl. Maj:ts framställning, i hvad den afser anvisande af medel för åvägbringande af utredning angående behovet af och sättet för utvidgning och omorganisation af tekniska högskolan, ej må vinna Riksdagens bifall.

58:o) Till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor och till bestridande af kostnader för deras inspektion har under de senaste åren anvisats ett belopp af 35,000 kronor årligen, under vilkor att det bidrag, som af dessa medel komme att utbetalas till understöd åt sådan skola, icke finge öfverstiga hvad vederbörande kommun i kontant tillskote för skolan. Då, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, omförmälda belopp fortfarande är för ifrågakvarande ändamål erforderligt, hemställer utskottet,

Ang. anslag till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor m. m.
[49.]

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor och till bestridande af kostnader för deras inspektion på extra stat för år 1891 anvisa ett anslag af 35,000 kronor, med vilkor att det bidrag, som af dessa medel kommer att utbetalas till understöd åt lägre teknisk yrkesskola, icke får öfverstiga hvad vederbörande kommun i kontant tillskjuter för skolan.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

59:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad för

Ang. anslag för granskning af hospitalens räkenskaper.
[50.]

flera föregående år egt rum, må bevilja ett extra anslag för år 1891 af 1,200 kronor till arfvode för *granskning af hospitalens räkenskaper*.

Ang. anslag till polikliniken för tandsjukdomar.

[51.]

60:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må äfven för år 1891 anvisa ett extra anslag af 4,000 kronor för uppehållande under samma år af en *poliklinik för tandsjukdomar*.

Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien.

Ang. anslag till vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien.

[52.]

61:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och då, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, de extra anslag å tillsammans 9,200 kronor, som för *ändamål, tillhörande akademiens verksamhet*, blifvit för innevarande likasom för flera föregående år beviljade, äro för samma ändamål fortfarande behöfliga, hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1891 anvisa följande anslag till vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:

a) till arfvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under akademiens inseende ställda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening 4,000 kronor;

b) till undersökning och beskrifning af fäderslandets fornlemningar m. m. 3,200 kronor; och

c) till utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. 2,000 kronor.

Akademien för de fria konsterna.

Ang. anslag till nybyggnad af akademiens hus.

[53.]

62:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till *om- och nybyggnad af akademiens för de fria konsterna hus*, på de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1890 omförmälda vilkor bevilja 385,000 kronor, deraf att utgå under år 1891 35,000 kronor.

Rörande ifrågavarande anslagsfordran har departementschefen meddelat, att akademien för de fria konsterna i skrifvelse den 25 september 1886 framlagt förslag till en genomgripande om- och nybyggnad på akademiens tomt samt dervid anfört hufvudsakligen följande:

Akademien, hvilken tid efter annan kunnat, med statsmagternas bistånd, genomföra sådana förbättringar inom konstundervisningen, som motsvarade äfven ganska långt drifna anspråk, hade dervid likväl till följd af olämpligheten af de lokaler, som stode till hennes förfogande, haft att kämpa med svårigheter, hvilka ärligen i bekymmersam grad tillväxt. Redan för mer än tio år sedan hade behofvet af en nybyggnad för akademiens läroverk, af akademien ådagalagdt, blifvit af Kongl. Maj:t och Riksdagen erkändt. Svårigheterna vore dock numera större än då, särskildt hvad anginge sjelfva utrymmet för utställningar m. m. Att akademien i fråga om konstutställningsföretagen i Sverige icke kunnat intaga den ledande ställning som önskvärdt varit, hade sin grund i de missförhållanden, som förefunnes i afseende på akademiens lokaler. Alla de rum, öfver hvilka akademien till utställningsändamål förfogade, vore nästan utan något undantag icke allenast otidsenliga till sin utstyrsel och belysning utan äfven i afseende på utrymme och läge alldeles otillfredsställande. Dertill komme, att alla dessa rum just under de tider af året, då konstutställningar i Stockholm visat sig kunna vara till största gagn, vore tagna i anspråk för undervisningen.

För närmare utredning af en af akademiens preses angifven plan till ett både för utställningsändamål och för läroverkets behof afsedt om- och nybyggande af akademiens hus hade en komité blifvit tillsatt, hvilken ur akademiens enskilda fond utrustats med nödiga medel för vidtagande af förut knappast med nog grundlighet genomförda undersökningar beträffande akademitomtens användbarhet för ändamålsenliga byggnadsutvidgningar. Denna komité hade kommit till det resultat, att tomten fullt lämpade sig för en byggnad af den beskaffenhet, att, såsom önskvärdt vore och redan 1876 års Riksdag funnit vara äfven med statens fördel öfverensstämmande, akademiens alla behof kunde i densamma tillgodoses. Icke allenast alla de utställnings- och undervisningssalar, som för utförandet af akademiens åligganden vore oumbärliga, visade sig, enligt de af komiterade företedda ritningar, vara i den föreslagna byggnadskomplexen innefattade, utan derutöfver stode till akademiens förfogande ett antal för läroanstalten nu icke behöfliga lokaler, hvilkas påräkneliga afkastning genom uthyrning kunde möjliggöra för akademien att, derest så erfordrades, med ett ganska betydande bidrag deltaga i de kostnader, som förslaget komme att kräfva, och hvilka lokalers egenskap i öfrigt att kunna i en framtid tjena som

jämförelsevis lätt omapterade reservutrymmen för eventuella utvidgningar af institutionen kunde betraktas såsom särdeles fördelaktig.

Akademien hade också, med fästadt afseende derå:

att hon så godt som under hela sin verksamhet, just beträffande lokaler, kämpat med svårigheter, hvilka trots alla hennes bemödanden samt oaktadt statsmagternas mellankomst och förmånen af en frikostig donation icke kunnat öfvervinnas;

att särskildt skollokalerna, såsom till större delen tillkomna för helt andra ändamål, knappast någonsin kunnat, än mindre för närvarande kunde på ett tillfredsställande sätt uppfylla sitt ändamål;

att läroverket allt sedan tjugtu år tillbaka, till icke ringa men för sammanhållning och ordning, funne sig hänvisadt till från hvarandra afskildt belägna hus, i det nemligen läroverkets målareateljéer måst förhyras i ateliebolagets byggnad vid Kungsträdgården samt bildhuggareateljéern vore belägen vid Hötorget;

samt att det redan anförda stora behovet af en central och ändamålsenlig konstutställningsplats med hvarje år blefve oafvisligare; för sin del icke tvekat att i hufvudsak godkänna komiterades förslag.

Det af komitén, efter samråd med lärarne vid de olika skolorna, upprättade byggnadsprogrammet upptog erforderliga undervisningssalar, atelieer och nödiga smårum för *läroverket*; *utställningslokaler*; lokaler för *akademien*, såsom sessionssal, kanslirum, bibliotek m. m.; *boställsvåningar* för direktören och sekreteraren såsom nu eller, alternativt, åt endera af dem eller ock rum för en fogde, jemte bostadslägenheter för portvakt, eldare och öfrig betjening; samt slutligen *butiker* i bottenvåningen rundtom hela byggnaden utom i midtpartiet åt Rosenbad.

Professorn vid akademiens läroverk C. A. A. Grundström, hade efter uppdrag, på grund af nämnda program utarbetat eskissritningar innehållande elevationer och samtliga våningars planindelning, äfvensom två alternativförslag till hufvudbyggnadens fasad. Planritningarna omfattade samtliga de i programmet afsedda och erforderliga lokalerna för läroverket, för utställningsändamål och för akademiens behof. Deremot hade tomtarealen lagt hinder i vägen för inrymmande af de i programmet upptagna boställsvåningarna för direktören och sekreteraren; den senare af dessa våningar skulle dock genom en obetydlig omkastning och sammansläende af lägenheter kunna erhållas.

Särskildt stöd för sin förhoppning att det framlagda byggnadsförslaget skulle vinna Kongl. Maj:ts uppmärksamhet och bifall samt gifva anledning till proposition om anslag för detsammans genomförande ansåge sig akademien ega i det förhållandet, att Kongl. Maj:t och

Riksdagen redan vid olika tillfällen erkänt befintligheten af de vid läroverket häftande brister, och äfven deruti att 1876 års Riksdag dels funnit det »vara ådagalagdt, att akademien för de fria konsterna vore i behof af nya lokaler för sitt läroverk», dels uttryckt den åsigt, att, beträffande den då hos Riksdagen till en kostnad af 392,000 kronor föreslagna läroverksbyggnaden i Humlegården, »det vore med statens fördel mer öfverensstämmande om i stället den nya byggnaden, på det att akademiens verksamhet icke skulle behöfva splittras genom fördelning uti tvenne från hvarandra aflägsat belägna byggnader, uppfördes till det omfång, att den blefve för alla akademiens behof tillräcklig».

Då derjemte, på grund af samma Riksdags hemställan om utredning rörande de Meijerska donationsförhållandena, det blifvit ådagalagdt och vid sedermera väckt fråga om riksbankens förvärfvande af akademiens hus torde hafva blifvit ytterligare styrkt, att akademien och väl äfven det under dess inseende ställda läroverket vore vid denna egen- dom för alltid fästade, så syntes äfven ur denna synpunkt goda skäl tala för ett möjligast värdigt och ändamålsenligt utrustande och be- gagnande af densamma.

Hvad anginge de för ifrågavarande byggnadsföretag beräknade kostnader, så belöpte sig dessa till en slutsumma af 660,000 kronor. Från detta belopp borde emellertid afgå 10,000 kronor för det i gamla byggnaderna befintliga tegel m. m., hvarjente akademien genom upp- tagande af lån, som med hyresmedel för lokalerna i bottenvåningen skulle amorteras, kunde åtaga sig att lemna ett bidrag af högst 200,000 kronor. Den direkta kostnaden för sjelfva byggnadsföretaget mot- vägdes emellertid delvis af vissa med företaget förenade ekonomiska fördelar. Genom upphörande af det årliga hyresbeloppet, 2,500 kronor, som för närvarande utginge af statsmedel till atelierbyggnadsbolaget, kunde, medelst kapitalisering efter 5 procent, ett kapital af omkring 50,000 kronor anses vara för statsverket genom den nya byggnaden besparadt, hvartill komme, att af det belopp utaf 75,000 kronor, som redan för mer än tio år sedan befans vara behöfligt för större repara- tioner å den för undervisningen afsedda byggnaden, och hvaraf Riks- dagen vid skilda tillfällen beviljat sammanlagdt 27,600 kronor, åter- stoden, eller ungefär 47,000 kronor, icke vidare blefve erforderlig.

På grund af hvad sålunda blifvit andraget, hade akademien hem- ställt, det Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition om be- viljande af ett anslag till nybyggnad, afsedd för akademiens alla läro- verks- och utställningslokaler, stort 650,000 kronor, hvaraf dock aka- demien skulle kunna bidraga med högst 200,000 kronor.

Kongl. Maj:t, som funnit de ändamål, akademien med ifrågava-

rande förslag velat vinna, vara mycket behjertansvärda, hade emellertid, erinrar departementschefen vidare, under den 26 november 1886, i betraktande af de betydliga kostnader, som det framlagda förslaget skulle ådraga statsverket, anbefalt akademien tillse, om icke genom ändringar i förslaget eller på annat sätt berörda kostnader kunde i väsentlig mån minskas. Med anledning häraf hade akademien i skrifvelse den 26 februari 1887 anfört, att vid den förnyade granskning af program och projekt, som till åttlydnad af den erhållna befallningen företagits, det visat sig att, med fasthållande af nödig ändamålsenlighet, icke några större anläggnings- eller dispositionsförändringar läte sig genomföra. Deremot hade akademien ansett, att bibehållandet af den gamla Meijerska hufvudbyggnadens stomme, om också icke helt och hållet utan menlig inverkan på programmets bästa möjliga lösning, skulle kunna betraktas såsom en antaglig åtgärd för vinnande af den åsyftade besparingen. Med det å bifogade nyupprättade ritningar angifna anordnandet af ny- och ombyggnaden borde en kostnadsminskning uppstå af omkring 50,000 kronor. Derjemte hade det syntts akademien möjligt att vid utförandet af yttre och inre dekorering och anordning af byggnaden kunna göra sådana inskränkningar, att ytterligare besparing skulle kunna ernås till ett belopp af omkring 15,000 kronor, hvilket belopp beräknades få stiga eller falla, i den mån den svårberäkneliga fördelen af den gamla byggnadens inordnande i nyanläggningen visade sig varda något större eller mindre än ofvan angifvits. Det högsta belopp, akademien kunde hos Kongl. Maj:t föreslå till minskning af den uppgifna byggnadskostnaden, vore alltså 65,000 kronor, hvadan alltså statsbidraget högst skulle kunna nedsättas till 385,000 kronor.

Öfverintendentsembetet, som i ärendet afgifvit infordradt utlåtande, hade funnit akademiens olika förslag i ämnet — utan eller med bibehållande af den Meijerska hufvudbyggnadens stomme — vara omsorgsfullt uppgjorda, hvadan byggnaden, med tillämpning af det ena eller andra alternativet, borde, så vidt af eskisser kunde bedömas, väl uppfylla de behof, programmet därför angifvit. Hvad anginge kostnadsförslaget hade embetet ej funnit skäl till anmärkning emot den deri beräknade slutsumman af 650,000 kronor, minskad till 585,000 kronor, derest delar af gamla byggnaden komme att för ändamålet tagas i anspråk.

I skrifvelse den 31 augusti 1889 hade akademien förnyat sin ofvan anförda framställning med återopande af dervid gjord motivering, samt med vidhållande af sitt erbjudande att till byggnadsföretaget bidraga med 200,000 kronor; hvarförutom akademien i särskild skrifvelse den 28 sistlidne december meddelat, att af den erforderliga byggnads-

summan ett belopp af 35,000 kronor blefve för första byggnadsåret erforderligt.

För egen del har departementschefen anfört, att, då behovet af utvidgade och lämpliga lokaler icke blott för akademiens läroverk utan äfven för konstutställningar måste anses till fullo ådagalagdt; då byggnadstomten, som vore centralt belägen, jemväl funnits för en omfattande ny- och ombyggnad fullt användbar och tillräcklig; och då mot kostnadsberäkningen ingen anmärkning gjorts, departementschefen ansåge sig med stöd af dessa och i öfrigt anförda skäl böra tillstyrka, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till om- och nybyggnad af akademiens hus n:o 1 kvarteret Uttern med adressnummer 32 Fredsgatan i hufvudstaden bevilja ett anslag af 385,000 kronor samt anvisa deraf på extra stat för år 1891 ett belopp af 35,000 kronor, med vilkor att, förr än någon del af statsbidraget för ändamålet utbetalades, dels akademien visade sig kunna på sätt, som af Kongl. Maj:t godkändes, anskaffa och tillskjuta ett byggnadsbidrag af 200,000 kronor, dels ock fullständiga ritningar till den ifrågavarande byggnaden blifvit af Kongl. Maj:t fastställda.

I den skrifvelse, deri 1876 års Riksdag för Kongl. Maj:t anmälde; att Kongl. Maj:ts ofvan omförmälda framställning om anslag till uppförande i Humlegården af ny byggnad för akademiens läroverk icke vunnit Riksdagens bifall, förklarade Riksdagen, att det visserligen, enligt Riksdagens förmenande, vore ådagalagdt, att akademien vore i behof af nya lokaler för sitt läroverk, men att det syntes Riksdagen kunna sättas i fråga, huruvida de af Kongl. Maj:t för ändamålets vinnande föreslagna åtgärderna vore de mest fördelaktiga; och uttalade sig Riksdagen tillika på angifna skäl till förmån för en framkastad plan att i stället för en ny byggnad blott för undervisningsverkets behof borde, efter försäljning af akademiens nuvarande fastighet, uppföras en byggnad till det omfång att den blefve för *alla* akademiens behof tillräcklig. För utförande af denna plan låge visserligen ett hinder deruti, att staten ej hade fri dispositionsrätt öfver ifrågavarande fastighet. Ut i det af öfverdirektören G. Meijer utfärdade donationsbref å densamma vore nemligen föreskrifvet att, om i framtiden af någon oförmodad händelse akademien skulle komma att upphöra eller uthysas ifrån fastigheten, och denna till något annat enskildt eller allmänt behof brukas, då skulle ock akademiens och publici eganderätt dertill upphöra, och skulle i sådan händelse Meijers rätta manliga descendenter, om några vid den tiden funnes, ega rättighet att huset såsom sin egendom vindiceera och återtaga; men funnes ej sådana descendenter, då skulle huset, i förutsatta fall, för everldelig tid tillhöra det i Stockholm inrättade

frimurarebarnhuset. Det hinder, som sålunda genom donationsbrevfvens lydelse förefunnes mot fastighetens afyttrande, syntes emellertid Riksdagen kunna aflägsnas, derest aftal kunde träffas med bemälda Meyers arfvingar, i händelse sådana ännu funnes, eller i annat fall med frimurarebarnhusets direktion om de vilkor, hvarunder en hvar af dem skulle vara villig att afstå sin eventuella rätt till meranämnda fastighet.

Sedan, i enlighet med hvad i statsrådsprotokollet antydes, efter utredning af de Meijerska donationsförhållandena befunnits, att någon försäljning af akademiens nuvarande hus icke är möjlig, derest sjelfva donationen skall kunna åt akademien bevaras, måste naturligen den af Riksdagen i dess omförmälda skrifvelse uttalade tanken på den förevarande frågans lösning genom ett i sammanhang med en dylik försäljning anordnad byggnadsföretag öfvergifvas. Men det förslag, Kongl. Maj:t nu framställt, synes utskottet icke vara af beskaffenhet att böra af Riksdagen biträdas. Frånsedt att, på sätt vid framläggandet af 1876 års förslag jemväl af vederbörande erinrades, akademiens nuvarande tomt i följd af sjelfva läget i närheten af höga hus torde mindre väl lämpa sig för uppförandet af en byggnad af ifrågavarande slag, håller nemligen utskottet före, att, då staten icke eger eller ens synes kunna förvärfva denna tomt, samt derjemte de förutsättningar, under hvilka densamma kan disponeras för uppehållande af en statens konstskola, äro af en ganska sväfvande och oviss natur, det ur statens synpunkt skulle vara ett synnerligen vågadt steg att offra ett så stort belopp, som det nu äskade på ett företag af sådan art som det ifrågasatta. Om också för öfrigt staten må anses ega skyldighet att tillse, att dess ifrågavarande läroverk erhåller tidsenliga och lämpliga lokaler, lär deremot å andra sidan icke något befogadt anspråk kunna från akademien sida uppställas på att staten, efter de rikliga donationer, som kommit akademien till del, skall bekosta en byggnad för akademien enskilda behof. Utskottet föreställer sig i sjelfva verket, att ett lämpligt sätt att lösa den förevarande byggnadsfrågan efter nu vunna upplysningar angående de Meijerska donationsförhållandena vore, att, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t år 1876 föreslog, på staten tillhörig tomt uppfördes en ny byggnad för *läroverkets* behof, medan å andra sidan *akademien* hänvisades till att genom en större eller mindre ombyggnad af sitt nuvarande hus förskaffa sig sådana lokaler, hvilka den anser sig behöfva för fullföljandet af sitt ändamål. Och antager utskottet, att kostnaden för den nya läroverksbyggnaden skulle kunna i betydlig mån nedbringas under det af Kongl. Maj:t nu af Riksdagen äskade beloppet, samt att medel till den erforderliga ombyggnaden af akademien hus skulle, i öfverensstämmelse med hvad

akademien tänkt sig i fråga om det bidrag, hvarmed akademien skulle medverka till det af Kongl. Maj:ts nu föreslagna byggnadsföretagets genomförande, af akademien kunna anskaffas genom upptagande af lån, som med hyresmedel amorterades.

En annan utväg för denna frågas lösning skulle, enligt utskottets förmenande, möjligen kunna förefinnas i den omständigheten, att akademien för de fria konsterna synes innehafva ifrågavarande fastighet under fideikommissrätt, och att denna rätt skulle kunna öfverflyttas på annan fastighet, å hvilken, belägen i en trakt inom hufvudstaden, der tomtvärdet är billigare, nytt hus för omfördälda konstanstalt kunde för allmänna medel uppföras, emot det att akademiens nuvarande fastighet till kronan öfverlemnades, så att staten derigenom finge ersättning för sina uppoffringar i detta hänseende.

Under återropande af hvad nu blifvit anfördt, får utskottet alltså i frågans nuvarande läge hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Naturhistoriska riksmuseum.

63:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till inköp och insamling af naturalier vid *naturhistoriska riksmuseets afdelning för arkegoniater och fossila växter*, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter, jemväl för år 1891 på extra stat anvisa enahanda belopp som för innevarande år, eller 2,000 kronor.

Ang. anslag till riksmuseets afdelning för arkegoniater m. m.
[54].

64:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom framställda förslag får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för vård, underhåll och förkofran af *naturhistoriska riksmuseets etnografiska samling* anvisa på extra stat jemväl för år 1891 enahanda belopp som för innevarande år, eller 2,800 kronor.

Ang. anslag till museets etnografiska samling.
[55].

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda.

Ang. anslag
till läroan-
stalter för
öfveråriga
döfstumma.
[56].

65:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 72) finnes i ämnet anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i likhet med hvad förut egt rum, må till uppehållande af undervisningen vid *tre läroanstalter för öfveråriga döfstumma*, nemligen i Vadstena, Skara och Bollnäs, anvisa ett extra anslag för år 1891 af 49,200 kronor.

Ang. anslag
till blindsko-
lan i Vexjö.
[57].

66:o) På grund af derom af Kongl. Maj:t gjord framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må till *blindskolan i Vexjö* för år 1891 anvisa ett extra anslag till enahanda belopp, som flera föregående år beviljats, eller 11,000 kronor.

Ang. anslag
till handt-
verksskolan
i Kristine-
hamn för
blinda.
[58].

67:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må till *handtverksskolan i Kristinehamn för blinda* för år 1891 anvisa ett extra anslag till enahanda belopp, som för hvart och ett af åren 1889 och 1890 beviljats, eller 9,400 kronor.

Ang. anslag
till tryckning
af blindskrif-
ter m. m.
[59].

68:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad under flera föregående år egt rum, anvisa för år 1891 följande extra anslag:

- a) till *tryckning af blindskrifter* 2,500 kronor; och
- b) till *understöd åt blindlärareelever* 1,200 kronor.

Serafimerlasarettet i Stockholm.

Ang. anvi-
sande af be-
viljadt anslag
till om- och
tillbyggnad af
serafimer-
lasarettet i
Stockholm.
[60].

69:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må af det såsom bidrag till *serafimerlasarettets om- och tillbyggnad* samt dess förseende med nödig utredning redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1891 ett belopp af 135,000 kronor.

Hospitalsvården.

70:o) Sedan Riksdagen år 1889 beviljat ett anslag af 965,200 kronor för uppförande af ett *nytt hospital å Pitholmen* i närheten af Piteå, hufvudsakligen afsedt för rikets två nordligaste län, samt af anslaget anvisat på extra stat för innevarande år 120,000 kronor för grundläggningens påbörjande, markens planering och dränering, förskotter vid kontrakts uppgörande med flera nödvändiga förberedande arbeten, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att till fortsättning af arbetena å hospitalet vid Piteå anvisa på extra stat för år 1891 ett belopp af 300,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

71:o) På grund af derom af Kongl. Maj:t gjord framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad för åren 1889 och 1890 egt rum, må för år 1891 på extra stat bevilja ett anslag af 14,000 kronor till understöd åt *Jerfsö sjukhus för spetelske* under vilkor att Gefleborgs läns landsting dertill för samma år anvisar 4,000 kronor och medgifver, att spetelske äfven från andra län må vid sjukhuset erhålla vård, i den mån utrymmet sådant medgifver.

72:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till uppförande vid *Vadstena hospital* af ett nytt ekonomihus och anordnande genom om- och nybyggnad af ett nytt hus för vård af våldsamma sinnessjuka qvinnor på extra stat bevilja 88,000 kronor, deraf att utgå under år 1891 40,000 kronor.

Rörande ifrågavarande anslagsfordran har departementschefen till statsrådsprotokollet meddelat, att medicinalstyrelsen i skrifvelse den 20 november 1889 anfört, hurusom *Vadstena hospital* med dess många gamla, för sitt nuvarande ändamål föga tjenliga byggnader vore ett af rikets äldsta hospital. Ehuru en del byggnader vore jemförelsevis nya och de gamla husen vidmagthållits, vore dock hospitalet såsom sjukvårdsanstalt långt efter sin tid och i många hänseenden sämre lottadt

Ang. anvisande af beviljad anslag till uppförande af ett hospital vid Piteå.
[61.]

Ang. anslag till Jerfsö sjukhus för spetelske.
[62.]

Ang. ifrågasatt anslag till nybyggnader vid Vadstena hospital.
[63.]

än rikets öfriga hospital, särskildt derutinnan, att användbara isoleringsrum saknades för qvinliga patienter, hvilket åter vållade de största svårigheter för sjukvården.

För vård af första klassens manliga patienter användes några äldre hus och för qvinnor en nyare byggnad, alla af trä, afsedda för 13 män och 13 qvinnor, eller tillsammans 26 patienter. Den allmänna mansafdelningen, beräknad för 160 patienter, vore inrymd uti det forna, år 1862 till största delen ombygda länshospitalet; den allmänna qvinnofdelningen, beräknad för 174 patienter, uti det forna nunneklostrets gamla hus. Vid hospitalet funnes alltså platser för 360 patienter, deraf 13 män och 13 qvinnor af första klass, samt 160 män och 174 qvinnor å de allmänna afdelningarna.

För dessa 160 män å de allmänna afdelningarna funnes endast 24 isoleringsrum, motsvarande 15 procent; för 174 qvinnor deremot icke mer än 19 isoleringsrum, motsvarande icke fullt 11 procent; och för 334 patienter å allmän klass således 43 isoleringsrum, eller ej fullt 13 procent. Detta antal isoleringsrum hade varit allt för ringa för de 340 patienter, som förr beräknats för Vadstena hospital, och vore alldeles otillräckligt för de 360 patienter, hvilka på grund af den vid alla hospital rådande bristen på platser numera beräknades för detta hospital. Att vid anstalten inrymma ett så stort antal hade varit möjligt endast derigenom, att några större isolerings- eller enkelrum måst användas till gemensamt sofrum för 2 till 3 patienter, och hvarigenom alltså de egentliga isoleringsrummen ytterligare minskats.

Den inom klosterområdet befintliga byggnaden för vård af stormande och oroligare qvinnor vore uppförd enligt äldre tiders sed med mycket små celler, belägna på ömse sidor om en trång midtelkorridor, utan evakuering eller särskilda luftvexlingsapparater, och dertill försedda med så bristfälliga och bränsleödande uppvärmningsapparater, att cellerna under sträng vinter svårligen kunde nöjaktigt uppvärmas, hvarför ock värmen enligt lemnade uppgifter om morgonen stundom ej uppgått till mer än 5 till 6 grader. Då dessa celler på grund af byggnadens dåliga konstruktion ej kunnat nöjaktigt repareras eller ändras utan husets ombyggnad, så vore de nu nära nog obrukbara såsom isoleringsrum, ehuru de med fördel kunde användas till andra angelägna ändamål på nedan angifvet sätt.

Vid hvarje underafdelning å ett hospital erfordrades, utom nödiga större och mindre sofrum, äfven dagrum, badrum, matrum och disskök m. m., hvilka sistnämnda lokaler med ringa kostnad kunde i det gamla cellhuset erhållas, derest några väggar borttoges och en del småceller sammansloges till större rum. Byggdes derjemte ett nytt, tidsenligt,

med många isoleringsrum försedt hus omedelbart invid det nuvarande cellhuset och med för båda gemensam planordning, så kunde man för ett skäligt pris erhålla en ändamålsenlig cellafdelning för allmänna kvinnoafdelningen, motsvarande det nuvarande behovet.

Medicinalstyrelsen hade därför i samråd med sin arkitekt låtit uppgöra förslag till en sådan *cellafdelning*. Enligt detta förslag skulle i det gamla huset, som för närvarande inrymde 14 celler, anordnas följande lägenheter: 1 sofrum för 4 och ett annat för 2 till 3 patienter, 6 cellrum, 1 stort dagrum, 1 vaktrum, 1 badrum, 1 mindre kök och 1 förrådsrum, samt klosetter och derjemte skölj- och torkrum i källaren.

I det nya huset åter skulle anordnas: å nedre botten 12 celler, ett enkelrum och ett vaktrum; å öfre botten 13 enkelrum och ett vaktrum. Hela afdelningen komme då att erhålla 32 isoleringsrum, celler och enkelrum, motsvarande 18,4 procent af 174 platser för kvinnor å allmänna afdelningarna, och derjemte sofrum för 6 till 7 patienter äfvensom öfriga för sjukvården behöfliga lokaler.

Samtliga kostnaderna för cellafdelningens om- och tillbyggnad hade beräknats till 50,500 kronor.

Hospitalets tvättstuga hade länge varit i ett ytterst dåligt skick. Huset vore mycket bristfälligt och kunde ej repareras, dess lokaler vore oändamålsenliga och alltför små, tvättapparaterna, af primitiv konstruktion, kräfde stor handkraft och alltför mycket bränsle, den hydrauliska pressen förstörde kläderna, ångpannan ansåges vara lifsfarlig äfven vid varsam behandling, enligt utlåtande af den ingenjör från Motala mekaniska verkstad, som i sommar besigtigade densamma, och kunde för öfrigt ej repareras. Ny tvättstuga måste därför snarast möjligt uppföras.

Då i köket saknades skafferier, förrådsrum, diskrum och bostadslägenheter för personalen, samt fara förefunnes, att bjelklaget för den ofvan köket belägna kyrksalen kunde taga röta af den fuktiga imman från köket, borde kökslokalerna snart flyttas annorstädes.

För inrymmande af *köks- och tvättlokaler* borde därför en *särskild byggnad* uppföras. I detta hus borde utrymme beredas jemväl för förrådsrum och nödiga boningsrum för tjänstepersonalen samt ett vattentorn med rum för ångpanna, vattenpump och verkstad.

Utgifterna för ett dylikt ekonomihus hade uti upprättadt kostnadsförslag beräknats till 37,500 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts hade medicinalstyrelsen hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om anvisande af ett anslag å 88,000 kronor för uppförande vid Vadstena hospital af ett nytt ekonomihus och anordnande genom om- och nybyggnad af ett nytt hus för vård af våldsamma sinnessjuka kvinnor.

Öfverintendentsembetet, hvars yttrande i ärendet inhemtats, hade icke funnit skäl till någon erinran.

Behovvet af de ifrågavarande byggnaderna syntes departementschefen vara till fullo ådagalagdt och de föreslagna anordningarna lämpade efter för handen varande förhållandens kraf.

Lika med departementschefen anser utskottet visserligen behovvet af förenämnda byggnader vara ådagalagdt, men utskottet hyser å andra sidan den uppfattning, att ett uppskof på ett eller annat år med detta behofs tillgodoseende är möjligt, utan att någon afsevärdare olägenhet derigenom uppkommer. Och en anledning för Riksdagen att icke för närvarande bevilja något anslag till ifrågavarande ändamål synes utskottet förefinnas i det förhållande, att under senare tiden synnerligen stora belopp af Riksdagen beviljats till byggnadsföretag för hospitalsvårdens behof. I sådant afseende tillåter sig utskottet erinra, att till hospitalen i Upsala, Kristinehamn, Nyköping och Piteå samt asylen i Lund under de tio senaste åren anvisats, för byggnadsarbeten eller anskaffande af erforderlig mark, tillhoppa 3,064,329 kronor, eller i medeltal per år omkring 306,000 kronor. Då nu härtill kommer att i händelse af bifall till Kongl. Maj:ts under punkten 70:o) här ofvan behandlade, af utskottet för dess del tillstyrkta framställning om anvisande af anslag för år 1891 till fortsättning af arbetena å hospitalet vid Piteå, ett belopp af 300,000 kronor i allt fall skulle komma att för nämnda år utgå för hospitalsbyggnad, anser sig utskottet ega skäl att uttala den åsigt, att med det föreslagna byggnadsföretaget i Vadstena lämpligen bör anstå, intill dess arbetena å Piteå hospital mera närmat sig sin fullbordan; och får utskottet i öfverensstämmelse härmed hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej må för närvarande vinna Riksdagens bifall.

Diverse anslag.

Ang. anslag
till forn-
skriftsäll-
skapet m. m.
[64 o. 65.]

73:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar hemställer utskottet,

att Riksdagen, i likhet med hvad för flere föregående år egt rum, må för år 1891 anvisa följande extra anslag, nemligen:

- a) till *svenska fornskriftsällskapet* 2,000 kronor; och
- b) till *beredande af religionsvård* åt svenske sjö-
män m. fl. i utländska hamnar 10,000 kronor.

74:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat bevilja *dels* till anställande af två kontraktsadjunkter inom Vesterbottens fjerde kontrakt, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t kunde komma att meddelas, 12,000 kronor, deraf att utgå under år 1891 4,000 kronor; *dels ock* till inrättande, för det i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1890 angifna ändamål, af två stipendier för teologie studerande, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t kunde komma att meddelas, 4,500 kronor, deraf 1,500 kronor att utgå under år 1891.

Ang. anslag till åtgärder för förbättrad religionsvård inom Hernösands stifts finska församlingar.
[66.]

Kongl. Maj:ts förevarande anslagsfordran har, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, föranledts af en af domkapitlet i Hernösand gjord framställning, deri domkapitlet fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på vissa förhållanden inom finnmarksförsamlingarna af Hernösands stift, de der syntes påkalla vidtagande af *särskilda åtgärder med afseende å religionsvården* i dessa församlingar; och har domkapitlet dervid hufvudsakligen anfört följande.

Redan nu vore de uti nämnda församlingar verkande presterliga krafterna otillräckliga och för framtiden tedde sig utsigterna i detta afseende ännu mörkare. Hvad anginge otillräckligheten af de närvarande presterliga krafterna, vore att märka, hurusom finnmarksförsamlingarna *dels* till följd af sin ofantliga areal, *dels* på grund deraf att befolkningen i alla församlingar vore delad i svensk- och finsktalande, toge de presterliga krafterna i anspråk i långt större mått än någon annan del af riket. Ingen församling hade mindre yttinnehåll än fyra kvadratmil, och för de flesta räknades yttinnehållet i tiotal kvadratmil. Juckasjärvi församling utgjordes af nära 129 och Gellivare af 148 kvadratmil. En följd häraf vore, att en väsentlig del af presternas tid måste tillbringas på resor. Språkdubbelheten gjorde nödvändigt, icke blott att dubbla gudstjenster delvis måste hållas, utan ock att särskild nattvardsundervisning måste meddelas åt de barn, som talade de olika tungomålen; och hvad i dessa afseenden redan nu förekomme, borde än ytterligare utvecklas. Både ytvidd och språkförhållanden påkallade ett större antal prester i förhållande till folkmängden än i andra delar af riket. Men i finnmarken med dess öfver 24,000 invånare funnes endast 10 ordinarie prestmän. Följden häraf vore ock att icke blott församlingsvården i allmänhet vore ytterst otillfredsställande, utan ock att de offentliga i lag påbjudna gudstjensterna understundom och flerstädes måst alldeles inställas.

Det närmast till hands liggande sättet att afhjelpa dessa missförhållanden vore naturligtvis upprättandet af flere ordinarie presterliga

beställningar med eller utan sönderdelning af de nuvarande pastoraten. Sådant komme ock inom en icke allt för aflägsen framtid att ske inom Neder-Torneå och Pajala församlingar. Dermed vore emellertid icke ens inom dessa församlingar sörjdt för det närvarande behovets afhjelpande, och inom de öfriga församlingarna funnes ingen utsigt att för- må den öfver hufvud taget obemedlade befolkningen till de uppoffringar, som inrättandet af nya presttjenster kräfde. Enligt domkapitlets åsigt funnes ingen annan utväg att, så skyndsamt som behovet påkallade, åstadkomma en förbättrad församlingsvård i dessa trakter än att anställa ett förökadt antal extra ordinarie prestmän. Den ytterst ringa tillgången å obefordrade prester inom stiftet öfver hufvud gjorde det emellertid nästan omöjligt för domkapitlet att förse finnmarken med extra ordinarie prestmän utöfver de trenne, som nu der tjenstgjorde. De knappa inkomster, som i allmänhet vore förenade med de ordinarie presterliga beställningarna i finnmarken, såväl som det förhållande, att flera bland dessa prestmän vore i svaga ekonomiska omständigheter, gjorde dessutom, att dessa män endast med yttersta svårighet ansåge sig kunna aflöna embetsbiträde och detta allenast med minsta möjliga belopp. Domkapitlet hölle för den skull före, att behovet för närvarande endast på det sätt kunde tillgodoses, att, i analogi med hvad redan skett för en finnmarksförsamling, nemligen Gellivare, anslag af allmänna medel bereddes för anställande af tvenne extra ordinarie prestmän eller kontraktsadjunkter för de öfriga finnmarksförsamlingarna, eller hela Vesterbottens fjerde kontrakt. Dessa kontraktsadjunkter skulle af domkapitlet för ett år i sänder förordnas med tjenstgörings- skyldighet å den eller de orter, der domkapitlet efter vederbörande kontraktsprosts hörande funne deras verksamhet mest behöflig, med rätt för desse prestmän, hvilka borde kunna tagas från hvilket stift som helst i riket, att bibehålla befordringsrätt inom deras ursprungliga stift. Då tjenstgöringen inom finnmarken icke blott erbjöde stora svårigheter med hänseende till klimat och andra förhållanden utan äfven nödvändiggjorde, att de ifrågasatta kontraktsadjunkterna förvärfvade sig någon kannedom i finska språket, syntes det årliga anslaget till dem icke kunna sättas lägre än det, som redan utginge till den i Gellivare anstälde prestmannen, eller 2,000 kronor om året för hvardera.

På nu angifvet sätt skulle enligt domkapitlets åsigt det närvarande, allvarligt trängande behovet af förbättrad själavård inom finnmarken i det väsentligaste kunna afhjelpas. Domkapitlet hölle dock före, att andra åtgärder måste vidtagas för att tillgodose framtidens kraf i detta afseende. Sådana förhållandena för det närvarande vore, hotades finnmarksförsamlingarna inom en icke aflägsen framtid af en

fullständig brist på dugande presterliga krafter. Enär för den öfvervägande delen af befolkningen inom dessa församlingar svenska språket ännu vore otillgängligt, måste inom hvarje församling finnas åtminstone en prest, som vore fullt förtrogen med finska språket. Men utsigterna att i mån af de nuvarande presternas tillbakaträdande erhålla nya, i nämnda hänseende användbara krafter vore ytterst mörka. Så vidt domkapitlet hade sig bekant, funnes bland de teologie studerande vid universitetet i Upsala icke en enda, som vore förtrogen med finska språket. Om icke särskilda åtgärder vidtoges, vore det att befara, att man genom t. ex. sjukdoms- eller dödsfall bland finnmarkens prester snart kunde komma att ställas inför nödvändigheten att i en eller flera församlingar låta allt hvad själavård heter för den större delen af befolkningen ligga nere. För att, så vidt ske kunde, förebygga en dylik olycka syntes det domkapitlet nödvändigt att vidtaga åtgärder i syfte att uppmuntra presterliga ämnessvenner till inlärande af finska språket. Enligt reglementet den 14 april 1846 vore stipendier anslagna för sådana teologie studerande, som befittade sig om inhemtande af kändedom i lapska språket. Domkapitlet hölle före, att liknande stipendier i afseende å finska språket borde af statsmedel anslås för blifvande finnmarksprester. Derest dylika stipendier bestämdes till så stort belopp, att de i någon väsentlig mån betingade en students vistelse vid universitetet, skulle de, enligt domkapitlets förmodan, innebära en uppmuntran för mer än en yngling att så väl tillegna sig finska språket som åtminstone under någon tid egna sig åt presterlig tjenstgöring inom finnmarken. Stipendierna, hvilka af domkapitlet föresloges att blifva två, hvardera å 750 kronor, borde få åtnjutas vid universitetet i tre år och förpligta innehafvaren till inlärande af finska språket före inträde i prestebetet och efter ordinationen till två eller tre års tjenstgöring inom de finska församlingarna.

För egen del har departementschefen yttrat, att han ansåge hvad domkapitlet anført till fullo intyga behovet af särskilda åtgärder för en förbättrad religionsvård inom de finska församlingarna af Hernösands stift. Jemväl funne departementschefen de föreslagna åtgärderna vara lämpliga. Hvad särskildt anginge stipendierna hade yttranden inhemtats från teologiska fakulteten i Upsala samt från kanslern för Upsala universitet, och hade så väl fakulteten som kanslern uttalat, att enligt deras åsigt de ifrågavarande stipendierna borde kunna blifva ett verkamt medel till befordrande af det åsyftade ändamålet. Departementschefen ansåge sig därför ega fullt skäl tillstyrka Kongl. Maj:t att i denna sak taga i anspråk Riksdagens medverkan, dervid emellertid de anslag, som ifrågakomme, nu borde äskas allenast på extra stat, dock

för så lång tid, som kunde vara erforderlig, för att åtgärderna måtte kunna genomföras och någon erfarenhet vinnas, huruvida de medförde åsyftadt gagn, i hvilket afseende en tid af tre år kunde vara lämplig.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) till anställande af två kontraktsadjunkter inom Vesterbottens fjerde kontrakt, enligt de närmare bestämmelser som af Kongl. Maj:t kan komma att meddelas, bevilja 12,000 kronor, samt deraf på extra stat för år 1891 anvisa 4,000 kronor; och

b) till inrättande, för det i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1890 angifna ändamål, af två stipendier för teologie studerande, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t kunna komma att meddelas, bevilja 4,500 kronor, och deraf likaledes på extra stat för år 1891 anvisa 1,500 kronor.

Ang. anslag
till nordiska
museet.
[67.]

75:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat jemväl för år 1891 anvisa ett belopp af 16,000 kronor, att ställas till styrelsens för nordiska museet förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft två motioner, väckta den ena inom Första Kammaren, (motion n:o 25), af herr friherre *C. G. af Ugglas*, som hemställt, att det hittills varande årliga statsanslaget till nordiska museet af 16,000 kronor måtte vardas förhöjdt med 9,000 kronor, eller till 25,000 kronor, och den andra inom Andra Kammaren, (motion n:o 197), af herr *C. Nyström*, hvilken föreslagit, att Riksdagen måtte med 9,000 kronor höja det till nordiska museet utgående anslaget.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina förslag, tillåter sig utskottet i öfrigt hänvisa till sjelfva motionerna, men anser sig böra här anmärka, att motionärerna föreslagit den ifrågavarande förhöjningen till 9,000 kronor, på det att museets styrelse måtte kunna till museets styresman, som på samma gång vore dess stiftare och som under nära 18 år med mycken kraft och framgång och till fosterlandets heder förestått detsamma, lemna en årlig lön af 6,000 kronor, eller samma belopp som uppbares af riksmuseets intendent efter 10 års tjänstgöring, samt dessutom såsom bidrag till aflöning af den öfriga

till 26 personer uppgående personalen hafva att förfoga öfver ett belopp af 3,000 kronor.

Då, enligt hvad motionärernas framställningar gifva vid handen, det nordiska museet sedan år 1881, då det till museet anvisade anslaget höjdes till det belopp, 16,000 kronor, hvarmed detsamma allt sedan dess utgått, erhållit en högst betydande utveckling, i det att, bland annat, antalet registrerade föremål ökats från 30,000 till öfver 60,000, samt museets betydelse för den fosterländska odlingen naturligen samtidigt i hög grad vuxit, synas giltiga skäl förefinnas för att Riksdagen för framtiden må i något vidsträcktare mån än hittills understödja institutionen. Den af motionärerna föreslagna anslagsförhöjningen synes också utskottet till beloppet skälig, men vid det förhållande, att institutionen icke är en statsinstitution och att det allmänna ej tager någon del i dess vård, lärer Riksdagen icke böra ingå i någon pröfning af hvad motionärerna yttrat om de särskilda ändamål, hvartill anslagsförhöjningarna skulle användas. Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning och de i ämnet väckta motionerna, må på extra stat för år 1891 anvisa ett belopp af 25,000 kronor, att ställas till styrelsens för nordiska museet förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

76:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, och i likhet med hvad under flera föregående år egt rum, må för år 1891 anvisa ett extra anslag af 3,150 kronor, att, på de vilkor Kongl. Maj:t kan finna godt bestämma, användas till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "*Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folkliif*".

Ang. anslag till en tidskrift för landsmål m. m.
[68.]

77:o) Vidare och med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må för år 1891 anvisa ett extra anslag af 4,000 kronor, eller samma belopp som för flera föregående år beviljats, till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "*Acta mathematica*".

Ang. anslag till "Acta mathematica".
[69.]

Ang. anslag
till "Nordisk
familjebok".
[70].

78:o) Till understöd för fortsatt utgifvande af "Nordisk familjebok" har Kongl. Maj:t äskat 5,000 kronor; och får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, må för år 1891 anvisa af redan beviljade medel ett belopp på extra stat af 5,000 kronor, till understöd för fortsatt utgifvande af "Nordisk familjebok".

Ang. anslag
till föreläs-
ningskurser
för arbets-
klassen.
[71.]

79:o) Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, och i likhet med hvad under de senare åren skett, må anvisa på extra stat för år 1891 ett anslag af 20,000 kronor att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna *föreläsningskurser för arbetsklassen*, dock under följande vilkor:

att understödsbelopp, som utgifves till hvarje anstalt eller förening, icke får öfverstiga 3,000 kronor för år räknadt;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarna ordnas regelbundet, visst autal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningarna eller undervisningen blifva förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga och lämpliga.

Ang. anslag
till preci-
sionsnivelle-
ringsarbeten
m. m.
[72.]

80:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till den utförliga redogörelse i ämnet, som meddelats till statsrådsprotokollet (sid. 85—91), hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1891 anvisa ett anslag af 20,500 kronor till precisionsnivelleringsarbetenas fortsättande i norra Sverige, anordnande af två nya med sjelfregistrerande apparater försedda vattenhöjdmättningsstationer samt underhåll och tillsyn af dessa jemte redan befintliga sådana stationer m. m.

81:o) Till beredande af ersättning åt byggmästaren *Carl Henrik Hallström* för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen dels att å extra stat för år 1891 bevilja ett anslag af 50,000 kronor, dels ock att tillerkänna honom ett årligt belopp af 3,000 kronor att utgå å allmänna indragningsstaten från och med innevarande år under Hallströms återstående lifstid.

Ang. ersättning åt byggmästaren C. H. Hallström för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala.
[73.]

Enligt hvad utskottet i utlåtande (n:o 10) angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel meddelat, vill utskottet i ett sammanhang yttra sig öfver båda förenämnda förslag; och kommer utskottet att deröfver samt med anledning af en af herr *A. V. Carlson* i samma ämne inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 187) framdeles afgifva särskildt utlåtande; hvilket utskottet ansett sig böra här för Riksdagen

anmäla.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

82:o) Enligt hvad statskontoret hos Kongl. Maj:t anmält (se statsrådsprotokollet sid. 99), har statskontoret förskottsvis bestridt följande till åttonde hufvudtiteln hänförliga utgifter, hvilka borde hos Riksdagen anmälas till ersättning, nemligen:

Ang. anslag till ersättning för af statskontoret gjorda förskott.
[74.]

till kostnader för komitén för granskning af uppgjordt förslag till instruktion för provinsialläkare m. m.....	kronor 21,684: 19
till kostnader för komitén för omarbetning af normalplan för undervisning i folkskolor och småskolor	„ 6,953: 07
till kostnader för komitén för granskning af läroböcker för folkskolan m. m.....	„ 31,722: 84

eller tillhopa kronor 60,360: 10.

Med anledning här af och på grund af Kongl. Maj:ts gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till ersättning för ofvan omnämnda, af statskontoret gjorda förskott, på extra stat för år 1891 anvisa ett belopp i jemnt krontal af 60,361 kronor.

Ang. ifrågasatt anslag för nykterhetens befrämjande.

83:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 96) har herr *E. W. Wretlind* föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja 25,000 kronor på extra stat för år 1891 att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att, på sätt Kongl. Maj:t pröfvade lämpligast, användas till *nykterhets-sakens befrämjande*.

Enligt hvad motionären i sin framställning jemväl erinrat, anvisade 1889 års Riksdag, med anledning af särskilda inom Riksdagen väckta motioner, på extra stat för innevarande år ett belopp af 25,000 kronor att, på sätt, som Kongl. Maj:t pröfvade lämpligast, användas för nykterhetens befrämjande.

Då Kongl. Maj:t, enligt hvad utskottet inhemtat, ännu ej fattat beslut om sättet för användande af det sålunda anvisade beloppet, och kännedom således saknas, om de ändamål, hvartill detsamma kommer att användas, ens äro af beskaffenhet att fordra ytterligare anvisande af medel, anser utskottet ej lämpligt, att Riksdagen än vidare, på sätt motionären föreslagit, ställer medel till Kongl. Maj:ts förfogande, helst Kongl. Maj:t nog ej lärer underlåta att hos Riksdagen göra framställning om anvisande af anslag för ändamålet, derest Kongl. Maj:t anser sådant vara behöfligt.

Utskottet får alltså hemställa,

att herr *Wretlinds* förevarande motion ej må vinna Riksdagens bifall.

Ang. stipendium åt skulptören *S. Andersson* för konststudiers idkande.

84:o) I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 7) har herr *C. E. Casparsson* föreslagit, att Riksdagen ville anvisa 3,000 kronor att under år 1891 såsom stipendium för konststudiers idkande tilldelas *skulptören Sven Andersson* under de vilkor och närmare bestämmelser för stipendiets användande, Kongl. Maj:t kunde finna skäligt föreskrifva.

Till stöd för sitt förslag har motionären anført, att skulptören *Sven Andersson*, genom utförda arbeten och särskildt genom en talrik samling porträttmedaljonger, hvartill ämnen hemtats från samhällslifvets

många olikartade områden, och hvilken samling till ej ringa del öfverlåtits såsom gåfva åt svenska Riksdagen och sålunda blifvit svenska folkets egendom, ådragit sig en välförtjent uppmärksamhet. Om ock en del af de i denna samling befintliga porträtt hade endast en efemär betydelse, så funnes dock andra, som säkerligen skulle förvärfva och äfven för framtiden bibehålla ett historiskt värde. Motionären förestälde sig därför, att det skulle vara ett värdigt erkännande både af den fosterländska konstens betydelse och af den fosterländska verksamhet, hvaråt Andersson företrädesvis egnat sin konst, om han genom tilldelandet af ett stipendium sattes i tillfälle att än vidare utveckla sina rika, naturliga anlag och att genom fortsatta studier erhålla en för hans konstnärskap mångsidigare och mera fulländad utbildning, än han till följd af medellöshet hittills kunnat förvärfva.

Då emellertid utskottet icke tilltror sig att bedöma, huruvida skulptören Anderssons konstnärsskap och begåfning äro så framstående, att honom genom särskildt anslag bör beredas tillfälle att genom konststudiers idkande vinna utbildning i sin konst, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka omförmälda förslag; utan hemställer utskottet,

att herr Casparssons förevarande motion ej må
af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 mars 1890.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

Vid punkten 15:o (angående inspektion öfver folkundervisningen):
af herrar grefve *G. Sparre*, *H. P. P. Tamm*, vice talmannen *L. O. Larsson* och *A. Petersson*;

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 4 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

vid punkten 28:o (angående anslag till utgifvande af »Svenska Riksdagsakter»):

af herrar *S. Nilsson, P. Pehrsson, N. Petersson, H. Andersson, Odell, A. Petersson, Åkerlund, N. Jönsson, C. G. Andersson, Eklund* och *L. Persson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Då utskottet för sin del anser, att utöfver det af motionärerna omförmälda, i punkten 26:o här ofvan af utskottet till utgående jemväl under år 1891 förordade anslag å 3,000 kronor till utgifvande af för fäderneslandets historia viktiga skrifter och handlingar medel icke böra af Riksdagen för sådant ändamål beviljas, enär någon afsevärdare olägenhet icke i verkligheten torde uppstå, om utgifvandet af ifrågasvarande arbeten ej bedrifves med den hastighet, som af motionärerna åsyftats, får utskottet hemställa,

att herrar *Alins* och *Rydins* förevarande motioner icke må af Riksdagen bifallas»;

vid punkten 57:o a) (angående ökad antal elevs intagande vid tekniska högskolan) af herr vice talmannen *L. O. Larsson*;

vid punkten 57:o b) (angående utredning i fråga om tekniska högskolans utvidgning och omorganisation):

af herrar grefve *G. Sparre, C. E. Casparsson*, friherre *B. A. Leijonhufvud, H. P. P. Tamm, E. V. R. L. Königsfeldt, O. W. Odelberg*, grefve *E. C. A. Piper, F. Boström, P. J. von Ehrenheim, V. N. Ekenman, R. G. von Hedenberg* och *K. Bohnstedt*, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1891 för åvägabringande af utredning angående behovet af och sättet för utvidgning och omorganisation af tekniska högskolan bevilja 5,000 kronor;

vid punkten 62:o (angående anslag till nybyggnad af akademiens för de fria konsterna hus):

af herrar grefve *G. Sparre, C. E. Casparsson*, friherre *B. A. Leijonhufvud, H. P. P. Tamm, E. V. R. L. Königsfeldt, O. W. Odelberg*, grefve *E. C. A. Piper, F. Boström, P. J. von Ehrenheim, V. N. Ekenman*,

R. G. von Hedenberg och *K. Bohnstedt*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Sedan, i enlighet med hvad i statsrådsprotokollet antydes, efter utredning af de Meijerska donationsförhållandena befunnits, att någon försäljning af akademiens nuvarande hus icke är möjlig, derest sjelfva donationen skall kunna åt akademien bevaras, måste naturligen den af Riksdagen i dess omförmälda skrifvelse uttalade tanken på den förevarande frågans lösning genom ett i sammanhang med en dylik försäljning anordnad byggnadsföretag öfvergifvas. Då emellertid såväl akademiens egna som det underlydande läroverkets nuvarande lokaler, enligt utskottets åsigt, äro af synnerligen otillfredsställande beskaffenhet, samt ett i hög grad trängande behof att erhålla nya lokaler följaktligen för akademien förefinnes; då af de nu verkställda undersökningarne rörande akademitomtens lämplighet för byggnadsutvidgningar visat sig — hvad vid framläggandet af 1876 års förslag antogs icke vara förhållandet — att å berörda tomt *kan* uppföras en byggnad af beskaffenhet att tillgodose akademiens *alla* behof; då vidare akademien enligt det nu framställda förslaget blifver i tillfälle att till det i allt fall oundgängliga byggnadsföretaget bidraga med en summa af icke mindre än 200,000 kronor; och då slutligen beloppet af det statsanslag, som för ändamålet skulle erfordras, icke synes utskottet för högt i betraktande deraf, att staten hitintills haft så jemförelsevis ringa kostnader för akademiens och dess läroverks förseende med lokaler, anser utskottet sig ega fullgiltig anledning att tillstyrka Riksdagen att bifalla Kongl. Maj:ts nu i ämnet gjorda framställning.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må till om- och nybyggnad af akademiens för de fria konsterna hus bevilja ett anslag af 385,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1891 anvisa ett belopp af 35,000 kronor, med vilkor att, förr än någon del af statsbidraget för ändamålet utbetalas, dels akademien visar sig kunna på sätt, som af Kongl. Maj:t godkännes, anskaffa och tillskjuta ett byggnadsbidrag af 200,000 kronor, dels ock fullständiga ritningar till den ifrågavarande byggnaden blifvit af Kongl. Maj:t fastställda;

vid punkten 75:o (angående anslag till nordiska museet):

af herrar *H. P. P. Tamm*, vice talmannen *L. O. Larsson*, *S. Nils-*

son, *P. Pehrsson*, *N. Petersson*, *A. Peter'sson*, *Åkerlund*, *N. Jönsson*, *C. G. Andersson* och *Eklund*:

»Då, på sätt i statsrådsprotokollet omförmäles, Kongl. Maj:ts hemställen om anslag å 16,000 kronor till nordiska museet grundar sig på en af museets styrelse hos Kongl. Maj:t gjord framställning i fråga om beviljandet af anslag till nämnda belopp, finna vi betänkligt att på enskilde motionärers förslag förorda höjning i detta anslag; och anse oss alltså böra hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning men med afslag å herrar friherre af Ugglas' och Nyströms motioner i ämnet, må till nordiska museet för år 1891 å extra stat anvisa ett belopp af 16,000 kronor»;

Vid punkten 84:o (angående stipendium åt skulptören *S. Andersson*):
af herrar *C. E. Casparsson* och *S. Nilsson*.

Herr *L. Jönsson* har begärt få antecknad, att han icke inom utskottet deltagit i förestående hufvudtitels behandling.

Likaledes har här skolat antecknas, att herr vice talmannen *L. O. Larsson* icke närvarit vid behandlingen af punkten 28:o af ofvanstående utlåtande.

Bil. Litt. A.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1890 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.		
		Friheter och kyrkofonde.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—	Departementschefen
77,100	—	—	—	—	—	77,100	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli. Nu- Ökas med
38,500	—	—	—	—	—	38,500	—	Riksarkivet. Nuvarande belopp
								Ökas med
62,700	—	—	—	—	—	62,700	—	Kongl. biblioteket
46,350	—	—	—	—	—	46,350	—	Nationalmuseum (deraf fyra särskilda <i>reservationsanslag</i>
20,632	—	18,000	—	337,087	—	375,719	—	Kleresistaten. Nuvarande anvisning i kontant
								Ökas med
19,159	—	—	—	5,841	—	25,000	—	Domkapitlens expeditioner
55,000	—	—	—	—	—	55,000	—	Lappmarks ecklesiastikverk, <i>förslagsanslag</i>
675,831	—	35,820	—	—	—	709,651	—	Universiteten (deraf 162,700 kronor <i>förslagsanslag</i>). <i>Tillkommer</i> för ökande af anslaget till underhåll byggnader
155,200	—	—	—	—	—	155,200	—	Karolinska mediko-kirurgiska institutet. Nuvarande <i>Tillkommer:</i> till underhåll och förökande af dess " höjning af anslaget till anskaffning " histologiska anstalten
								" höjning i anslaget till fysiologiska
2,867,443	—	—	—	—	—	2,867,443	—	Allmänna läroverken, <i>reservationsanslag</i> *). Nuvarande Ökas med
70,000	—	—	—	—	—	70,000	—	Högre skolor för qvinlig ungdom
43,500	—	—	—	—	—	43,500	—	Högre lärarinneseminariet
62,547	—	1,010	—	1,100	—	64,657	—	Pedagogier och folkskolor *)
Tpt	4,208,962	—	54,830	—	344,028	—	4,607,820	—

*) Rörande detta anslag kommer utskottet framdeles att afgifva utlåtande.

Litt. A.

riksstatens Å t t o n d e hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:									
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.			
				Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.		
varande belopp.....		77,100: —		17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
.....		1,700: —		78,800	—	—	—	—	—	78,800	—
.....		38,500: —		39,300	—	—	—	—	—	39,300	—
.....		800: —		62,700	—	—	—	—	—	62,700	—
å tillhoppa 14,300 kronor)		46,350		46,350	—	—	—	—	—	46,350	—
.....		20,632: —		20,646	—	18,000	—	337,087	—	375,733	—
.....		14: —		19,159	—	—	—	5,841	—	25,000	—
.....		55,000		55,000	—	—	—	—	—	55,000	—
Nuvarande anvisning i kontant.....		673,831: —		675,831	—	35,820	—	—	—	711,651	—
och reparationer af Lunds universitets		2,000: —									
belopp.....		155,200: —									
bibliotek.....		4,000: —									
af materiel m. m. för den		1,000: —									
anstaltens underhåll och drift		500: —		160,700	—	—	—	—	—	160,700	—
belopp.....		2,867,443: —		2,867,546	—	—	—	—	—	2,867,546	—
.....		103: —		70,000	—	—	—	—	—	70,000	—
.....				43,500	—	—	—	—	—	43,500	—
.....				62,547	—	1,010	—	1,100	—	64,657	—
Transport		4,219,079	—	54,830	—	344,028	—	4,617,937	—		—

1890 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.		
		Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	4,208,962	—	54,830	—	344,028	—	4,607,820	—
	4,172,025	—	—	—	—	—	4,172,025	—
								Folkundervisningen:
								Seminarier för folkskolelärares bildande. Nuvarande
								<i>Tillkommer:</i> för lärares och lärarinnors vid folk-
								flyttning i högre lönegrad
								för anordnande af undervisning i slöjd
								ett folkskolelärareseminarium
								för anordnande af undervisning i slöjd
								lärarinneseminarier
								Stipendier för seminarieelever
								Arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskole-
								Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor
								Understöd åt högre folkskolor
								eller ett gemensamt <i>reservationsanslag</i>
								Till befrämjande af folkundervisningen bland de i
								<i>förslagsanslag</i>
								Lönertilskott åt lärare vid folkskolor och småskolor,
								Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>
								Understöd för aflönande af lärare vid fortsättnings-
								Bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna,
	381,975	—	—	—	—	—	381,975	De tekniska läroverken. Nuvarande belopp
								<i>Tillkommer:</i> till aflönning åt en andre lärare i mekanik
	37,150	—	—	—	—	—	37,150	Gymnastiska centralinstitutet
	389,675	—	—	—	—	—	389,675	Medicinalstyrelsen med dithörande stater *)
	32,741	—	700	—	—	—	33,441	Barnmorskeundervisningen och barnbördshuset
	8,250	—	—	—	—	—	8,250	Ortopediska institutet
	50,500	—	—	—	—	—	50,500	Veterinärundervisningen
	7,700	—	—	—	—	—	7,700	Vaccinationens befrämjande
	100,000	—	—	—	—	—	100,000	Farsoters och smittosamma sjukdomars botande, för-
	3,000	—	—	—	—	—	3,000	Svenska läkaresällskapet
	8,250	—	—	—	—	—	8,250	Svenska akademien
	44,980	—	—	—	—	—	44,980	Vetenskapsakademien (deraf 16,000 kronor <i>reservations-</i>
	28,750	—	—	—	—	—	28,750	Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien (deraf
Tpt	9,473,958	—	55,530	—	344,028	—	9,873,516	—

*) Rörande detta anslag kommer utskottet framdeles att afgifva utlåtande.

		Förslag till blifvande riksstat:							
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.						Summa.	
		Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	Transport	4,219,079	—	54,830	—	344,028	—	4,617,937	—
elopp	297,025: —								
kolelärareseminarierna upp-	4,000: —								
d ytterligare	1,500: —								
d tre folkskole-	2,400: —								
	7,900: —	304,925:	—						
			75,000:	—					
spektörer			95,000:	—					
			15,000:	—					
			20,000:	—					
			509,925:	—					
kets nordligare trakter bosatta finnar,			25,000:	—					
örslagsanslag	3,500,000: —								
	40,000: —								
olan, förslagsanslag	30,000: —								
rslagsanslag	75,000: —	4,179,925	—	—	—	—	—	4,179,925	—
	381,975: —								
. m. vid Chalmers tekniska läroanstalt	2,000: —	383,975	—	—	—	—	—	383,975	—
			37,150	—				37,150	—
			389,675	—				389,675	—
			32,741	—	700	—		33,441	—
			8,250	—	—	—		8,250	—
			50,500	—	—	—		50,500	—
			7,700	—	—	—		7,700	—
slagsanslag *)		100,000	—	—	—	—		100,000	—
			3,000	—	—	—		3,000	—
			8,250	—	—	—		8,250	—
anslag)		44,980	—	—	—	—		44,980	—
450 kronor reservationsanslag)		28,750	—	—	—	—		28,750	—
	Transport	9,493,975	—	55,530	—	344,028	—	9,893,533	—

1889 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på <i>förslag</i> .					Summa.		
	Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt 9,473,958	—	55,530	—	344,028	—	9,873,516	—	—
61,300	—	—	—	—	—	61,300	—	— Akademi för de fria konsterna (deraf tvenne <i>reserva-</i>
44,900	—	—	—	—	—	44,900	—	Musikaliska akademien
67,550	—	—	—	—	—	67,550	—	Naturhistoriska riksmuseum
250,150	—	—	—	—	—	250,150	—	Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda: Till befrämjande af döfstummeundervisningen, för- Institutet för blinda
9,564	—	—	—	—	—	9,564	—	Fattigvården i Stockholm och landsorten
75,000	—	—	—	—	—	75,000	—	Fattigvården i allmänhet, <i>förslagsanslag</i>
42,061	—	4,360	—	—	—	46,421	—	Lasarettets underhåll
600,000	—	—	—	—	—	600,000	—	Hospitals underhåll, <i>förslagsanslag</i>
78,000	—	—	—	—	—	78,000	—	Stora barnhuset i Stockholm
2,750	—	—	—	—	—	2,750	—	Frimurarebarnhuset
28,380	—	—	—	—	—	28,380	—	Barnhusen i landsorterna
25,000	—	—	—	—	—	25,000	—	Uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, <i>förslagsanslag</i>
6,528	—	193,300	—	170,000	—	369,828	—	Kyrkans underhåll
24,000	—	—	—	—	—	24,000	—	Resestipendier samt läroböckers och lärda verks ut- Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>
80,000	—	—	—	—	—	80,000	—	—
1,500	—	—	—	—	—	1,500	—	— Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>
23,119	—	—	—	—	—	23,119	—	— Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsa</i> <i>Ökas</i> för jemnande af hufvudtitelns slutsumma m
15,000	—	—	—	—	—	15,000	—	— Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>
S:a 10,908,760	—	253,190	—	514,028	—	11,675,978	—	—

Förslag till blifvande riksstat:

	Anvisning i kontant.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.			
		Fribeter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	Transport	9,493,975	—	55,530	—	344,028	—	9,893,533	—
<i>tionsanslag</i> å tillhopa 21,400 kronor)		61,300	—	—	—	—	—	61,300	—
		44,900	—	—	—	—	—	44,900	—
		67,550	—	—	—	—	—	67,550	—
<i>slagsanslag</i>	200,000: —	250,150	—	—	—	—	—	250,150	—
	50,150: —	9,564	—	—	—	—	—	9,564	—
		75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
		42,061	—	4,360	—	—	—	46,421	—
		600,000	—	—	—	—	—	600,000	—
		78,000	—	—	—	—	—	78,000	—
		2,750	—	—	—	—	—	2,750	—
		28,380	—	—	—	—	—	28,380	—
		25,000	—	—	—	—	—	25,000	—
		6,528	—	193,300	—	170,000	—	369,828	—
<i>gifvande, reservationsanslag</i>		24,000	—	—	—	—	—	24,000	—
		80,000	—	—	—	—	—	80,000	—
		1,500	—	—	—	—	—	1,500	—
Nuvarande belopp	23,119: —	23,185	—	—	—	—	—	23,185	—
	66: —	15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
	Summa	10,928,843	—	253,190	—	514,028	—	11,696,061	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Å t t o n d e hufvudtitel.

Ecklesiastikpartementet.		Kronor.	ö.
<i>Riksarkivet:</i>			
Till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia	3,000: —		
„ inredningsmateriel m. m. i riksarkivets tillbyggnad ...	8,000: —		
„ fortsatt utgifvande genom riksarkivet af "Svenska riksdagsakter"	1,500: —	12,500	—
<i>Nationalmuseum:</i>			
Till vård, underhåll och tillökning af statens konstindustriella samlingar	4,000: —		
„ ökad materiel samt till utsträckning och förändrad anordning af värmeledningen i nationalmusei gravyrstal	5,800: —	9,800	—
<i>Lifrustkammaren:</i>			
För tillsyn, underhåll och vård af samlingarna m. m.		5,800	—
<i>Domkapitlens expeditioner:</i>			
Till löneförbättring åt tjänstemännen vid dessa expeditioner.....		3,716	—
<i>Kyrkor:</i>			
Till fortsättande af restaureringsarbetena å Upsala domkyrka	75,000: —		
„ „ „ „ å Skara domkyrka	35,000: —	110,000	—
	Transport	141,816	—

		Kronor.	ö.
<i>Universitetet:</i>			
	Transport	141,816	—
Till	det språkvetenskapliga seminariet i Upsala	3,000:—	
”	” ” ” ” i Lund	2,950:—	
”	” ” matematiska ” i Upsala	1,500:—	
”	” ” ” ” i Lund	1,000:—	
”	lärare i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Upsala	6,000:—	
”	fullbordande af arbetena för förändring af Carolina-rediviva byggnaden i Upsala	50,000:—	
”	afflönande af laboratorn i experimentel fysik och observatorn i astronomi vid universitetet i Upsala, 3,000 kronor för hvardera befattningen	6,000:—	
”	anskaffande af en astrofysikalisk refraktor och ett nytt vändtorn vid Upsala universitets observatorium	30,000:—	
”	en extra ordinarie professur inom juridiska fakulteten vid universitetet i Lund	4,000:—	
”	lärare i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Lund	6,000:—	
”	särskildt arfvode åt docenten vid universitetet i Lund Sven Söderberg	2,000:—	
”	personligt lönetillägg åt vice bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund August Jakob Theodor Palm	500:—	
”	arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund	1,500:—	
”	fullbordande af arbetena å en byggnad för botaniska institutionen vid Lunds universitet	18,000:—	
”	möblering af botaniska institutionens i Lund nya byggnad samt anskaffande af apparater och utensilier för växtfysiologiska laboratoriet derstädes	12,000:—	
”	uppförande af ny byggnad för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund samt till inköp af tomt för byggnaden och dennas inredning	40,000:—	
		184,450	—
<i>Karolinskamediko-kirurgiska institutet:</i>			
Till	arfvode åt en amanuens vid institutets gynekologiska klinik	900:—	
”	arfvode åt en amanuens vid institutets kemiska laboratorium	900:—	
”	en pediatrik klinik å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1,800:—	
”	en pediatrik poliklinik i Stockholm	2,800:—	
	Transport	6,400:—	
		326,266	—

		Kronor.	ö.
	Transport	6,400: —	326,266 —
Till utförande af teckningar i vetenskapliga ändamål vid institutet		1,500: —	7,900 —
<i>Allmänna läroverken och pedagogierna:*)</i>			
Till löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken		336,975: —	
„ resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk		6,000: —	
„ arfvoden åt extra lärare vid de allmänna läroverken		40,000: —	
„ löneförbättring åt lärare vid de en- och tvåklassiga pedagogierna		8,750: —	391,725 —
<i>Högre lärarinneseminariet:</i>			
För tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid seminariet ...			4,000 —
<i>Folkundervisningen:</i>			
Till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjänstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier		33,300: —	
„ understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel		15,000: —	
För anordnande af undervisning i slöjd vid ett folkskolelärareseminarium		1,800: —	50,100 —
<i>De tekniska läroverken:</i>			
Till bestridande af kostnader i anledning af beslut om åtskilliga elevers intagande vid tekniska högskolan ...		9,900: —	
„ understöd åt lägre tekniska yrkesskolor och till bestridande af kostnaden för deras inspektion		35,000: —	44,900 —
<i>Medicinalstyrelsen med dithörande stater:</i>			
Till arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper ...		1,200: —	
„ uppehållande i Stockholm af en poliklinik för tandsjukdomar		4,000: —	5,200 —
	Transport		830,091 —

*) Öfver anslagen under denna rubrik kommer utskottet framdeles att afgifva utlåtande.

		Kronor.	ö.
	Transport	830,091	—
<i>Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:</i>			
Till	arfvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under akademiens inseende ställda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening	4,000: —	
„	undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m.	3,200: —	
„	utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum ...	2,000: —	9,200
<i>Naturhistoriska riksmuseum:</i>			
			35,900
Till	inköp och insamling af naturalier vid museets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter	2,000: —	
„	vård, underhåll och förkofran af museets etnografiska samling	2,800: —	4,800
<i>Undervisningsanstalter för döfstamma och blinda:</i>			
Till	uppehållande af undervisningen vid tre läroanstalter för öfveråriga döfstamma	49,200: —	
„	blindskolan i Vexjö	11,000: —	
„	handverksskolan i Kristinehamn för blinda	9,400: —	
„	tryckning af blindskrifter	2,500: —	
„	understöd åt blindlärareelever	1,200: —	73,300
<i>Serafimerlasarettet i Stockholm:</i>			
För	lasarettets om- och tillbyggnad m. m.		135,000
<i>Hospitalsvården:</i>			
Till	fortsättande af arbetena å hospitalet vid Piteå	300,000: —	
„	understöd åt Jerfsö sjukhus för spetelske	14,000: —	314,000
	Transport	1,366,391	—

		Kronor.	ö.
	Transport	1,366,391	—
<i>Diverse anslag:</i>			
Till svenska fornskriftsällskapet	2,000:—		
„ beredande af religionsvård åt svenska sjömän m. fl. i utländska hamnar	10,000:—		
„ anställande af två kontraktsadjunkter inom Vesterbottens fjerde kontrakt	4,000:—		
„ inrättande af två stipendier för teologie studerande	1,500:—		
„ nordiska museet	25,000:—		
„ understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folkliif"	3,150:—		
„ understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften "Acta mathematica"	4,000:—		
„ understöd för fortsatt utgifvande af "Nordisk familjebok"	5,000:—		
„ understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningkurser för arbetsklassen	20,000:—		
„ precisionsnivelleringsarbetenas fortsättande i norra Sverige, anordnande af två nya med sjelfregistrerande apparater försedda vattenhöjdmättningsstationer samt underhåll och tillsyn af dessa jemte redan befintliga stationer m. m.	20,500:—		
„ ersättning åt byggmästaren C. H. Hallström för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala *)	50,000:—		
„ ersättning för af statskontoret förskottsvis betalda belopp	60,361:—	205,511	—
	Summa	1,571,902	—

*) Här om kommer utskottet framdeles att afgifva utlåtande.